

Concept Beleidsdraaiboek Aviaire Influenza

Conceptversie 0.1

Februari 2006

Directie Voedselkwaliteit en Diergezondheid
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

DEEL I	11
HOOFDSTUK 1: INLEIDING	13
1.1 HET CONCEPT-BELEIDSDRAAIBOEK, VERSIE 0.1	14
1.2 LEESWIJZER	14
HOOFDSTUK 2: ALGEMEEN	17
2.1 OVERIGE DRAAIBOEKEN	18
2.1.1 Het LNV Handboek Crisisbesluitvorming	18
2.1.2 Het Handboek Financieel Management in Crisissituaties	18
2.1.3 Het Handboek Communicatie bij Crisis	18
2.1.4 Het Uitvoeringsdraaiboek van de Voedsel en Waren Autoriteit.....	18
2.1.5 Het draaiboek Crisisbeheersing van de Algemene Inspectiedienst (AID).....	18
2.1.6 Het Crisisdraaiboek van het Centraal Instituut voor Dierziekte Controle (CIDC- Lelystad)	18
2.1.7 Het Draaiboek Crisisbeheersing van de Dienst Regelingen	19
2.1.8 Draaiboeken andere ministeries en organisaties	19
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport	19
Ministerie van Binnenlandse Zaken	19
2.2 DE ZIEKTE	20
2.2.1 Inleiding.....	20
2.2.2 Aangifteplicht en bestrijdingsplicht	20
2.2.3 Het virus	20
2.2.4 Laag pathogeen en hoog pathogeen Aviaire influenza	20
2.2.5 De definitie van Aviaire influenza.....	21
2.2.6 Diagnostiek.....	21
2.2.7 Infectie routes	23
2.2.8 De gevoelige diersoorten.....	24
Vogels	24
Zoogdieren	24
2.2.9 Volksgezondheid	24
2.3 DE BASIS VAN BESTRIJDEN VAN EEN UITBRAAK IN NEDERLAND	25
2.4 DE COMMERCIELE PLUIMVEESECTOR IN NEDERLAND	25
2.5 HOBBYMATIG GEHOUDEN PLUIMVEE	26
DEEL II	27
HOOFDSTUK 3: JURIDISCHE BASIS	29
3.1 INLEIDING	30
3.2 INTERNATIONALE CONTEXT	30
3.2.1 De Office International des Epizooties (OIE)	30
3.2.2 De Europese Unie	30
3.3 JURIDISCHE BASIS	31
3.3.1 Europa	31
3.3.2 Nederland.....	32
Gezondheids- en welzijnswet voor dieren	32
HOOFDSTUK 4: CRISISORGANISATIE	35
4.1 INLEIDING	36
4.2 DE CRISISORGANISATIESTRUCTUUR VAN LNV	36
Figuur 1: Organisatieschema.....	36
4.2.1 Departementale Crisisorganisatie	37
Departementale Crisisstaf	37

Het departementale beleidsteam (DBT)	37
Het VWA Incident- en Crisiscentrum (VIC)	37
4.2.2 Regionale Crisisorganisatie	37
4.3 FINANCIËLE VOORZIENINGEN.....	38
4.3.1 Kosten en financiering van de bestrijding	38
4.3.2 Inkomsten van het Diergezondheidsfonds	38
4.3.3 Bijdragen van het bedrijfsleven aan het Diergezondheidsfonds	38
4.3.4 Toekennen van een tegemoetkoming in de kosten bij de bestrijding	39
4.4. MIDDELEN.....	40
4.4.1 Personeel	40
4.4.2 Expert Teams.....	40
Groep van Deskundigen	40
Specialistenteam voor dierziekten	40
Frontteams van de VWA.....	41
4.4.3 Apparatuur en voorzieningen	41
4.4.4 Laboratorium	41
4.5 TRAINING VAN PERSONEEL	43
4.6 VOORLICHTING, EDUCATIE EN BEWUSTZIJN VAN DIERZIEKTEN	43
4.6.1 Meldplicht	43
4.6.2 Voorlichting	43
4.6.3 Veterinaire opleiding	43
4.6.4 Agrarische opleidingen	44
4.7 OPZETTELIJKE BESMETTING / BIOTERRORISME	44
HOOFDSTUK 5: COMMUNICATIE	45
HOOFDSTUK 6: FASEN EN SCENARIO'S	47
6.1 INLEIDING	48
6.2 FASEN	48
6.1.1 Normale fase	48
6.1.2 Aandachtsfase	48
6.1.3 Verdenkingsfase	48
6.1.4 Crisisfase	48
6.1.5 Fase van buitengewone omstandigheden	49
6.1.6 Afbouwfase.....	49
6.3 SCENARIO'S.....	50
6.4 MOGELIJKE BELEIDSINSTRUMENTEN PER SCENARIO	51
6.4.1 Scenario A en B	51
6.4.2 Scenario C, D en E	51
6.4.3 Scenario F	52
6.4.4 Scenario G, H en K.....	52
6.4.5 Scenario I en J.....	52
HOOFDSTUK 7: BELEIDSINSTRUMENTEN	53
7.1 INLEIDING	54
7.2 IMPORT- EN EXPORTVERBODEN	54
Import	54
Export	55
7.3 CONTACTBEDRIJVEN VIA IMPORT.....	55
7.4 INFORMEREN EN ADVISEREN	56
7.5 ADVIEZEN AAN PLUIMVEEHOUDERS	57
7.6 (HYGIENE)PROTOCOLLEN.....	57
7.7 REINIGEN EN ONTSMETTEN VAN VERVOERMIDDELEN.....	58
7.8 BEZOEKERS	59

Uitzonderingen voor de bezoekersregeling	59
Scheiding bedrijfsgedeelte met pluimvee en overig deel	59
7.9 RISICOVOLLE ACTIVITEITEN OP EN ROND PLUIMVEEBEDRIJVEN.....	60
7.10 VERZAMELVERBOD VAN PLUIMVEE EN VOGELS	60
7.11 MANIFESTATIES EN EVENEMENTEN.....	61
7.12 AFSCHERMPLICHT.....	61
Insleeprisico via wilde vogels	61
Verspreidingsrisico via wilde vogels vanuit besmet pluimvee.....	61
7.13 VERBOD OP DE JACHT.....	62
7.14 MONITOREN.....	62
Early warning.....	63
7.15 ONTVOLKEN VAN PLUIMVEE	63
Ruimen.....	63
Leegslachten	63
7.16 STANDSTILL	64
7.17 COMPARTIMENTERING / REGIONALISERING	64
7.18 INSTELLEN GEBIEDEN.....	66
7.18.1 Inleiding.....	66
7.18.2 Vervoersbeperkingsgebied / vervoersbeperkingsgebied / gebied AB.....	66
7.18.3 Beschermings- en toezichtsgebied	67
7.18.4 Ruimingsgebied	67
7.18.5 Buffergebied	68
7.19 VERVOERSVERBODEN	69
7.20 VACCINATIE	69
7.21 NATUUR.....	69
7.22 DEFENSIE	69
7.23 WELZIJN.....	70
Welzijnscommissie.....	70
HOOFDSTUK 8: MAATREGELENPAKKETTEN	71
8.1 INLEIDING	73
8.2 UITLEG VAN DE MAATREGELPAKKETTEN	74
8.2.1 Vervoersverboden.....	74
Vervoer van pluimvee en vogels	74
Vervoer van broedeieren.....	74
Vervoer van consumptie-eieren.....	74
Vervoer van industrie-eieren	74
Vervoer van andere gevoelige dieren.....	74
Vervoer van ongevoelige dieren	75
Vervoer van diervoeders	75
Vervoer van mest en mestvervoermiddelen.....	75
Vervoer van melk	76
Vervoer van destructiemateriaal	76
Vervoermiddelen	76
Vervoer van levende producten.....	76
8.2.2 Bezoekers	77
8.2.3 Bedrijven met hobbypluimvee	77
8.3 MAATREGELPAKKETTEN PER GEBIED.....	77
8.4 MAATREGELPAKKET STANDSTILL	79
Vervoer van pluimvee	79
Vervoer van eieren	79
Vervoer van andere gevoelige dieren.....	79
Vervoer van ongevoelige dieren	79

Diervoeder	79
Afschermplicht	79
Verzamelverbod vogels	79
Bezoekers	79
Melk	80
Mest.....	80
Destructiemateriaal	80
Vervoermiddelen	80
8.5 MAATREGELPAKKET BESCHERMINGSGBIED /TOEZICHTSGEBIED/ VERVOERSBEPERKINGSSGBIED (gebied AB)	81
Vervoer van levend pluimvee	81
Vervoer van eieren	81
Broederijen	81
Vervoer van andere gevoelige dieren.....	81
Vervoer van ongevoelige dieren	81
Diervoeder	81
Afschermplicht	81
Verzamelverbod vogels	81
Bezoekers	82
Melk	82
Mest.....	82
Destructiemateriaal	82
Vervoermiddelen	82
8.6 MAATREGELPAKKET BESMET COMPARTIMENT/BUFFERGEBIED.....	83
Vervoer van pluimvee naar het slachthuis	83
Vervoer van eendagskuikens	83
Vervoer van opfokhennen	83
Vervoer van broedeieren en vaccineieren	84
Broederijen	84
Vervoer van consumptie-eieren.....	84
Vervoer van andere gevoelige dieren.....	84
Vervoer van ongevoelige dieren	84
Diervoeder	84
Afschermplicht	85
Verzamelverbod vogels	85
Bezoekers	85
Melk	85
Mest.....	85
Destructiemateriaal	85
Vervoermiddelen	86
8.7 MAATREGELPAKKET VRIJE COMPARTIMENTEN.....	87
Vervoer van levend pluimvee	87
Broederijen	87
Vervoer van eieren	87
Vervoer van andere gevoelige dieren.....	87
Vervoer van ongevoelige dieren	87
Diervoeder	87
Afschermplicht	87
Verzamelverbod vogels	88
Bezoekers	88
Melk	88
Mest.....	88
Destructiemateriaal	88

Vervoermiddelen	88
HOOFDSTUK 9: VACCINATIE.....	90
9.1 INLEIDING	91
9.2 VOOR- EN NADELEN VAN VACCINATIE	91
9.3 HET VACCIN	92
9.4 HET DIVA PRINCIPE	92
9.5 UITVOERING	92
9.6 VACCINATIESTRATEGIE	93
9.7 NOODVACCINATIE	93
9.8 PREVENTIEVE VACCINATIE	93
HOOFDSTUK 10: AFBOUW	94
10.1 AFBOUW ALGEMEEN	95
10.2 AFBOUW PER GEBIED	95
10.2.1 Compartimenten.....	95
10.2.2 Beschermings- en toezichtsgebied (BT gebied).....	96
10.3 AFBOUW MAATREGELPAKKETTEN.....	96
10.3.1 Vervoer van pluimvee en van ongevoelige diersoorten.....	96
Vervoer ivm dierenwelzijn	96
Vervoer naar slachthuis	96
Vervoer tussen bedrijven	96
10.3.2 Mest.....	97
Beschermings- en toezichtsgebied	97
Besmet compartiment	97
Vrij compartiment	97
10.3.3 Melk	97
10.3.4 Diervoeders	97
10.3.5 Deconstructiemateriaal	97
10.4 HERBEVOLKING	98
HOOFDSTUK 11: OVERIGE GEVOELIGE EN ONGEVOELIGE DIERSOORTEN.....	100
11.1 INLEIDING	102
11.1.1 Gevoelige dieren.....	102
11.1.2 Ongevoelige dieren.....	102
11.1.3 Maatregelen op gemengde bedrijven	102
11.1.4 Bedrijven zonder pluimvee	102
11.1.5 Bedrijven met hobbypluimvee.....	103
11.1.6 Bedrijven met commercieel pluimvee	103
11.2 GEVOELIGE DIERSOORTEN.....	104
11.3 HET PAARD.....	104
11.3.1 Inleiding	104
11.3.2 Tabel 4: Maatregelen paarden	105
11.3.3 Toelichting van de maatregelen	106
Besmette en Verdachte bedrijven.....	106
Extra adviezen aan paardenhouders op besmette en verdachte bedrijven	106
Voorwaarden voor vervoer van paarden of paarden op de weg	106
Levensbedreigende situatie	107
Het rijden en verweiden van paarden.....	107
Bezoekersregeling.....	107
Sperma.....	107
Vervoer van paarden op bedrijven met pluimvee in het BT-gebied	108
Bijeenbrengen van paarden	108
Bedrijven / locaties met hobbypluimvee	108

Afbouw	108
11.4 HET VARKEN	109
11.4.1 Inleiding	109
11.4.2 Tabel 5: Maatregelen varkens	110
11.4.3 Toelichting van de maatregelen	111
Besmette en Verdachte bedrijven.....	111
PVE geleidebiljet	111
Compartimentering	111
Vervoer van varkens	111
Bezoekersregeling.....	112
Sperma.....	112
Diervoeder	112
Mest.....	112
Varkens die hobbymatig gehouden worden.....	112
Bedrijven met hobbypluimvee	113
Afbouw	113
11.5 PELSDIEREN	114
11.6 DE KAT.....	114
Advies	114
11.7 DE HOND	114
Advies	114
11.8 ONGEDIERTE; RATTEN EN MUIZEN	115
Advies	115
11.9 ONGEVOELIGE DIERSOORTEN.....	116
11.10 HERKAUWERS: RUNDEREN, SCHAPEN EN GEITEN	116
11.10.1 Inleiding.....	116
11.10.2 Tabel 6: Maatregelen herkauwers	117
11.10.3 Toelichting van de maatregelen	118
Besmette en Verdachte bedrijven.....	118
PVE geleidebiljet	118
Compartimentering	118
Vervoer van herkauwers	118
Herkauwers op de openbare weg of in de weide	118
Melk.....	119
Bezoekersregeling.....	119
Sperma.....	119
Diervoeder	119
Mest.....	120
Herkauwers die hobbymatig gehouden worden	120
Bedrijven met hobbypluimvee	120
Afbouw	120
11.11 KONIJNEN EN OVERIGE ONGEVOELIGE DIERSOORTEN.....	121
11.11.1 Inleiding	121
11.11.2 Bedrijfsmatig gehouden konijnen en overige ongevoelige diersoorten	121
11.11.3 Hobbymatig gehouden konijnen en overige ongevoelige diersoorten	122
11.12 AKKERBOUWBEDRIJVEN	122
11.12.1 Akkerbouwbedrijven met pluimvee.....	122
11.12.2 Akkerbouwbedrijven zonder pluimvee	122
HOOFDSTUK 12: OVERIGE HOUDERIJEN.....	123
12.1 DE KINDERBOERDERIJ.....	125
12.1.1 Inleiding.....	125
12.1.2 Advies algemeen	125

12.1.3 Maatregelen.....	125
12.1.4 Communicatie	126
Normale fase	126
Verdenkings- en crisisfase	126
12.2 HOBBYDIEREN en PARKVOGELS	127
12.2.1 Inleiding.....	127
12.2.2 Advies algemeen	127
12.2.3 Maatregelen.....	127
12.2.4 Communicatie	127
Normale fase	127
Verdenkings- en crisisfase	127
12.3 BESCHERMDE DIERSOORTEN EN RASSEN	128
12.3.2 IUCN Red List.....	128
12.3.3 CITES	128
13.5.2: Maatregelen bijzondere gehouden soorten.....	129
Uitzonderingen bij bestrijding	129
Wijziging van de soortenlijsten	129
12.3.3 Zeldzame huisdierrassen	129
Zeldzame Nederlandse huisdierrassen: FAO lijst.....	129
Zeldzame buitenlandse pluimveerassen	130
Criteria	130
Uitzonderingen bij bestrijding	130
Wijziging van de soortenlijsten	130
12.4 VOGELOPVANGCENTRA	131
12.4.1 Inleiding.....	131
12.4.2 Advies algemeen	131
12.4.3 Maatregelen.....	131
Sluiten van vogelopvangcentra.....	131
12.4.4 Communicatie	132
Normale fase	132
Verdenkings- en crisisfase	132
12.5 DIERENTUINEN.....	133
12.5.1 Inleiding.....	133
12.5.2 Maatregelen.....	133
Maatregelen bij een uitbraak van Aviaire influenza buiten de dierentuin	133
Maatregelen bij een uitbraak in een dierentuin	133
Preventieve vaccinatie.....	133
12.5.3 Communicatie	134
Normale fase	134
Verdenkings- en crisisfase	134
12.6 LABORATORIA MET GEVOELIGE DIERSOORTEN	134
12.6.1 Inleiding.....	134
12.6.2 Beleidsinstrumenten voor laboratoria	134
12.7 GROOTOUDERBEDRIJVEN en SPF BEDRIJVEN.....	136
12.7.1 Inleiding.....	136
12.7.2 Beleidsinstrumenten voor specifieke bedrijven	136
12.8 SLACHTHUIS, GRENSINSPECTIEPOST of VERVOERMIDDEL	136
12.8.1 Inleiding.....	136
12.8.2 Maatregelen.....	136
HOOFDSTUK 13: WILDE VOGELS EN NATUURTERREINEN	137
13.1 INLEIDING.....	138
13.2 ALGEMEEN.....	138

13.3 GEHANTEERDE DEFINITIES.....	138
13.3.4 OVERLEG NATUUR EN BESMETTELIJKE DIERZIEKTEN (ON&BD)	138
13.5 MAATREGELLEN	139
13.5.1 Maatregelen natuurterreinen en wilde vogels	139
Natuurgebieden	139
Hoe omgaan met verschillende typen natuurdieren	140
Monitoring van wilde vogels	140
Tabel 6: Schema 'hoe om te gaan met verschillende typen natuurdieren'	141
13.5.2 Maatregelen gehouden pluimvee.....	142
Commercieel pluimvee	142
Hobbymatig gehouden pluimvee en vogels	142
HOOFDSTUK 14: VOLKSGEZONDHEID	143
14.1 RISICO'S VOOR DE MENS	144
14.2 SOCIAAL-EMOTIONELE GEVOLGEN.....	144
14.2.1 Inleiding.....	144
14.2.2 Taak reguliere hulpverleningsinstanties	145
14.2.3 LNV: Communicatie en afstemming	145
DEEL III.....	146
HOOFDSTUK 15: BESTRIJDING LAAG PATHOGEEN AVIAIRE INFLUENZA	148
15.1 INLEIDING.....	149
15.2 BESTRIJDING	149
15.3. OPSPOREN VAN LPAI.....	149
15.3.1 Het monitoringsysteem	149
15.3.2 Het early warning / detection systeem.....	150
15.4 MAATREGELLEN	150
15.4.1 Serologisch positief testen op AI en levend virus wordt aangetoond.	150
15.4.2 Serologisch positief testen op AI en geen levend virus wordt aangetroffen.	150
DEEL IV	152
Bijlage 1: AFKORTINGEN EN DEFINITIES	153
BIJLAGE 2: IMPLEMENTATIETABEL RICHTLIJN 92/40/EEG	158
BIJLAGE 3: SAMENSTELLING DIVERSE OVERLEGSTRUCTUREN.....	160
BIJLAGE 4: TABEL MET BELEIDSINSTRUMENTEN.....	163
BIJLAGE 5: COMPARTIMENTERING	167
BIJLAGE 6: KAART PLUIMVEEDICHTHEID	174
BIJLAGE 7: Beschikking van de Commissie tot vaststelling van bepaalde beschermende maatregelen in verband met hoog pathogene aviaire influenza bij pluimvee in de Gemeenschap (2006/135/EG).	175
BIJLAGE 8: Beschikking van de Commissie tot vaststelling van bepaalde beschermende maatregelen in verband met hoog pathogene aviaire influenza bij wilde vogels in de Gemeenschap (2006/115/EG).	177
BIJLAGE 9: AFBOUWTABEL.....	179
BIJLAGE 10: VOORBEELD ATTEST/EIGEN VERKLARING	182
BIJLAGE 11: REINIGEN PAARD	185
BIJLAGE 13: bijlage A van de Europese CITES-verordening en de IUCN rode lijst van bedreigde dieren.	186
BIJLAGE 14: ZELDZAME NEDERLANDSE PLUIMVEERASSEN: FAO LIJST.....	192
BIJLAGE 15: ZELDZAME BUITENLANDSE RASSEN IN NEDERLAND.....	194
BIJLAGE 16: TREFWOORDENREGISTER.....	195

DEEL I

Inleiding en achtergronden

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1 Het concept-beleidsdraaiboek, versie 0.1

1.2 Leeswijzer

1.1 HET CONCEPT-BELEIDSDRAAIBOEK, VERSIE 0.1

Het beleidsdraaiboek Aviaire influenza is gebaseerd op de bestrijdingsrichtlijn uit 1992 van de Europese Unie (92/40/EEG) en de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Gwwd), daarnaast worden ook de ervaringen van de uitbraak van Hoog pathogene aviaire influenza (HPAI) in 2003 en de daaropvolgende evaluatie van deze bestrijdingsaanpak meegenomen.

Op het moment van opstellen van dit concept-beleidsdraaiboek wordt door de lidstaten van de Europese Unie en de Europese Commissie gesproken over een nieuwe Europese bestrijdingsrichtlijn voor Aviaire influenza. Deze is op 20 december 2005 vastgesteld door de Europese ministers van Landbouw in de Landbouw en Visserijraad. Het concept-beleidsdraaiboek zal aan de nieuwe Richtlijn aangepast worden.

Het uiteindelijke beleidsdraaiboek Aviaire influenza is een handleiding voor een effectief en zorgvuldig optreden van het Ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) bij een uitbraak van Aviaire influenza. Het draaiboek dient enerzijds als een "checklist" voor de te nemen maatregelen bij een uitbraak en anderzijds worden de verschillende maatregelen en beleidsbeslissingen onderbouwd en toegelicht.

Een draaiboek is een dynamisch geheel. De input van betrokkenen en belanghebbenden, ervaringen met dierziekteuitbraken en -oefeningen, veranderende regelgeving en veranderende opvattingen worden in een draaiboek verwerkt, waardoor nieuwe versies van een draaiboek tot stand komen.

Het draaiboek dient ook als een kapstok waaraan de discussie met betrokkenen kan worden opgehangen. Zo zal dit draaiboek het komende half jaar open staan voor op- en aanmerkingen.

Een op basis van deze discussie aangepaste versie zal als rampenplan Aviaire influenza aan de Europese Commissie worden voorgelegd ter goedkeuring. Het beleidsdraaiboek zal daarna permanent worden geactualiseerd.

Overigens kan er zich in een crisis altijd een situatie voordoen waarin het nodig blijkt om af te wijken van de beschreven maatregelen. Aan het draaiboek kunnen geen rechten ontleend worden.

1.2 LEESWIJZER

Het beleidsdraaiboek is opgebouwd uit vier delen:

Deel I start in Hoofdstuk 1 met de inleiding en een leeswijzer. In Hoofdstuk 2 worden de verschillende draaiboeken die bij LNV en andere instanties van invloed zijn op de bestrijding van Aviaire Influenza genoemd. Daarnaast wordt in Hoofdstuk 2 de algemene beschrijving van de ziekte en het virus, de gevoelige diersoorten en in kort de structuur van de Nederlandse pluimveehouderij uitgelegd.

Deel II behandelt het basisbeleid rondom de bestrijding van Hoog pathogeen aviaire influenza (HPAI). In hoofdstuk 3 wordt de basis en de voorgeschiedenis van de bestrijding van besmettelijke dierziekten verduidelijkt en verder wordt hier aangegeven waar in de Nederlandse regelgeving de verschillende artikelen uit de EU Richtlijn terug te vinden zijn. Hoofdstuk 4 beschrijft de opbouw van de crisisorganisatie van LNV. Hoofdstuk 5 geeft een korte samenvatting van de communicatie ten tijde van een dierziektecrisis.

Vervolgens worden in hoofdstuk 6, 7 en 8 de maatregelen behandeld. In hoofdstuk 6 worden de verschillende fasen, scenario's besproken. Met behulp van dit hoofdstuk wordt een verbinding gemaakt met het LNV Handboek Crisisbesluitvormingen worden de meest relevante scenario's verduidelijkt. In Hoofdstuk 7 worden alle mogelijk in te zetten beleidsinstrumenten beschreven en onderbouwd. Deze beleidsinstrumenten worden in Hoofdstuk 8 per gebied op een rijtje gezet. Hoofdstuk 9 behandelt de mogelijkheden van vaccinatie en hoofdstuk 10 geeft een voorzet voor de afbouw van de genomen maatregelen.

In hoofdstuk 11 worden de maatregelen voor de overige diersoorten besproken, dus de gemengde bedrijven met pluimvee en HPAI-gevoelige en -ongevoelige diersoorten.

Hoofdstuk 12 behandelt de maatregelen bij een uitbraak in de overige houderijen, bijvoorbeeld de kinderboerderij, de hobbydieren, de dierentuin en het slachthuis maar ook de mogelijke uitzonderingen voor deze houderijen bij een uitbraak in een commerciële houderij in hetzelfde gebied.

In hoofdstuk 13 worden de consequenties van HPAI voor de volksgezondheid besproken.

Deel III behandelt het beleid rondom de bestrijding van Laag pathogeen aviaire influenza.

Deel IV tenslotte bevat de bijlagen met o.a. de trefwoorden index.

Hoofdstuk 2: Algemeen

2.1 Overige draaiboeken

- 2.1.1 Het LNV Handboek Crisisbesluitvorming
- 2.1.2 Het Handboek Financieel Management in Crisissituaties
- 2.1.3 Het Handboek Communicatie bij Crisis
- 2.1.4 Het Uitvoeringsdraaiboek Aviaire Influenza
- 2.1.5 Het draaiboek Crisisbeheersing van de Algemene Inspectiedienst (AID)
- 2.1.6 Het crisisdraaiboek van het Centraal Instituut voor Dierziekte Controle (CIDC-Lelystad)
- 2.1.7 Het draaiboek Crisisbeheersing Dienst Regelingen
- 2.1.7 Draaiboeken andere ministeries en organisaties
 - Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
 - Ministerie van Binnenlandse Zaken

2.2 De ziekte

- 2.2.1 Inleiding
- 2.2.2 Aangifteplicht en bestrijdingsplicht
- 2.2.3 Het virus
- 2.2.4 Laag pathogeen en hoog pathogeen Aviaire influenza
- 2.2.5 De definitie van Aviaire influenza
- 2.2.6 Diagnostiek
- 2.2.7 Infectie routes
- 2.2.8 De gevoelige diersoorten
- 2.2.9 Volksgezondheid

2.3 De basis van de bestrijding in Nederland

2.4 De commerciële pluimveesector in Nederland

2.5 Hobbymatig gehouden pluimvee

2.1 OVERIGE DRAAIBOEKEN

Naast het beleidsdraaiboek zijn er een groot aantal andere draaiboeken binnen het departement die de gang van zaken bij crisis beschrijven. In dit draaiboek wordt vaak verwezen naar deze draaiboeken. De meest recente versies van alle draaiboeken waarnaar verwezen wordt zijn te vinden op internet, op de website van het Ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit (www.minlnv.nl).

Op ministerie niveau betreft het een drietal overkoepelende draaiboeken:

2.1.1 Het LNV Handboek Crisisbesluitvorming

Dit handboek gaat in op de voorzieningen en maatregelen die noodzakelijk zijn om een organisatie in korte tijd en geïntegreerd met de reguliere werkzaamheden, een crisis te laten managen. De bij LNV gekozen structuur sluit aan bij de (interdepartementale) structuur zoals beschreven in het Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming.

2.1.2 Het Handboek Financieel Management in Crisissituaties

Dit handboek beschrijft wat de taken zijn voor de organisatieonderdelen van LNV op het gebied van financieel beheer en wie daarvoor verantwoordelijk is.

2.1.3 Het Handboek Communicatie bij Crisis

Dit handboek geeft een algemene invulling voor de aanpak van communicatie bij crisis. Het geeft inzicht in verantwoordelijkheden, taken, structuren en werkmodellen en een overzicht van de mogelijk in te zetten communicatiemiddelen.

Onder de paraplu die het Handboek Communicatie bij Crisis vormt, vallen de verdere LNV crisisspecifieke draaiboeken zoals bijvoorbeeld het Beleidsdraaiboek Aviaire influenza, maar ook het Beleidskader Natuur en Besmettelijke Dierziekten van Directie Natuur. Naast de beleidsdraaiboeken hebben de uitvoerende diensten eigen draaiboeken. Deze kunnen crisisspecifiek zijn zoals het uitvoeringsdraaiboek van de VWA, of overkoepelend zoals het draaiboek van de Algemene Inspectie Dienst.

2.1.4 Het Uitvoeringsdraaiboek van de Voedsel en Waren Autoriteit

Dit draaiboek van de Voedsel en Waren Autoriteit (VWA) beschrijft de activiteiten voortvloeiende uit de te nemen beleidsmaatregelen. Dit betekent dat hierin de praktische uitvoering van de maatregelen mbv protocollen en werkinstructies voor de medewerkers van de VWA worden beschreven.

2.1.5 Het draaiboek Crisisbeheersing van de Algemene Inspectiedienst (AID)

Dit draaiboek regelt de handhaving en treedt in werking bij aanvang van de aandachtsfase. Zowel de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de handhavers als de wijze van opschaling zijn geregeld in relatie tot de diverse fasen van crisis. De AID is hierbij ondersteunend voor alle handhavers m.n. politie, douane en marechaussee.

2.1.6 Het Crisisdraaiboek van het Centraal Instituut voor Dierziekte Controle (CIDC-Lelystad)

Dit draaiboek van het Centraal Instituut voor Dierziekte Controle (CIDC-Lelystad) beschrijft de algemene gang van zaken voor het diagnostisch laboratorium bij een dierziektecrisis, tevens beschrijft het de dierziekte specifieke maatregelen en procedures, voor bijvoorbeeld Aviaire influenza.

2.1.7 Het Draaiboek Crisisbeheersing van de Dienst Regelingen

Dit draaiboek beschrijft de opzet en werking van de crisisorganisatie van de Dienst Regelingen. Dit Draaiboek fungeert mede als kapstok voor de specifieke procesgerichte draaiboeken van de Dienst Regelingen, waarin de opzet en werking per proces verder is uitgewerkt.

2.1.8 Draaiboeken andere ministeries en organisaties

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft een Beleidsdraaiboek Influenzapandemie en het Operationeel modeldraaiboek influenzapandemie. Het beleidsdraaiboek is gebaseerd op het Influenza Pandemic Plan van de World Health Organisation (WHO). Het schetst de kaders voor de voorbereiding en bestrijding van een influenzapandemie op beleids en bestuurlijk niveau. Het Operationeel modeldraaiboek beschrijft de uitvoering van de bestrijding van een influenzapandemie op landelijk en regionaal (GGD) niveau. Dit modeldraaiboek bevat een specifiek draaiboek Aviaire influenza, gevolgen voor de volksgezondheid en beschrijft de maatregelen die genomen worden aan de humane kant bij een uitbraak van Aviaire influenza bij pluimvee (dieren).

Voor meer informatie zie: www.infectieziekten.info en www.minvws.nl

Ministerie van Binnenlandse Zaken

Bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken is het Nationaal Coördinatiecentrum (NCC) gesitueerd. Wanneer bij een uitbraak van Aviaire influenza meerdere departementen betrokken raken, dus bijvoorbeeld bij een (internationale) influenzapandemie, wordt het NCC hierbij ingeschakeld. Deze procedure is beschreven in het Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming.

Voor meer informatie zie: www.minbzk.nl

Uiteraard zijn er nog vele andere draaiboeken van uitvoerende diensten, andere ministeries (VROM, Noodsituaties bij agrarische bedrijven) en betrokken organisaties (PVE/PPE, Rendac, Gezondheidsdienst voor Dieren enz)

2.2 DE ZIEKTE

2.2.1 Inleiding

Aviaire influenza (AI) is een ziekte van vogels, de ziekte staat ook bekend als klassieke vogelpest of vogelgriep. In dit beleidsdraaiboek zal de term Aviaire influenza ofwel AI gebruikt worden.

AI wordt beschouwd als een van de meest gevreesde besmettelijke dierziekten bij gedomesticeerd pluimvee (hoenderachtigen). Echter dit sluit niet uit dat er virustypen kunnen ontstaan die ook ziekte veroorzaken bij andere vogelsoorten zoals siervogels, duiven, kraaien ed.

De verschijnselen bij pluimvee variëren van benauwdheid, zwellingen aan de kop, eilegdaling en verminderde voer- en wateropname tot grote sterfte oplopend tot 100%. Bovendien heeft deze ziekte een enorme economische impact voor het land waarin de besmetting plaats heeft, als gevolg van handelsrestricties en handelsembargo's.

2.2.2 Aangifteplicht en bestrijdingsplicht

Aangifteplichtig betekent dat de veehouder en de dierenarts bij het opmerken van klinische verschijnselen die kunnen wijzen op AI verplicht zijn dit te melden bij de overheid. Op hun beurt is de Nederlandse overheid (bij een bevestiging van AI) verplicht dit te melden bij de Europese Commissie en bij de Wereldorganisatie voor diergezondheid (OIE).

Bestrijdingsplichtig betekent dat Nederland volgens de regelgeving van de Europese Unie verplicht is om maatregelen te nemen om de ziekte te bestrijden.

2.2.3 Het virus

Het AI virus is een influenza-A virus, influenza-A virussen zijn RNA virussen en horen bij de familie van de Orthomyxoviridae. De influenza-A-virussen zijn van oorsprong vogelvirussen en hoewel influenza-A virussen geïsoleerd zijn bij een groot aantal vogelsoorten ligt de oorsprong van het influenza-A virus bij de watervogels. Deze vogels fungeren ook als het natuurlijk reservoir voor het influenza-A virus.

2.2.4 Laag pathogeen en hoog pathogeen Aviaire influenza

Het Aviaire influenzavirus is onder te verdelen in twee aparte groepen, op basis van de ernst van de ziekteverschijnselen bij gedomesticeerd pluimvee. De ernstige vorm, het zogenaamde hoog pathogene aviaire influenza-virus (HPAI) veroorzaakt hoge sterfte (tot 100%) met ernstige ziekte. De milde vorm, het laag pathogene aviaire influenza-virus (LPAI), dit virus veroorzaakt milde verschijnselen en weinig tot geen sterfte. De watervogels (zoals eenden, ganzen, zwanen) zijn het natuurlijk reservoir van de LPAI vorm van het virus, deze worden over het algemeen zelf niet ziek van dit virus. Ze kunnen het virus wel verspreiden naar het pluimvee waar het virus in de HPAI vorm kan muteren en met 100% sterfte bij het pluimvee als gevolg. Algemeen wordt aangenomen dat de watervogels niet ziek worden en niet sterven van de HPAI variant. Echter naar aanleiding van de HPAI epidemie vanuit Azië begonnen in 2003 worden ook dode trekvogels gevonden. De manifestatie van HPAI bij de wilde trekvogels is nog niet geheel duidelijk.

De ernst van de verschijnselen van Aviaire influenza (HP of LP) zijn afhankelijk van de verschillende eiwitten in het influenza-A virus. De belangrijkste onderscheidende eiwitten zijn het heamagglutinine (H) en de neuraminidase (N), er zijn 15 heamagglutinines (H1 t/m H15) en 9 neuraminidasen (N1 t/m N9) gevonden. Voor de bestrijdingsplichtige HPAI en de LPAI-virussen zijn alleen de virustypen H5 en H7 van belang. Alle bekende HPAI virussen behoren tot deze subtypen. Van de H5 en

H7 LPAI virustypen is bekend dat deze kunnen muteren naar de ernstige HPAI variant. Daarom is het belangrijk om ook infecties met LPAI H5 en H7 virussen te bestrijden.

2.2.5 De definitie van Aviaire influenza

Het feit dat de virustypen H5 en H7 verantwoordelijk zijn voor HPAI en LPAI en het verschil in de ernst van het ziektebeeld dat door HPAI en LPAI veroorzaakt betekent dat er een zeer zorgvuldige definitie nodig is voor de bestrijding van AI.

In de huidige Europese Richtlijn 92/40/EEG wordt alleen HPAI als bestrijdingsplichtig aangewezen. Echter het huidige inzicht dat LPAI van het H5 en H7 type kan muteren in het gevaarlijke HPAI heeft tot gevolg dat in de Europese Unie en op mondiaal niveau, bij de OIE, besloten is tot aanpassing van de definitie. Buiten HPAI wordt ook LPAI van het H5 en H7 subtype bestrijdingsplichtig in de Europese Unie.

2.2.6 Diagnostiek

Na infectie vermeerderen LP- en HPAI virussen zich eerst op de plaats van binnenkomst namelijk de slijmvliezen van de luchtwegen. HPAI virussen verspreiden zich in het dier o.a. via het bloed (viraemie) en infecteren andere organen. Infecties met HPAI virussen gaan gepaard met snelle sterfte en meestal krijgen de dieren niet de tijd om antistoffen te vormen. Bij een infectie met LPAI virussen kunnen antistoffen vanaf ongeveer 7 dagen na infectie in het bloed van de dieren worden aangetoond.

Diagnostiek van Aviaire influenza begint met de registratie van een klinisch probleem door de pluimveehouder, gevolgd door klinische inspectie uitgevoerd door de dierenarts. Afhankelijk van de klinische bevindingen wordt de VWA gewaarschuwd, die, als dat nodig is, materiaal opstuurt voor diagnostiek naar het Centraal Instituut voor DierziekteControle (CIDC) te Lelystad. In Nederland wordt ook gemonitord op AI door middel van periodiek serologisch onderzoek bij alle pluimveebedrijven in Nederland. Wanneer hier een positief monster gevonden wordt, wordt dit ook gemeld aan de VWA. De VWA zal daarop het bedrijf bezoeken en zal materiaal opsturen naar het CIDC.

Voor de diagnostiek staat een aantal testen ter beschikking, weergegeven in Tabel 1. Bij een klinische verdenking worden altijd kadavers ingestuurd voor het aantonen van het virus. Allereerst dient aangetoond te worden dat het een H5 of een H7 subtype virus betreft. Dit geschiedt door het isoleren en typeren van het virus in de haemagglutinatie inhibitie test dan wel door het uitvoeren van een 'polymerase chain reactie' (PCR). Vervolgens moet de pathogeniciteit van het virus worden bepaald, dus of het virus een HPAI of een LPAI variant is. Dit gebeurt door het bepalen van de aminozuursequentie van het HA (Haemagglutinine) rondom de splitsingsplaats of door het uitvoeren van een infectie-experiment in 6 weken oude kippen (IVPI). Het bepalen van de pathogeniciteit zal meestal alleen bij het eerste besmette bedrijf worden uitgevoerd.

Tabel 1: Diagnostische testen voor aantonen van een HPAI infectie.

Test	Materiaal	Aantonen van	Positief (dagen na infectie van een dier)	Duur test ¹ (dagen)
Klinische inspectie	Alle pluimveesoorten	Klinische symptomen en sterfte ²	vanaf 1 dag	n.v.t.
Monitoring	Alle pluimveesoorten	antistoffen	n.v.t. (zie antistofdetectie)	n.v.t.
Agens detectie				
Virusisolatie	Kadavers, eventueel swabs of orgaanmateriaal	Virus	2-± 15 dagen	3-15
PCR ³	Swabs of organen	RNA	vanaf 1 dag	2
Antistofdetectie				
ELISA	Serumbloed	Antistoffen	vanaf ± 7 dagen	1
Haemagglutinatieremmingstest (HAR))	Serumbloed	Antistoffen	vanaf ± 7 dagen	1 á 2
Virus virulentie				
Sequentiebepaling	cDNA	Sequentiemotief splitsingsplaats HA	n.v.t.	2-3 ⁴
Intraveneuze pathogeniciteits index (IVPI)	virussuspensie	Pathogeniciteit van het virus	N.v.t.	10 ⁵

¹ Na ontvangst van het materiaal op het laboratorium

² Na introductie van virus op een bedrijf zal een infectie echter pas worden opgemerkt wanneer een aantal dieren symptomen vertoont. Meestal zal de infectie niet binnen een week na introductie worden opgemerkt.

³ Test moet nog verder worden geaccrediteerd. De testkarakteristieken hangen af van variaties van het veldvirus ten opzichte van bekende virusstammen waarmee validatie is uitgevoerd.

⁴ Vanaf positief PCR resultaat

⁵ Duur afhankelijk beschikbaarheid van 6 wekenoude specifiek pathogeen vrije (SPF) kippen. We spreken van een HPAI virus bij een IVPI groter dan 1,2

2.2.7 Infectie routes

Een oorzaak van infectie met HPAI bij pluimvee is zelden aan te wijzen. De meest voor de hand liggende verklaring van een eerste geval is dat er direct of indirect contact is geweest tussen pluimvee en wilde watervogels. De wilde watervogels bijvoorbeeld de eend, de gans en de kustvogels vormen een natuurlijk reservoir van LPAI-virussen. Deze dieren worden zelf niet ziek, maar scheiden deze virussen wel uit. HPAI kan ontstaan uit mutatie van LPAI of door reassortment van LPAI virusstrengen. Voor deze mutatie of reassortment naar HPAI is een verplaatsing nodig van het LPAI-virus van de wilde vogel naar het (gedomesticeerde) pluimvee. Echter het ontstaan van HPAI is onvoorspelbaar en kan snel na introductie van LPAI bij het pluimvee ontstaan of het LPAI-virus kan maanden circuleren onder het pluimvee voordat het muteert naar HPAI, de LPAI-infectie hoeft ook helemaal niet te muteren naar HPAI.

Wanneer er eenmaal HPAI in een koppel pluimvee is ontstaan zal het virus zich zeer snel verspreiden onder het pluimvee door direct contact, de geïnfecteerde vogels zullen zeer veel virus uitscheiden via de mest, nasale uitvloeiing en ooguitvloeiing. Op het moment van de ziekteuitbraak is de verspreiding naar andere bedrijven via de wilde vogels niet meer heel erg relevant wanneer direct de juiste maatregelen genomen worden zoals ophokken of afschermen van het gehouden pluimvee om zo contact met de wilde vogels te voorkomen.

Deze herbesmetting van de wilde vogels via het besmette pluimvee met HPAI heeft wel plaatsgevonden in Azië in 2003. Als gevolg van onder andere de inadequate maatregelen die genomen zijn om de bestrijding effectief te laten verlopen, de specifieke manieren van pluimvee houden, zeer extensief in zogenaamde 'back yard flocks' en de markten waar levend pluimvee verhandeld en geslacht wordt is de virusdruk in de besmette gebieden zo groot geworden dat ook de wilde vogels massaal besmet zijn geraakt met HPAI. Als gevolg van de contacten tussen wilde vogels en gehouden pluimvee en de grote afstanden die de wilde vogels elk jaar afleggen in de vogeltrek is het mogelijk geweest dat HPAI op grote schaal in Azië verspreid is onder het pluimvee. Ook de uitbraken in Rusland, Kazakstan, Oekraïne, Turkije, Roemenië en Kroatië in 2005 worden geweten aan besmette wilde vogels die via de vogeltrek deze landen passeren.

Normaliter zal bij een uitbraak de verspreiding van HPAI voornamelijk plaats vinden door (in)direct contact, via vervoer van geïnfecteerd pluimvee, besmette schoenen en kleding van veehouder en bezoekers, eiertrays, vervoersmiddelen van bijvoorbeeld diervoer en servicebedrijven, enz.

Bij de verplaatsing van grote hoeveelheden lucht (ventilatoren), kan stof besmet met virus voor verspreiding van het virus zorgen.

Ook eieren (consumptie-eieren en broedeieren) kunnen voor verspreiding van het virus zorgen. De buitenkant van de schaal kan besmet zijn met virus (al zal het virus hier niet lang op overleven) maar gevaarlijker is dat het eiwit en eigeel besmet kan zijn.

Besmette broedeieren kunnen de broederij infecteren en de daar aanwezige eendagskuikens besmetten. Echter de normale gang van zaken is dat de schaal van de broedeieren op de broederij gedesinfecteerd worden voordat ze ingelegd worden. De geïnfecteerde broedeieren zelf zullen waarschijnlijk geen kuikens voortbrengen, deze gaan als embryo al na een paar dagen dood.

2.2.8 De gevoelige diersoorten

Vogels

Waarschijnlijk zijn alle vogelsoorten gevoelig voor Aviaire influenza (HPAI en LPAI), echter niet alle vogelsoorten ontwikkelen de gevreesde ziekte met 100% sterfte, vaak zullen vogelsoorten anders dan pluimvee de ziekte onopgemerkt (subklinisch) of helemaal niet doorlopen.

Het meest gevoelig voor HPAI en het krijgen van de ziekte zijn kippen en kalkoenen, maar ook fazanten, patrijzen, kwartels, parelhoenders, pauwen, struisvogels, emoes en nandoes. Al deze vogelsoorten zijn ook gevoelig voor het oplopen van een infectie met LPAI, echter deze infectie wordt niet altijd opgemerkt.

Eenden, ganzen en andere wilde watervogels (de kustvogels, kievitten) zijn gevoelig voor het oplopen van een infectie met alle AI typen (LPAI en HPAI) maar ze tonen slechts zelden de ziekte. Ze spelen een belangrijke rol in de verspreiding van het LPAI-virus en zijn het belangrijkste natuurlijke reservoir voor alle AI virustypen. Recentelijk worden zeer veel dode zwanen gevonden die besmet blijken te zijn met het HPAI H5N1 virus. Waarschijnlijk is zijn zwanen toch dermate gevoelig voor deze variant dat ze er aan bezwijken in tegen stelling tot de eenden.

Andere gehouden (sier)vogels (zoals papegaaien, parkieten en kanaries) zijn waarschijnlijk ook gevoelig voor de AI virustypen, deze zijn gevonden bij deze vogels in het wild. In 2005 is in het verenigd Koninkrijk bij een papegaai HPAI (H5N1) geconstateerd.

Zoogdieren

Varken, fret, muis, cavia, rat, paard, zeehond, walvis, niet humane primaten en katachtigen kunnen, experimenteel en/of op natuurlijke wijze, geïnfecteerd raken met Aviaire influenzavirussen. Vooral het varken staat bekend als mogelijk tussengastheer voor de reassortment van het Aviaire influenzavirus en kan zo zorgen voor het ontstaan van een nieuw virus. De infecties bij deze dieren kunnen symptomeloos verlopen of tot hoge sterfte leiden.

2.2.9 Volksgezondheid

Aviaire influenza is een zoonose en kan grote gevolgen hebben voor de volksgezondheid. Zie verder hoofdstuk 13.

2.3 DE BASIS VAN BESTRIJDEN VAN EEN UITBRAAK IN NEDERLAND

De basis van de bestrijding van Aviaire influenza in Nederland ligt vast in de Richtlijn 92005/94/EG van de Europese Commissie en in de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Gwwd), de nationale regelgeving.

Een goede en snelle bestrijding begint met een vroegtijdig melden van klinische verschijnselen die kunnen wijzen op AI. Daarom is de meldingsplicht van veehouders/eigenaren en dierenartsen vastgelegd in de wet (Gwwd).

De basis van de bestrijding van AI is:

- Meldingsplicht voor veehouder en dierenarts
- Standstill van 72 uur
- Het besmette bedrijf isoleren en ruimen
- Potentieel besmette contact- of buurtbedrijven isoleren en ruimen
- Veilige afvoer van dode dieren en producten van geruimde bedrijf
- Reinigen en ontsmetten van geruimde bedrijven
- Reinigen en ontsmetten van vervoersmiddelen
- Zones om besmette en potentieel besmette bedrijven: beschermingsgebied (3km) en toezichtsgebied (10 km)
- Vervoersverboden voor levend pluimvee/vogels
- Surveillance en screening van beschermings- en toezichtsgebied.
- Epidemiologisch onderzoek
- Compartimenteren/regionaliseren
- Advisering van bedrijfsleven en burgers
- Communicatie aan het publiek

2.4 DE COMMERCIELE PLUIMVEESECTOR IN NEDERLAND

In Nederland is de commerciële pluimveesector opgebouwd uit verschillende sectoren, het houden van kippen voor vlees en eieren en het houden van eenden en kalkoenen voor het vlees. Verder worden in Nederland ook struisvogels, ganzen, kwartels, parelhoenders en andere speciale soorten commercieel gehouden. Dit is echter in het licht van de commerciële pluimveehouderij zeer beperkt.

De pluimveehouderij is onderverdeeld in een legpluimveeketen en een vleeskuikenketen, voorts kan ook de productie van biologische eieren en vleeskuikens als een aparte ketens gezien worden. De de ketens zijn opgebouwd uit zeer gespecialiseerde bedrijven. De diverse categorieën dieren worden op afzonderlijke bedrijven gehouden, bijvoorbeeld grootouderdieren, vermeerderingsdieren, opfokdieren, leghennen, vleeskuikens, broederijen enz.

Dit geheel zorgt voor strak georganiseerde ketens en deze zijn onderling zeer sterk van elkaar afhankelijk voor hun bedrijfsvoering. Verder zijn er ook toeleveranciers en dienstverleners (voer, stalinrichting, dierenartsen, voorlichters, servicebedrijven, financiering enz) werkzaam in de pluimveesector deze groepen zorgen voor de horizontale contacten tussen de verschillende ketens.

Door deze zeer gespecialiseerde opbouw en strak georganiseerde keten is de pluimveesector zeer kwetsbaar voor een uitbraak van een besmettelijke dierziekte, immers wanneer een schakel van de keten uitvalt zal dit gevolgen hebben voor de gehele keten.

Een ander gevolg van een zeer gespecialiseerde keten is dat er weinig buffercapaciteit is. Dit is een probleem bij de verschillende maatregelen die genomen worden bij een uitbraak, bijvoorbeeld vervoersverboden. Sommige dieren in een bepaald deel van de

keten zijn niet toegerust om langer dan noodzakelijk op dezelfde plek te blijven (eendagskuikens kunnen niet langer dan twee dagen in de broederij verblijven, vleeskuikens die ouder dan zes weken worden gaan gezondheidsproblemen ontwikkelen). Dit leidt al snel tot welzijnsproblemen. Een aspect dat welzijnsproblemen en maatschappelijke onrust kan voorkomen is dat bij vogels, in tegenstelling tot zoogdieren, het doden van jonge dieren kan worden voorkomen door de bevruchte eieren niet te laten uitkomen.

Voor de opbouw van de keten zie ook het Uitvoeringsdraaiboek Aviaire Influenza van de VWA.

2.5 HOBBYMATIG GEHOUDEN PLUIMVEE

Onder hobbymatig gehouden pluimvee ofwel de zogenaamde 'back yard poultry' verstaan we pluimvee dat door de houder wordt gehouden met als doel de dieren en de producten van deze dieren voor eigen consumptie te houden of het pluimvee als gezelschapsdier houdt of voor de fokkerij houdt. Een ruwe schatting van mogelijke aantallen is ongeveer 300.000 houders die samen 3.000.000 stuks hobbypluimvee houden.

De maatregelen in verband met uitbraken van HPAI zullen ook voor de houders van het hobbymatig gehouden pluimvee gelden.

DEEL II

Bestrijding Hoog pathogeen aviaire influenza

Hoofdstuk 3: Juridische basis

3.1 Inleiding

3.2 Internationale context

3.2.1 De Office International des Epizooties (OIE)

3.2.2 De Europese Unie

3.3 Juridische basis

3.3.1 Europa

3.3.2 Nederland

3.1 INLEIDING

De bestrijding van dierziekten is een nationale verantwoordelijkheid, maar vanwege de grote internationale consequenties van zeer besmettelijke dierziekten zijn er zowel mondiaal (via de OIE) als Europees (via richtlijnen en beschikkingen) richtsnoeren en richtlijnen. Er zijn op het gebied van dierziektebestrijding, dierziekte notificatie en handelsvoorwaarden voor levende dieren en dierlijke producten op internationaal niveau afspraken gemaakt.

In dit hoofdstuk zullen daarom eerst de internationale kaders beschreven worden en daarna zal worden beschreven hoe de dierziektebestrijding in de Nederlandse wet is geregeld. De implementatietabel geeft weer hoe de AI-richtlijn (92/40/EEG) in de nationale wetten is geïmplementeerd en is opgenomen in bijlage 2. De implementatie van de nieuwe Richtlijn 2005/94/EG volgt zo spoedig mogelijk.

3.2 INTERNATIONALE CONTEXT

3.2.1 De Office International des Epizooties (OIE)

De wereld diergezondheidsorganisatie (OIE) in Parijs waar inmiddels 168 landen lid van zijn draagt zorg voor inzichtelijkheid en transparantie van de mondiale dierziekten- en zoonosesituatie. De aangesloten landen verplichten zich de uitbraken van ziekten die op de OIE dierziektelijst staan te melden. De OIE heeft een lijst opgesteld (voorheen lijst A en lijst B) met besmettelijke dierziekten, die meldingsplichtig zijn bij de OIE (zie ook www.oie.int). De dierziekten staan op deze lijst op basis van een aantal criteria zoals sterfepercentage, internationale verspreiding en gevolgen en gevaren voor de volksgezondheid.

Ook worden binnen de OIE afspraken gemaakt om veilige en eerlijke handel in levende dieren en producten van dieren mogelijk te maken. Deze afspraken vormen de basis voor de regelgeving die door de EU wordt opgesteld.

De OIE geeft per dierziekte criteria, richtlijnen, procedures en aanbevelingen voor bestrijding en surveillance om een zo hoog mogelijke diergezondheidssituatie te bewerkstelligen, ook voor AI. Deze worden elk jaar herzien

3.2.2 De Europese Unie

Binnen de Europese Unie (EU) zijn een aantal besmettelijke dierziekten afkomstig van de OIE dierziektelijst bestrijdingsplichtig verklaard. De EU heeft de bestrijdingsplicht van deze dierziekten gebaseerd op een aantal criteria zoals de mogelijkheid van zeer snel verspreiden, de mogelijkheid om zeer zware socio-economische gevolgen te veroorzaken en een mogelijk gevaar voor de volksgezondheid. Voorbeelden zijn; Aviaire influenza, Newcastle disease, Mond en klauwzeer, Klassieke varkenspest, Afrikaanse varkenspest, Blue tongue en Runderpest.

Voor deze besmettelijke dierziekten zijn bestrijdingsrichtlijnen opgesteld. Een bestrijdingsrichtlijn is een wettelijke tekst die een minimum set aan maatregelen beschrijft die de Lidstaat verplicht is te nemen bij een uitbraak of bij een verdenking van een uitbraak van de betreffende ziekte. Daarnaast kan een lidstaat aanvullende maatregelen nemen bovenop de eisen in de richtlijn om een ziekte effectief te kunnen bestrijden. Het beleidsdraaiboek dient als een aanvulling op de richtlijn. Voor AI geldt Richtlijn 92/40/EEG (2005/94/EG) van de Europese Unie.

3.3 JURIDISCHE BASIS

In geval van Aviaire influenza zijn de volgende wettelijke kaders relevant:

Europa:

- Richtlijn 92/40/EEG (de oude bestrijdingsrichtlijn)
- Richtlijn 2005/94/EG (de nieuwe bestrijdingsrichtlijn)
- Richtlijnen 90/425/EEG en 89/662/EEG (handelsrichtlijnen; voornamelijk de vrijwaringbepalingen)
- EU-beschikkingen, als aanvulling op de EU-bestrijdingsrichtlijn, specifiek toegesneden op de dierziektesituatie in een lidstaat of een derde land waar een uitbraak van een besmettelijke dierziekte plaats vindt.

Nationaal:

- Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Hoofdstuk II, afdelingen 2 en 3)
- Landbouwwet (dient in dit kader als 'vangnetwet')

3.3.1 Europa

EU-Bestrijdingsrichtlijn

Richtlijn 92/40/EEG is de richtlijn die maatregelen vaststelt voor de bestrijding van Aviaire influenza in de Lidstaten. De bestrijdingsrichtlijn gaat in bij een uitbraak van Aviaire influenza bij gehouden pluimvee. Een vondst van Aviaire influenza bij wilde vogels (is geen uitbraak) wordt geregeld via beschikkingen (zie volgende paragraaf) en via nationale maatregelen.

Deze maatregelen zijn op hun beurt weer geïmplementeerd in de nationale wetgeving, dit is in de implementatietabel terug te vinden (bijlage 2). De bestrijdingsrichtlijn schrijft de maatregelen voor waaraan de bestrijding van een Lidstaat minimaal moet voldoen. Op dit moment is er een nieuwe Richtlijn aangenomen (2005/94/EG). Deze nieuwe Richtlijn zal niet alleen toezien op de bestrijding maar zal ook de mogelijkheid om preventieve maatregelen te nemen omvatten. Op dit moment is er een overgangstermijn van pas van 92/40/EEG naar 2005/94/EG.

EU-Beschikkingen

Bij een uitbraak van een besmettelijke dierziekte vindt op zeer korte termijn besluitvorming plaats door de Europese Commissie. Zij kondigt zo snel mogelijk een beschikking af waarin maatregelen staan ter voorkoming van verspreiding van de ziekte. In ieder geval regelt deze beschikking exportverboden, die gelden voor het land met een uitbraak en/of importverboden. Over ontwerpbesluiten wordt door het Permanent Comité voor de Voedselketen en de Diergezondheid (PCVD) een advies uitgebracht over de voorgestelde maatregelen. Hierin zijn de veterinaire vertegenwoordigers van alle Europese Lidstaten onder voorzitterschap van de Europese Commissie vertegenwoordigd (In het engels heet dit de Standing Committee on the Food Chain and Animal Health SCoFAH). Indien positief wordt geadviseerd vindt vaststelling van de beschikking plaats door de Commissie. De vastgestelde beschikking wordt zo spoedig mogelijk aan de Lidstaten gezonden en in het Publicatieblad geplaatst (zie <http://europa.eu.int/eur-lex/lex/nl/index.htm>).

Indien een uitbraak van een besmettelijke dierziekte in een andere Lidstaat plaatsvindt en een exportverbod wordt ingesteld door de Europese Commissie is afzonderlijke implementatie van die betreffende regels in Nederland niet noodzakelijk. In de nationale regels over de internationale handel in levende dieren en dierlijke producten zijn automatische implementatiebepalingen opgenomen. De Regeling veterinaire rechtelijke voorschriften handel dierlijke producten zegt dat invoer van dieren

en producten uitsluitend is toegestaan indien is voldaan aan een aantal voorwaarden. Eén van die voorwaarden is dat de dieren en/of producten niet afkomstig mogen zijn uit een land of een gebied waar Europeesrechtelijke beperkingen gelden als gevolg van een uitbraak van een besmettelijke dierziekte.

3.3.2 Nederland

Gezondheids- en welzijnswet voor dieren

De basis voor de preventie en bestrijding van dierziekten is in Nederland vastgelegd in de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Gwwd). De Gwwd is een kaderwet die de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit brede bestuursbevoegdheden geeft in geval van een uitbraak van een dierziekte. Met name afdeling 3 van hoofdstuk II van de Gwwd "De preventie en de bestrijding van besmettelijke dierziekten" bevat voorschriften over preventie en bestrijding van dierziekten, waaronder Aviaire influenza. De Gwwd bevat enerzijds uitdrukkelijke verbods- en gebodsbepalingen en biedt anderzijds een nader kader voor de tenuitvoerlegging van de Europese regels ten aanzien van de bestrijding van besmettelijke dierziekten door middel van een aantal bepalingen omtrent bestuursbevoegdheden. Het gaat dan om de bevoegdheid tot het stellen van algemeen verbindende voorschriften of het uitvaardigen van individuele beschikkingen. Indien onverwijlde voorziening noodzakelijk is, zoals in het geval van een uitbraak van een besmettelijke dierziekte, kunnen de noodzakelijke regelingen (algemeen verbindende voorschriften) onmiddellijk na hun bekendmaking in werking treden. Deze bekendmaking geschiedt in dergelijke gevallen via de media. Artikel 31 Gwwd voorziet hierin. Daarnaast bevat de Gwwd de mogelijkheid om in spoedeisende gevallen, een besluit tot het nemen van bestrijdingsmaatregelen (individuele besluiten/beschikkingen) pas op schrift te stellen, nadat ze zijn genomen. Artikel 21, derde lid, van de Gwwd voorziet hierin.

Een aantal geboden in de Gwwd zijn gericht aan de houder van dieren. De veehouder is op grond van artikel 19 Gwwd verplicht om de VWA op de hoogte te brengen indien een dier ervan wordt verdacht een aangifteplichtige dierziekte te hebben. Op grond van artikel 20 is hij verplicht alle mogelijke medewerking te verlenen bij het vaststellen of het al dan niet een besmettelijke ziekte betreft. Voorts rust op elke houder de verplichting ervoor te zorgen dat een ziek of een van een ziekte verdacht dier zijn verblijfsplaats niet verlaat (art. 29 Gwwd).

In artikel 21 van de Gwwd is bepaald dat de Minister zo spoedig mogelijk de door hem noodzakelijk geachte besluiten tot bestrijding van een besmettelijke dierziekte mag nemen. De maatregelen die hij in dat geval kan treffen zijn opgesomd in artikel 22 van de Gwwd.

Deze maatregelen omvatten onder meer:

- het opstallen, ophokken of op een plaats houden van zieke en verdachte dieren (art. 22, eerste lid, onderdeel b);
- het plaatsen van waarschuwborden (art. 22, eerste lid, onderdeel c);
- het besmet of van besmetting verdacht verklaren van gebouwen en terreinen door kentekens te plaatsen (art. 22, eerste lid, onderdeel d);
- het doden van zieke en verdachte dieren (art. 22, eerste lid, onderdeel f);
- het verbieden van vervoer van ziektegevoelige dieren en van producten (art. 22, eerste lid, onderdeel k).

Bovendien treedt in geval van een verdacht- of besmetverklaring door de Minister op grond van de artikelen 23, 25, 26 en 29 Gwwd in relatie met een aantal besluiten c.q. regelingen een aantal bepalingen in werking.

Het gaat dan onder andere om bepalingen die regels stellen over het verkeer van en naar besmette of van besmetting verdachte gebouwen of terreinen, de wijze van destructie en ontsmetting, schriftelijke registratie, afzonderen van zieke en verdachte dieren, vervoerverboden en andere ontsmettingsvoorschriften.

Op grond van artikel 30 van de Gwwd kan de Minister een (algeheel) vervoersverbod afkondigen. Hij kan op grond van dit artikel het gebruik van vervoermiddelen en het vervoer van producten en voorwerpen die drager van de betreffende smetstof kunnen zijn verbieden, voor zover niet voldaan is aan de door hem gestelde eisen. Het verbod kan ook gelden voor een bepaald gedeelte van Nederland (compartimentering). Rondom het gebied waar het vervoersverbod geldt worden op basis van het tweede lid van artikel 30 Gwwd waarschuwborden geplaatst.

Artikel 107 Gwwd bevat een bevoegdheid voor de Minister om te besluiten vrijstelling of ontheffing te verlenen van het bij of krachtens deze wet (Gwwd) bepaalde, waaraan tevens voorschriften of voorwaarden kunnen worden verbonden. Indien op voorhand duidelijk is dat voor een bepaalde groep betrokkenen het ge- of verbod niet moet gelden, kan dit door middel van een vrijstelling in desbetreffende regeling worden opgenomen. Indien slechts in uitzonderingsgevallen bepaalde ge- of verboden niet van toepassing moeten zijn zal gebruik worden gemaakt van ontheffingen.

Hoofdstuk 4: Crisisorganisatie

4.1 Inleiding

4.2 De crisisorganisatiestructuur van LNV

4.2.1 Departementale crisisorganisatie

- Departementale Crisisstaf
- Het departementale beleidsteam (DBT)
- Het VWA Incident- en Crisiscentrum (VIC)

4.2.2 Regionale Crisisorganisatie

4.3 Financiële voorzieningen

4.3.1 Kosten en financiering van de bestrijding

4.3.2 Inkomsten van het Diergezondheidsfonds

4.3.3 Bijdragen van het bedrijfsleven aan het Diergezondheidsfonds

4.3.4 Toekennen van schadeloosstellingen bij de bestrijding

4.4 Middelen

4.4.1 Personeel

4.4.2 Expert Teams

- Groep van Deskundigen
- Specialistenteams voor dierziekten
- Frontteams van de VWA

4.4.3 Apparatuur en voorzieningen

4.4.4 Laboratorium

4.5 Training van personeel

4.6 Voorlichting, educatie en bewustzijn van dierziekten

4.7.1 Meldplicht

4.7.2. Voorlichting

4.7.3 Veterinaire opleiding

4.7.4 Agrarische opleidingen

4.7 Opzettelijke besmetting, bioterrorisme

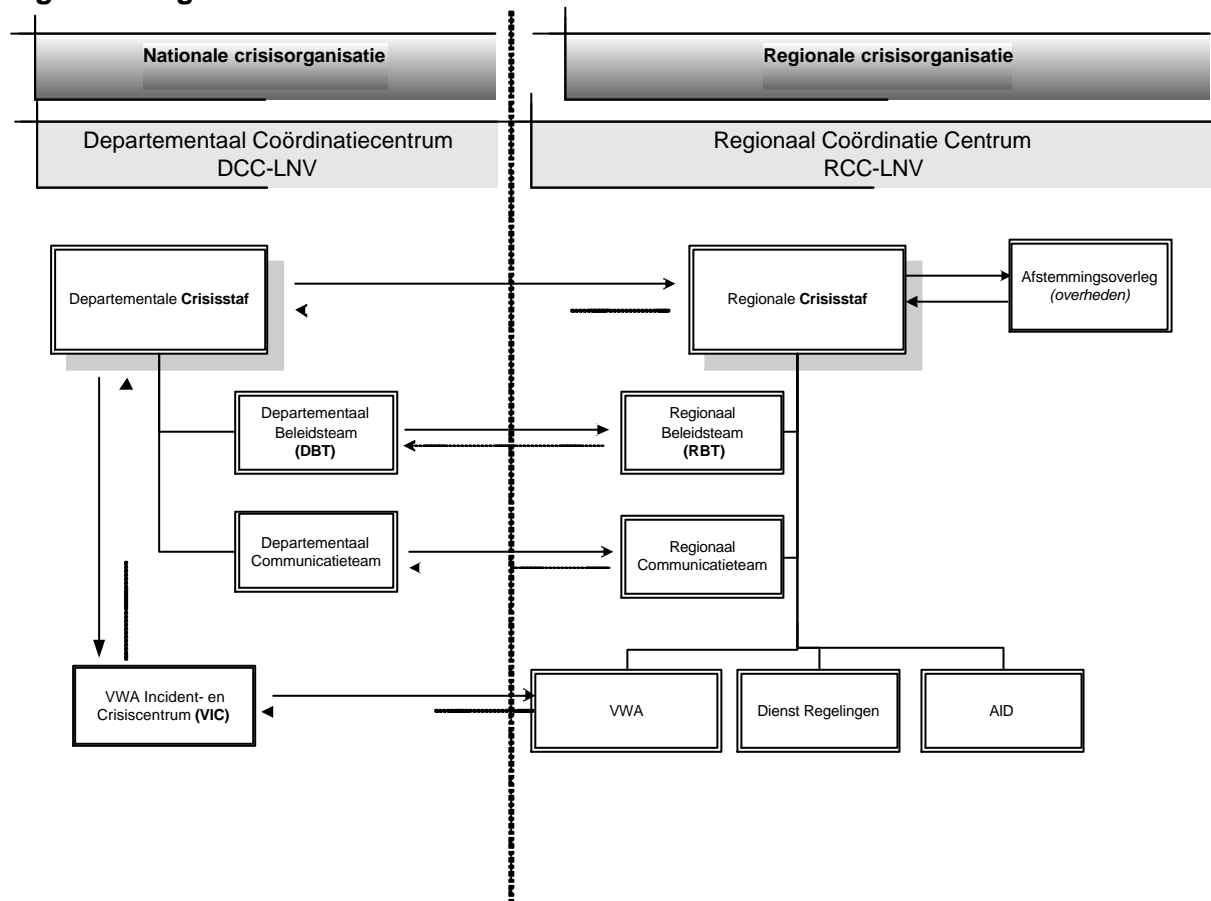
4.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk wordt de organisatie van de dierziektebestrijding besproken. Achtereenvolgens wordt aandacht besteed aan de crisisorganisatiestructuur van LNV (met organisatieschema), de samenstelling van overlegstructuren en uitvoeringsgedeelte. In de onderdelen daaropvolgend wordt de financiering van de bestrijding besproken, daarna de middelen (personeel, teams, apparatuur en laboratorium) en de opleiding en training van personeel en betrokkenen. Tenslotte wordt aandacht besteed aan bioterrorisme.

4.2 DE CRISISORGANISATIESTRUCTUUR VAN LNV

De organisatiestructuur is beschreven in het LNV-handboek crisisbesluitvorming dat is opgesteld door de LNV-crisicoördinator. Dit handboek is te vinden op de Internetsite van het ministerie (www.minlnv.nl). Dit beleidsdraaiboek verwijst naar de delen van het handboek die gedurende de uitbraak van Aviaire influenza kunnen worden gebruikt.

Figuur 1: Organisationschema

4.2.1 Departementale Crisisorganisatie

In bovenstaand organisatieschema staat een deel van de LNV-crisisorganisatie aangegeven die bij de bestrijding van een uitbraak van een besmettelijke dierziekte van belang is. Voor de omschrijving van de verschillende onderdelen wordt verwezen naar het Handboek Crisisbesluitvorming (hoofdstuk 3, paragraaf 3.1). In aanvulling daarop zal hier nader ingegaan worden op de samenstelling van de Departementale Crisisstaf en het Departementale beleidsteam bij een uitbraak van Aviaire influenza. Daarnaast wordt het Incident- en Crisiscentrum van de VWA kort beschreven.

Departementale Crisisstaf

De secretaris-generaal (SG) is voorzitter van de departementale crisisstaf, en zal afhankelijk van aard en ernst van de crisis de samenstelling vaststellen. Deze zal bestaan uit de basisbezetting zoals aangegeven in het Handboek Crisisbesluitvorming en zal bij een uitbraak van een besmettelijke dierziekte aangevuld worden met de Chief Veterinary Officer (CVO), de directeur van de directie Regionale Zaken, de directeuren van de betrokken beleidsdirecties (VD, DV, JZ, I&H, IZ, FEZ, DL, DN, DP) en de directeuren van de betrokken uitvoerende diensten (CIDC, VWA, AID, Dienst Regelingen)

Het departementale beleidsteam (DBT)

Het departementale beleidsteam staat onder leiding van een door de SG aangewezen Coördinerend Directeur. De personele samenstelling van het departementaal beleidsteam zal bestaan uit de basisbezetting zoals aangegeven in het Handboek Crisisbesluitvorming en zal bij een uitbraak van een besmettelijke dierziekte aangevuld kunnen worden met beleidsmedewerkers van de directie VD, DV, JZ, I&H, IZ, FEZ, DL, DN, DP een liaison van het RCC-LNV en medewerkers van de uitvoerende diensten VWA, AID en Dienst Regelingen.

Het VWA Incident- en Crisiscentrum (VIC)

De VWA heeft een permanent ingericht centrum dat zich o.a. bezig houdt met dierziektebestrijding (het VIC). Indien er geen crisis is, houdt het VIC zich bezig met de afhandeling van verdenkingen en de voorbereiding op een eventuele dierziektecrisis. In crisistijd verleent het veterinairetechnische steun aan het beleidsteam en het regionaal crisiscentrum. In samenwerking met het regionale crisiscentrum houdt het zich vooral bezig met de implementatie van de belangrijkste uitvoerende beslissingen die door het DCC zijn genomen. Binnen de VWA is de Directeur Dienst Uitvoering verantwoordelijk voor de daadwerkelijke uitvoering van al deze werkzaamheden.

4.2.2 Regionale Crisisorganisatie

In Nederland is de bestrijding van een dierziekte centraal georganiseerd, een uitbraak van een dierziekte heeft echter een sterk regionale component, vandaar dat er in de regio van uitbraak een regionaal coördinatiecentrum (RCC) ingericht wordt. Het RCC zal pas opgezet worden op het moment van crisis en vanuit dit centrum wordt de uitvoering van de bestrijding georganiseerd. In het schema van de organisatiestructuur staan een aantal onderdelen van het regionale coördinatiecentrum genoemd. Deze onderdelen zijn nader beschreven en uitgewerkt in het LNV-Handboek Crisisbesluitvorming.

4.3 FINANCIËLE VOORZIENINGEN

4.3.1 Kosten en financiering van de bestrijding

Voor de uitgaven ter bestrijding van Aviaire influenza, heeft de Nederlandse overheid de gelden van het Diergezondheidsfonds (DGF) tot haar beschikking. Via dit Diergezondheidsfonds lopen in principe alle uitgaven en inkomsten die betrekking hebben op de bewaking en bestrijding van dierziekten voor zover deze door de overheid of in opdracht van de overheid worden uitgevoerd. Het Diergezondheidsfonds is een zelfstandig onderdeel van de rijksbegroting en is specifiek in 1998 bij wet opgericht.

Onder de kosten van de AI bestrijding vallen de kosten en uitgaven van de maatregelen en activiteiten die in het kader van de bestrijding door of in opdracht van de overheid worden uitgevoerd. Naast de kosten en uitgaven voor de bestrijding worden ook de uitgaven voor de schadeloosstellingen van dieren, producten en materialen ten laste van het Diergezondheidsfonds gebracht als deze in het kader van de AI bestrijding vernietigd moeten worden.

4.3.2 Inkomsten van het Diergezondheidsfonds

De inkomsten van het Diergezondheidsfonds zijn afkomstig van het bedrijfsleven, de EU en het rijk. De bijdrage van het rijk loopt over de LNV-begroting.

4.3.3 Bijdragen van het bedrijfsleven aan het Diergezondheidsfonds

De Nederlandse overheid beschouwt de bestrijding van dierziekten primair de verantwoordelijkheid van de houder en acht de kosten een onderdeel van de bedrijfskosten. In het jaar 2000 is met het bedrijfsleven een convenant gesloten waarmee het bedrijfsleven zich verbond een deel van de uitgaven van het Diergezondheidsfonds voor de kosten van de bewaking en bestrijding van dierziekten te betalen en te storten in het Diergezondheidsfonds.

Ter bepaling van het aandeel in de uitgaven van het Diergezondheidsfonds dat voor rekening komt van het bedrijfsleven, geldt na aftrek van een eventuele EU vergoeding de volgende verdeling:

- Bedrijfsleven; kosten en uitgaven toerekenbaar aan de bestrijding op bedrijven.
- Overheid; kosten en uitgaven toerekenbaar aan de bestrijding bij particulieren en kosten van andere overheden.

Op grond van het aangepaste convenant bedraagt de maximale betalingsverplichting voor de productschappen voor de periode van 2005 tot en met 2009 voor:

(BEDRAGEN X €1 000)

Sector	maxima 2005/2009*
Rundveehouderij	85 000
Varkenshouderij	125 000
- AVP en SVD	46 000
- Overige dierziekten	79 000
Schapen/geitenhouderij	5 600
- Scrapie	2 269
- Overige dierziekten	3 331
Pluimveehouderij	30 000
- NCD	2 000
- Overige dierziekten	28 000**
Totaal	245 600

* De plafondbedragen worden met ingang van het kalenderjaar 2006 jaarlijks aangepast aan de hand van de omvang van de betrokken veestapel en het consumentenprijsindexcijfer alle huishoudens.

** Van dit bedrag komt maximaal € 10 mln. voor rekening van LNV indien de uitgaven meer dan € 18 mln. bedragen.

Na het bereiken van de bovenstaande plafondbedragen komen de uitgaven van het DGF ten laste van de overheid.

4.3.4 Toekennen van een tegemoetkoming in de kosten bij de bestrijding

Voor het vaststellen van de schade en toekennen van een tegemoetkoming in de kosten als dieren en of producten als gevolg van een bestrijdingsmaatregel worden vernietigd, wordt gebruik gemaakt van onafhankelijke taxateurs ("deskundigen" zoals beschreven in de GWWD artikel 88). Het Ministerie bepaalt de hoogte van de toekenning van de tegemoetkoming. Tegen de toekenning van de tegemoetkoming of afwijzing is bezwaar en beroep mogelijk door de betrokkenen.

4.4. MIDDELEN

Nederland heeft personele middelen, apparatuur, laboratoriumcapaciteit, en infrastructuur om een snelle en effectieve bestrijdings-campagne te effectueren. Op de details van de verschillende aspecten van deze voorzieningen wordt in deze paragraaf ingegaan.

4.4.1 Personeel

Op permanente basis is er personeel aanwezig op zowel het gebied van beleidsontwikkeling als op het gebied van de uitvoering. Bij een uitbraak van een besmettelijke dierziekte zal als eerste het personeel dat de bestrijding tot haar normale taken rekent, ingezet worden. Aanvullend personeel zal ingezet worden zodra dit nodig is. Hiervoor zijn er overeenkomsten met onder andere de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD), de Koninklijke Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD), uitzendbureaus en verschillende bedrijven. Als voorbeeld is de Gezondheidsdienst voor Dieren ervoor verantwoordelijk te verzekeren dat er goed gekwalificeerd personeel beschikbaar is dat gespecialiseerd is in Aviaire influenza, de GD garandeert dat dit bij een uitbraak onder verantwoordelijkheid van de VWA kan worden ingezet. De Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD) heeft de namen en adressen van alle praktiserende dierenartsen in Nederland en verleent ondersteuning bij de werving van extra diergeneeskundig personeel in tijden van crisis. Daarnaast kunnen tijdens de crisis studenten van de Universiteit Utrecht, Faculteit der Diergeneeskunde, worden ingezet. Voor handhaving op het gebied van orde en veiligheid, en op veterinaire gebied, zijn er afspraken met politie en het ministerie van defensie om de AID te ondersteunen.

4.4.2 Expert Teams

Permanent operationeel zijn de groep van Deskundigen en de Specialistenteams voor dierziekten.

Groep van Deskundigen

In 2005 is de Groep van Deskundigen Aviaire influenza en Newcastle disease ingesteld door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

De Groep van Deskundigen brengt een onafhankelijk veterinaire advies uit aan de Chief Veterinary Officer (CVO) betreffende de preventie en bestrijding van Aviaire influenza. In zijn algemeenheid is de taak van de deskundigengroep "reflecterend", dat wil zeggen in crisistijd opereert zij op enige afstand van de dagelijkse hectiek. Soms, met name in de eerste 72 uur na een dierziekte-uitbraak zal echter binnen zeer kort tijdsbestek een advies dienen te worden uitgebracht.

De Groep van Deskundigen bestaat uit epidemiologen, virologen en dierenartsen. De leden nemen op persoonlijke titel zitting als lid van de Groep, op grond van hun wetenschappelijke of ervaringsdeskundigheid. Zij vertegenwoordigen geen organisatie. De beleidsmedewerker van de Directie Voedselkwaliteit en Diergezondheid (VD) die verantwoordelijk is voor AI voert het secretariaat. Deze persoon is geen lid van de Groep van Deskundigen.

Specialistenteam voor dierziekten

Het specialistenteam gaat naar het eerste verdachte bedrijf. Het team bestaat uit een speciaal opgeleide dierenarts van de VWA, een dierenarts van de GD en de dierenarts van het bedrijf. Zij beschrijven:

- de situatie op het verdachte bedrijf
- het aantal en de soorten van gevoelige en ongevoelige dieren en het houderijsysteem

- het aantal klinisch zieke dieren en hoe oud de oudste verschijnselen naar hun inschatting zijn
- de omvang en locatie van het bedrijf en zijn relaties met andere bedrijven, openbare wegen enz.
- de recente bewegingen (dieren en personeel) naar en van het bedrijf.

Indien een besmetting niet is uit te sluiten zal in overleg met het VIC verdere actie ondernomen worden, onder andere het nemen van monsters van de dieren met klinische verschijnselen. In het Draaiboek Verdenkingen van de VWA staat nader beschreven hoe bij een verdenking door de VWA wordt gehandeld.

Frontteams van de VWA

Binnen de VWA zijn 16 frontteams geformeerd. Een frontteam is een zelfstandig opererend team. Kenmerken van frontteams zijn: multidisciplinair, goed opgeleid en getraind, snel inzetbaar en uniform werkend. Een frontteam wordt de eerste dagen van een dierziekte uitbraak ingezet voor tracering, inventarisatiescreening, ruimen van bedrijven en staan onder leiding van het VIC. Op het moment dat het Regionaal Crisis Centrum (RCC) operationeel is, worden de frontteams niet meer in het bestrijdingsgebied ingezet.

4.4.3 Apparatuur en voorzieningen

De effectiviteit van de controle van Aviaire influenza hangt onder andere af van de onmiddellijke beschikbaarheid van apparatuur en de onmiddellijke toegang tot voorzieningen. Om dit mogelijk te maken hebben het ministerie van LNV en de VWA tal van contracten afgesloten met bedrijven waarin de onmiddellijke levering van benodigde apparatuur en voorzieningen wordt gegarandeerd. Als voorbeeld zijn er contracten met externe toeleverende bedrijven voor de levering van veterinaire producten, kleding, schoeisel, kantoorbenodigdheden, ontsmettingsapparatuur en ontsmettingsmiddelen, sanitaire voorzieningen etc.

Daarnaast is er een contract met een destructiebedrijf (Rendac). Het destructiebedrijf garandeert dat er voldoende materiaal beschikbaar is om in een grote epidemie karkassen in verzegelde apparatuur naar het destructiebedrijf te kunnen vervoeren. Het VIC heeft de beschikking over een elektronische databestanden waaronder een dierziekte-automatiseringssysteem en een digitaal archiefsysteem.

4.4.4 Laboratorium

Binnen het CIDC-Lelystad is een algemeen crisisdraaiboek opgesteld waarin de verantwoordelijkheden van diverse functies binnen het crisisteam staan beschreven. Naast de directeur, welke eindverantwoordelijk is, wordt er een crisismanager aangesteld die de dagelijkse leiding heeft over het crisisteam en verantwoordelijk is voor de contacten met de crisisstaf LNV, LNV directies, GD en EU. Tevens geeft hij leiding aan een team dat adviezen uitbrengt aan deze instanties. Direct onder de crisismanager staat een manager intern proces, die verantwoordelijk is voor het diagnostische proces. Onder de manager intern proces vallen allen die betrokken zijn bij uitvoering en rapportage van de diagnostische testen. Naast het algemene deel van het crisisdraaiboek is er een specifiek deel voor aviaire influenza waarin per diagnostische taak de teamleiders zijn aangewezen. In dit specifieke deel staan tevens de materiele behoeften, ruimte en materiaal beschreven.

In de normale fase houdt de projectgroep "Aviaire influenza en Newcastle disease (NCD)" van het CIDC-Lelystad zich onder andere bezig met diagnostisch onderzoek van verdenkingen en monitoring/import-/exportonderzoek op AI en ND. Het aantal

klinische verdenkingen AI/NCD bedraagt jaarlijks circa 0-15, onderzoek van monsters voor monitoring/import/export bestaat overwegend uit virusisolatie op cloaca swabs.

Tijdens een uitbraak van AI kunnen de diverse testen snel opgeschaald worden naar de capaciteiten zoals vermeld in Tabel 1). De genoemde capaciteit is de initiële capaciteit genoemd in "convenant betreffende de uitvoering van wettelijke onderzoekstaken ter controle van aangifteplichtige ziekten door het CIDC te Lelystad". Op deze capaciteit zijn de voorraden diagnostische materialen gebaseerd. Een grotere capaciteit is mogelijk maar daarvoor is vrijwel zeker uitbreiding van personeel en apparatuur nodig en zal daarom meer tijd vergen.

Tabel 2: Samenvatting capaciteit

Test	Maximum capaciteit per week
VI	60 inzendingen ¹
RT-PCR	270-400 inzendingen ²
ELISA	30000 monsters
HAR	4800 monsters (alleen monsters die positief zijn in de ELISA worden getest)
IVPI	2 experimenten (afhankelijk van beschikbaarheid 6 weken oude SPF kippen)

¹ Hierbij is ervan uitgegaan dat een inzending bestaat uit maximaal 5 kadavers

² Hierbij is ervan uitgegaan dat een inzending bestaat uit maximaal 5 kadavers of 20 swabs

4.5 TRAINING VAN PERSONEEL

Voor de beleidsmedewerkers van LNV zijn er speciale crisismanagementopleidingen. Trainingsprogramma's voor de dierziektedeskundigen, de frontteams van de VWA en de afdelingshoofden van het RCC omvatten training in klinische diagnose, epidemiologisch onderzoek (traceren en bewaking) en procedures voor besmette locaties. Deze trainingen worden gegeven door het IMD of het IMD/VIC. Instructies voor ander personeel dat bij de controle en bestrijding van Aviaire influenza betrokken is, staan beschreven in het uitvoeringsdraaiboek Aviaire influenza van de VWA. Ook de extern ingehuurde bedrijven en extern personeel, die tijdens een uitbraak werkzaamheden voor de VWA uitvoeren, werken volgens de actuele werkinstructies uit het uitvoeringsdraaiboek AI.

4.6 VOORLICHTING, EDUCATIE EN BEWUSTZIJN VAN DIERZIEKTEN

4.6.1 Meldplicht

De Gezondheids- en welzijnswet voor dieren bepaalt dat als een dier verschijnselen van een besmettelijke dierziekte vertoont, dit gemeld moet worden aan de autoriteiten. Er is een landelijke telefoonlijn geopend die 24 uur per dag functioneert (045 5354 232). Dit is aangekondigd met een voorlichtingscampagne. Bedrijven die van Aviaire influenza verdachte dieren melden, worden bezocht door het specialistenteam dat, afhankelijk van de situatie op het bedrijf, beslissen of verdere actie noodzakelijk is.

4.6.2 Voorlichting

Door regelmatige publicaties in het blad van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde, publicaties door de Gezondheidsdienst voor dieren (de "GD Veterinair", een nieuwsbrief voor dierenartsen) en artikelen in de agrarische pers wordt ervoor gezorgd dat dierenartsen en dierhouders zich van Aviaire influenza bewust zijn en blijven.

In gevallen dat er sprake is van een verhoogd risico op een uitbraak van Aviaire influenza is er sprake van de aandachts- of de verdenkingsfase. In dit geval wordt het bedrijfsleven geïnformeerd en geadviseerd. Zie voor een uitgebreide beschrijving hoofdstuk 7, informeren en adviseren. Als dat noodzakelijk is, bijvoorbeeld bij een verhoogde dreiging op een uitbraak, worden campagnes gevoerd om het bewustzijn te verhogen. Deze zijn gericht op dierhouders, agrarische dienstverleners en burgers. Behalve deze publicaties worden verschillende internetsites (ministerie van LNV; www.minlnv.nl, ministerie van VWS; www.minvws.nl, VWA; www.vwa.nl, KNMvD; www.knmvd.nl, GD; www.gezondedieren.nl, Europese Commissie; www.europa.eu.int/comm/food/animal/ en OIE; www.oie.int) gebruikt om te zorgen dat men zich van de ziekte bewust blijft.

4.6.3 Veterinaire opleiding

In de opleiding tot dierenarts wordt veel aandacht besteed aan de infectieziekten. De veterinaire student bouwt een gedegen kennis op van de ziektekunde en epidemiologie van de bij (landbouw) huisdieren voorkomende gezondheids- en productiestoornissen. De dierziektepreventie, het welzijn van dieren en het kwaliteits- en risicomanagement op veehouderijbedrijven wordt hierbij zeer belangrijk gevonden. Verder zal de veterinaire student kennis opbouwen over de geldende wet- en regelgeving in relatie tot de diergezondheid.

De klinische diagnostiek en epidemiologie van Aviaire influenza komen hierbij ook aan bod. De controlemaatregelen en meldingsprocedures worden meer in het algemeen voor aangifteplichtige en bestrijdingsplichtige dierziekten besproken. Veterinair

studenten krijgen tijdens hun opleiding het advies om het Internet te raadplegen om op de hoogte te blijven van de epidemiologische situatie in Lidstaten en Derde Landen. In postdoctorale programma's diergeneeskunde, speciaal in de nieuwe programma's voor erkende dierenartsen, wordt grote aandacht besteed aan de verantwoordelijkheid van de dierenarts ten opzichte van de overheid en de besmettelijke dierziekten. De KNMvD maakt intensief gebruik van informatie- en communicatietechnologie en heeft haar eigen internetsite om dierenartsen op de hoogte te houden over dierziektebestrijding.

4.6.4 Agrarische opleidingen

De Wageningen Universiteit en Reasearch Centrum (WUR), de diverse hogere agrarische scholen (HAS) en middelbare agrarische scholen (MAS) besteden in hun curriculum aandacht aan besmettelijke dierziekten. De aspecten van de meldingsplicht, preventie, de maatregelen die genomen worden en het voorkomen van besmettelijke dierziekten worden hierbij onder de aandacht gebracht.

Daarbij wordt ook gebruik gemaakt van de mogelijkheden die het internet biedt om op de hoogte te blijven van de situatie elders.

Ook worden op verschillende universiteiten cursussen aangeboden m.b.t. agrarisch recht, en agrarische economie.

4.7 OPZETTELIJKE BESMETTING / BIOTERRORISME

Vaak is de bron van een uitbraak van een bestrijdingsplichtige dierziekte een insleep door onzorgvuldig menselijk handelen. De reiniging en ontsmettingsregels zijn bijvoorbeeld niet nageleefd of iemand heeft, tegen het advies in, toch etenswaren uit het buitenland meegebracht. In sommige gevallen is er dan ook sprake van een overtreding van de wet. Als het vermoeden van een overtreding bestaat dient dit gemeld te worden aan de AID. In die gevallen kan, onder het gezag van het Openbaar Ministerie (OM), een opsporingsonderzoek worden ingesteld door de politie of de AID. Deze zullen in zo'n geval bewijsmateriaal veilig stellen, getuigen horen en eventuele verdachten aanhouden en/of horen. Het Openbaar Ministerie leidt het opsporingsonderzoek en is dus bevoegd het optreden van de politie of AID hierin aan te sturen.

Een opsporingsonderzoek zal zeker worden ingesteld wanneer er een vermoeden bestaat de uitbraak van de dierziekte door bewust menselijk handelen is veroorzaakt. In zo'n geval kan men spreken van bioterrorisme.

Wanneer een vermoeden bestaat van een dergelijke daad dient onmiddellijk de AID te worden ingelicht. De AID zal een dergelijk vermoeden terstond beoordelen en daartoe aanvullende informatie verzamelen. Vervolgens zal de AID zo snel mogelijk overleg plegen met het OM om na te gaan of een opsporingsonderzoek noodzakelijk is en welke opsporingsinstantie(s) dit zullen uitvoeren. Ook dan geldt weer dat het OM dit onderzoek leidt en bepaalt welke maatregelen noodzakelijk zijn.

Het OM zal met de Handhavingsunit van de directie Juridische Zaken van het ministerie van LNV overleg voeren over de consequenties van het opsporingsonderzoek in relatie tot de crisisbestrijding. Waar de belangen van het opsporingsonderzoek en de belangen van de crisisbestrijding niet samen lijken te gaan zal eerst op IBT- en anders op MBT-niveau worden gesproken welke belangen prioriteit krijgen.

De relatie tussen de crisisorganisatie van LNV en het OM wordt weergegeven in hoofdstuk 3.2.7 van het LNV-handboek Crisisbesluitvorming. In het zogenaamde Afstemmingsoverleg wordt er door de Regionale Crisisstaf overleg gepleegd met de Burgemeester, Politie en Openbaar Ministerie.

Hoofdstuk 5: Communicatie

Het **Handboek Crisisbesluitvorming van LNV** vormt het kader voor het **Handboek Communicatie bij Crises** en sluit hier bij aan. In het Handboek Communicatie bij Crises is uitgewerkt hoe de communicatie in crisissituaties zal worden aangepakt. Het Handboek Communicatie bij Crises geeft inzicht in verantwoordelijkheden, taken, structuren en werkmodellen, en een overzicht van de mogelijk in te zetten communicatiemiddelen.

Het Handboek geeft een algemene invulling voor de aanpak van de communicatie bij crises. Bij een uitbraak van Aviaire influenza zal het handboek in principe worden gevolgd. Beide handboeken zijn te vinden op de internetsite van het Ministerie van LNV, www.minlnv.nl.

Hoofdstuk 6: Fasen en Scenario's

6.1 Inleiding

6.2 Fasen

- 6.1 Normale fase
- 6.2 Aandachtsfase
- 6.3 Verdenkingsfase
- 6.4 Crisisfase
- 6.5 Fase van buitengewone omstandigheden
- 6.6 Afbouwfase

6.3 Scenario's

6.4 Mogelijke beleidsinstrumenten per scenario

- 6.4.1 Scenario A en B
- 6.4.2 Scenario C , D en E
- 6.4.3 Scenario F
- 6.4.4 Scenario G, H en K
- 6.4.5 Scenario I en J

6.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de verschillende fasen/scenario's waarin Nederland zich met betrekking tot een uitbraak van besmettelijke dierziekten kan bevinden. Een fase is een vooraf gedefinieerde status van de dierziektesituatie in Nederland.

Scenario's zijn afhankelijk van verschillende gebeurtenissen die zich kunnen afspelen in de tijd.

In dit hoofdstuk worden eerst de verschillende fasen toegelicht, vervolgens worden de scenario's binnen de fasen besproken om af te sluiten met voorbeelden van beleidsinstrumenten voor de verschillende scenario's.

6.2 FASEN

De fasen in dit draaiboek sluiten aan op de fasen, vermeld in het LNV-Handboek Crisisbesluitvorming. Vanwege het grote belang van de verdenkingsfase, is deze als een aparte fase uit de aandachtsfase gelicht. De volgende fasen worden gebruikt:

6.1.1 Normale fase

In de normale fase is er geen sprake van een dreigende uitbraak van HPAI. Er is geen HPAI aanwezig in Nederland en er zijn geen onverwachte uitbraken van HPAI bij relevante handelspartners of buurlanden. Sinds enkele jaren komt in grote delen van de wereld (Azië en midden-oosten) HPAI voor, bij gehouden pluimvee en bij de wilde vogels. Daarnaast vormt het reservoir van LPAI in wilde vogels een voortdurende mogelijkheid tot insleep van LPAI en ontwikkeling van HPAI. Ook in de normale fase zijn dus maatregelen nodig en is alertheid geboden.

6.1.2 Aandachtsfase

De aandachtsfase gaat in op het moment dat er signalen zijn dat er een crisis dreigt. Dit kan het geval zijn bij een verdenking van HPAI in eigen land of bij een uitbraak van HPAI in een andere lidstaat, in buurlanden of bij relevante handelspartners. Het vinden van HPAI bij een wilde vogel in een buurland of in een ander land dat gelegen is in dezelfde trekroute als Nederland kan ook aanleiding zijn tot het instellen van de aandachtsfase. Het besluit tot het instellen van de aandachtsfase wordt genomen door de Secretaris Generaal op basis van advies van de Chief Veterinary Officer waarbij de volgende criteria een rol spelen:

- risicoanalyse van de VWA (deze gaat o.a. in op handels- en andere contacten)
- het aantal (mogelijk) besmette bedrijven in het betreffende land
- de locatie van de (mogelijk) besmette bedrijven/het voorkomen van natuurlijke barrières met het betreffende land
- de verspreiding van het virus
- de dierdichtheid in het (mogelijk) besmette gebied
- informatievoorziening door het betreffende land (snelheid, validiteit)
- effectiviteit van de veterinaire diensten

6.1.3 Verdenkingsfase

In de verdenkingsfase is er sprake van een ernstige verdenking van HPAI in Nederland. Op dit moment treedt het verdenkingsdraaiboek van de VWA in werking.

6.1.4 Crisisfase

De crisisfase gaat in op het moment van een bevestigde uitbraak van HPAI bij gehouden pluimvee in Nederland of bij de vondst van HPAI bij een wilde vogel in Nederland.

6.1.5 Fase van buitengewone omstandigheden

In de fase van buitengewone omstandigheden is er een dusdanig explosieve toename van uitbraken van HPAI in Nederland, dat de epidemie veterinair of logistiek niet meer in de hand te houden is. Er is sprake van ernstige maatschappelijke ontwrichting, normale bevoegdheden zijn niet meer toereikend.

6.1.6 Afbouwfase

Na elke "opschalingsstap" kan weer een afbouw volgen. De afbouw van aandachtsfase gaat in op het moment dat de dreiging van een besmetting afkomstig uit het buitenland is genormaliseerd. De afbouw van een verdenkingsfase gaat in op het moment dat de laboratoriumuitslagen van het verdachte geval negatief zijn en een klinische verdenking niet meer aanwezig is.

De afbouwfase van een crisis gaat in op het moment dat er geen onverwachte uitbraken van HPAI meer zijn en de bestaande uitbraken onder controle zijn.

6.3 SCENARIO'S

In elke fase worden de verschillende scenario's beschreven. Deze scenario's zijn een weergave van mogelijke situaties die zich kunnen voordoen. De scenario's variëren van geen uitbraak in de 'normale fase' tot een onbeheersbare situatie met veel uitbraken in de 'fase van buitengewone omstandigheden'. Niet alleen de scenario's in Nederland zijn meegenomen, ook met uitbraken in de lidstaten en derde landen wordt rekening gehouden. Dit houdt echter niet in dat er zich in de praktijk geen andere situaties kunnen voordoen, bijvoorbeeld een combinatie met een uitbraak van een andere besmettelijke dierziekte. De scenario's die zich per fase kunnen voordoen zijn:

Normale fase:

- A. Geen HPAI aanwezig in Nederland en andere landen
- B. Uitbraak HPAI buiten de EU, géén relevante handelspartner.

Aandachtsfase:

- C. Uitbraak van HPAI bij een relevante handelspartner of binnen de EU, beschermings- en/of toezichtsgebied niet grensoverschrijdend
- D. Uitbraak van HPAI binnen de EU; beschermings- en of toezichtsgebied grensoverschrijdend
- E. Vondst van HPAI in een wilde vogel in een buurland van Nederland of gevonden in een andere Lidstaat maar in dezelfde trekroute gelegen als Nederland.

Verdenkingsfase:

- F. Ernstige verdenking zonder reeds een uitbraak van HPAI in Nederland

Crisisfase:

- G. Eerste uitbraak van HPAI in Nederland (wel/niet voortvloeiend uit een ernstige verdenking)
- H. Nieuwe uitbraken van HPAI in Nederland:
 - Ernstige verdenking naast een uitbraak van HPAI
 - Nieuwe uitbraak binnen bestaande beschermings- en/of toezichtsgebied
 - Meerder nieuwe uitbraken binnen bestaande beschermings- en/of toezichtsgebied
 - Nieuwe uitbraak buiten het bestaand beschermings- en/of toezichtsgebied, binnen het compartiment
 - Meerdere nieuwe uitbraken buiten het bestaand beschermings- en/of toezichtsgebied, binnen het compartiment
 - Een of enkele nieuwe uitbraken gelegen buiten het compartiment waarin de besmette haard is gelegen
- I. Uitbraak van HPAI in een dierentuin
- J. Vondst van HPAI in wilde vogels in eigen land.

Fase van buitengewone omstandigheden:

- K. Explosieve toename van nieuwe uitbraken buiten het compartiment met de (eerste) besmette haard in Nederland.

6.4 MOGELIJKE BELEIDSINSTRUMENTEN PER SCENARIO

6.4.1 Scenario A en B

In de normale fase is geen sprake van een dreigende HPAI uitbraak. Er is geen HPAI aanwezig in Nederland of in een ander land (scenario A) of er is een uitbraak bij niet-relevante handelspartners buiten de Europese Unie (scenario B). Dit betekent dat er in scenario A en B geen specifieke beleidsinstrumenten ingezet worden behalve het informeren van reizigers en het eventueel het adviseren van defensie indien deze gestationeerd zijn in een land waar uitbraken van HPAI gemeld zijn.

Een vondst van HPAI bij vogels in een quarantainestation is geen officiële uitbraak, deze dieren zijn namelijk nog niet Nederland ingevoerd. In het betreffende quarantainestation worden wel maatregelen getroffen zoals preventief ruimen van de aanwezige vogels en reinigen en desinfectie.

In de normale fase is er tijd om het crisismanagement verder te ontwikkelen. Op basis van ervaringen uit afgelopen crises, en nieuwe ontwikkelingen op het gebied van dierziektebestrijding wordt het beleid continu aangepast en verbeterd. De volgende onderwerpen komen hierbij onder andere aan bod:

- Het vergroten van crisisbewustzijn
- Het uitvoeren van risico-analyses
- Het bevorderen van de samenwerking tussen diverse partijen (intern en extern)
- Het ontwikkelen, afstemmen en actualiseren van draaiboeken
- Het onderhouden van een coördinatiecentrum
- Het opzetten en uitvoeren van opleidingen, trainingen en simulaties
- Het opstellen van conceptregelingen (modellen)
- Het aangaan van contracten met externe partijen
- Het voorzien in materiële voorraden
- Het onderhouden van het taxatie systeem

Daarnaast worden tijdens deze scenario's, verdenkingen en/of incidenten afgehandeld volgens het VWA draaiboek Verdenkingen. In deze fase is de reguliere regelgeving met betrekking tot preventie van kracht (Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's).

Omdat recent bekend is geworden dat trekvogels een belangrijke rol kunnen spelen bij de verspreiding van HPAI moet ook hiermee rekening gehouden worden. Wanneer er in delen van de wereld een grootschalige HPAI epidemie uitbreekt, zoals sinds 2003 in Azië, dan kunnen er wel extra maatregelen in Nederland en in de Europese Unie genomen worden.

6.4.2 Scenario C, D en E

In aandachtsfase is er sprake van een uitbraak van HPAI bij een relevante handelspartner of bij een lidstaat van de EU (scenario C). Deze uitbraak binnen de EU kan in een buurland plaatsvinden met de besmetting aan de landsgrens, in dat geval kan het beschermings- en of toezichtsgebied grensoverschrijdend zijn (scenario D). Ook een vondst van HPAI bij een wilde vogel in een buurland of elders in de EU (scenario E) kan leiden tot de aandachtsfase.

Op het moment van de aandachtsfase worden al enkele beleidsinstrumenten ingezet of verscherpt, bijvoorbeeld informeren en adviseren van (pluimvee) bedrijfsleven en belangengroepen. Ook kunnen op dit moment importverboden en blokkades van geïmporteerd vlees, afkomstig van het land met de uitbraak (scenario C en D) worden afgekondigd.

De volledige lijst met beleidsinstrumenten die ingesteld worden bij de scenario's C, D zijn opgesomd in een tabel in bijlage (4) en nader toegelicht in hoofdstuk 7.

De beleidsinstrumenten bij scenario E zijn opgenomen in hoofdstuk 13.

6.4.3 Scenario F

In scenario F is er sprake van een ernstige verdenking van HPAI in Nederland. Op dit moment worden een groot aantal beleidsinstrumenten ingezet. Door het bijeenroepen van het basisoverleg worden het pluimveebedrijfsleven en andere belangengroepen geïnformeerd. Daarnaast wordt ook al het instellen van een vervoersbeperkingsgebied van 3-10 km rond dit bedrijf en het preventief ruimen van het verdachte bedrijf ingezet. Bovendien kan in dit scenario al besloten worden tot een algehele standstill.

De volledige lijst met beleidsinstrumenten die ingesteld worden bij de scenario F zijn opgesomd in een tabel in bijlage (4) en nader toegelicht in hoofdstuk 7.

6.4.4 Scenario G, H en K

De crisisfase gaat in op het moment dat er een uitbraak in Nederland is bevestigd (scenario G), waarschijnlijk zullen dan meerdere uitbraken volgen als gevolg van de buurt en contactbedrijven (scenario H). Wanneer buiten deze cluster van uitbraken nieuwe uitbraken volgen buiten eerste besmette gebied dan spreken we van scenario K. In deze periode van bestrijding van de initiële gevallen en later de bestrijding van de epidemie zullen alle mogelijke beleidsinstrumenten ingezet worden zoals informeren en adviseren, reinigings- en ontsmettingsmaatregelen, exportverboden, ruimen van besmette en verdachte bedrijven en instellen van gebieden.

De volledige lijst met beleidsinstrumenten die ingesteld worden bij de scenario's G, H en K zijn opgesomd in een tabel in bijlage (4) en nader toegelicht in hoofdstuk 7.

6.4.5 Scenario I en J

Bij een uitbraak van HPAI in een dierentuin (scenario I) zullen passende beleidsinstrumenten ingezet worden, zoals informeren en adviseren en het instellen van gebieden. Bij de vondst van HPAI bij wilde vogels in Nederland (scenario J) zullen ook een aantal beleidsinstrumenten ingezet worden zoals informeren en adviseren van burgers en pluimveehouders, het afschermen van het gehouden pluimvee en andere gehouden vogels en verscherpte monitoring van wilde vogels en pluimvee. Beleidsinstrumenten voor scenario I (uitbraak in een dierentuin) zijn beschreven in hoofdstuk 12.6. De beleidsinstrumenten voor scenario J zijn beschreven in hoofdstuk 13.

Hoofdstuk 7: Beleidsinstrumenten

- 7.1 Inleiding
- 7.2 Import- en exportverboden
- 7.3 Contactbedrijven via import
- 7.4 Informeren en adviseren
- 7.5 Adviezen aan pluimveebedrijven
- 7.6 (Hygiëne)protocollen
- 7.7 Reinigen en ontsmetten vervoersmiddelen
- 7.8 Bezoekers van (pluimvee)bedrijven
- 7.9 Risicovolle activiteiten op en rond een (pluimvee)bedrijf
- 7.10 Verzamelverbod van pluimvee en vogels
- 7.11 Manifestaties en evenementen
- 7.12 Ophokgebod voor pluimvee
- 7.13 Verbod op de vogeljacht
- 7.14 Monitoren
- 7.15 Ontvolken van pluimvee
- 7.16 Standstill
- 7.17 Compartimentering / regionalisering
- 7.18 Instellen van de verschillende gebieden
- 7.19 Vervoersverboden
- 7.20 Vaccinatie
- 7.21 Natuur
- 7.22 Defensie
- 7.23 Welzijn

7.1 INLEIDING

In hoofdstuk 6 zijn de verschillende fasen en scenario's besproken. Bij de verschillende scenario's die zich kunnen voordoen zal LNV passende maatregelen treffen ter preventie of bestrijding van de ziekte. Onder deze maatregelen wordt verstaan de verschillende veterinaire-technische beleidsinstrumenten zoals, wet- en regelgeving, advies, scholing, voorlichting en communicatie.

Er zijn beleidsinstrumenten die tijdens een dierziekte uitbraak altijd ingezet worden, er zijn optionele beleidsinstrumenten die afhankelijk van de ernst van de situatie ingezet kunnen worden en er zijn adviezen. Overigens kan er zich in een crisis altijd een situatie voordoen waarin het nodig blijkt om af te wijken van de beschreven maatregelen.

In bijlage 4 is een tabel opgenomen waarin per scenario de beleidsinstrumenten zijn opgesomd en in paragraaf 6.2 worden de beleidsinstrumenten per scenario verder toegelicht.

Naast de beleidsinstrumenten die genoemd worden in de tabel van bijlage 4, zijn er ook "maatregelpakketten". Deze pakketten beschrijven in detail welke maatregelen ten tijde van crisis in de verschillende gebieden gelden, bijvoorbeeld maatregelen in een beschermingsgebied of een vaccinatiegebied, en vormen dus een verdere uitwerking van de beleidsinstrumenten. De maatregelpakketten zijn opgenomen in hoofdstuk 8.

In de nu volgende paragraaf zijn de beleidsmaatregelen ingedeeld in categorieën en wordt per categorie een uitleg gegeven.

7.2 IMPORT- EN EXPORTVERBODEN

Import

Zodra er een uitbraak is van HPAI, binnen of buiten Europa, zal de Europese Unie maatregelen m.b.t. de import¹ treffen van dieren of producten uit het getroffen land. De import van levende gevoelige dieren, in dit geval pluimvee en vogels, vormt uiteraard het grootste risico op mogelijke insleep. Ook de import van eieren (consumptie-eieren en broedeieren), pluimveevlees en –producten, levende producten (sperma) en zelfs de import van ongevoelige dieren zoals runderen kan een zeker risico inhouden. In de huidige situatie is het zo dat daarom in eerste instantie bij een uitbraak een totaal importverbod van gevoelige dieren, pluimvee en siervogels, vers pluimveevlees en pluimveevleesproducten, consumptie-eieren, broedeieren, levende producten (sperma) en zelfs van jachttrofeeën en (onbehandelde) veren gehanteerd wordt. Naargelang de ernst van de situatie wordt na verloop van tijd overgaan naar een gedeeltelijk importverbod. Behalve het gebied van waaruit het importverbod geldt, zoals bijvoorbeeld voor het besmette compartiment, kan ook de reikwijdte van het importverbod beperkt worden, bijvoorbeeld alleen importverbod op levende gevoelige dieren.

De Europese commissie stelt de maatregelen voor in een concept beschikking. Deze wordt besproken in het Permanent Comité voor de voedselketen en de diergezondheid (PCVD oftewel SCoFAH). Dit is een overleg waar in principe alle lidstaten aan deelnemen en dat een advies geeft over de conceptbeschikking.

¹ bij transport van dieren tussen verschillende lidstaten is officieel geen sprake van import of export maar van intracommunautaire handel, voor het gemak spreken we hier echter ook in dat geval over import

Indien het advies positief is wordt het besluit genomen en door middel van een beschikking bekend gemaakt. In spoedeisende gevallen kan de Commissie ook een beschikking aannemen zonder voorafgaand eerst het PCVD te raadplegen. Wel wordt de beschikking dan besproken in de eerstvolgende PCVD. Een verbod op export van risicovolle dieren en producten uit het land of regio van de uitbraak kan op die manier Europees geregeld worden. Voor de Nederlandse toepassing van deze maatregelen, zie hoofdstuk 3.

Indien Nederland schat dat het risico heel groot is, kan zij, in afwachting van Europese maatregelen, na afstemming met de Europese Commissie, een nationaal importverbod instellen.

Export

Zodra er een verdenking of een uitbraak van HPAI in Nederland plaatsvindt, kan Nederland afhankelijk van de situatie, een export verbod opgelegd krijgen van de Europese Commissie. Om maximaal invulling te geven aan onze plicht om andere lidstaten en handelspartners te vrijwaren voor een uitbraak van HPAI kan Nederland, vooruitlopend op een Europese beschikking, zelf bij een uitbraak van HPAI een exportverbod voor uitvoer levend pluimvee, vers pluimveevlees, pluimveevleesproducten, consumptie-eieren, broedeieren en levende producten instellen.

De landen buiten de Europese Unie zullen in veel gevallen importverboden opleggen voor deze dieren en producten uit Nederland.

7.3 CONTACTBEDRIJVEN VIA IMPORT

Indien import van levende dieren uit een land met een uitbraak van HPAI (nog of weer, scenario C en D) tot de uitbraak mogelijk was, worden alle recentelijk geïmporteerde dieren, (broed)eieren en andere producten oorspronkelijk afkomstig uit dat land gecontroleerd. In de normale situatie wordt slechts een beperkt deel van de import (5%) op de plaats van bestemming gecontroleerd. We spreken daarom in dit geval van de zogenaamde 100% bestemmingscontrole. Deze heeft, met terugwerkende kracht, ook betrekking op bedrijven die, gedurende de periode waarin mogelijk reeds een besmetting met HPAI aanwezig was (de zogenaamde risicovolle periode), gevoelige dieren of broedeieren hebben geïmporteerd uit een land/regio waar zich een uitbraak heeft voorgedaan. De bedrijven die in de risicovolle periode dieren, broedeieren en levende producten hebben geïmporteerd kunnen daarmee mogelijk ook virus geïmporteerd hebben en worden dus verdacht verklaard.

Voor de zekerheid stellen we de risicovolle periode voor HPAI op twee maanden. Dit is de tijd tussen het inslepen van het virus en het ontdekken c.q. wereldkundig maken van de uitbraak. De incubatietijd (de tijd tussen het tijdstip dat het dier het virus binnen krijgt en het tijdstip dat het dier symptomen vertoont) voor HPAI is veel korter. Uit ervaring blijkt echter dat het onverstandig is te rekenen op een snelle ontdekking van een bestrijdingsplichtige dierziekten.

Het geïmporteerde pluimvee en het pluimvee dat afkomstig is van geïmporteerde broedeieren worden onderzocht op HPAI en de verdachtverklaring van het bedrijf wordt opgeheven als de uitslag van het onderzoek negatief is gebleken.

Vanzelfsprekend wordt ook nagegaan of er in de risicovolle periode import heeft plaatsgevonden van levende producten zoals sperma, consumptie-eieren, vers pluimveevlees en pluimveevleesproducten, indien dit het geval is worden deze producten geblokkeerd tot duidelijk is dat ze niet uit een besmet gebied komen.

7.4 INFORMEREN EN ADVISEREN

Bij een uitbraak van HPAI in het buitenland en zeker bij een verdenking of een bevestiging van HPAI in Nederland is het van groot belang dat alle betrokkenen binnen LNV (de verschillende directies, VWA, AID, DR) en buiten LNV (bedrijfsleven, pluimveebedrijven, belangengroepen) snel de beschikking hebben over de voor hen relevante informatie. Daarbij moet duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen de laag- en hoog risicosituaties.

De overgang van de normale fase naar de aandachtsfase moet zorgvuldig afgewogen worden. Het gaat immers om de balans tussen het goed op de hoogte houden van betrokkenen, maar aan de andere kant mensen ook niet teveel alarmeren als er geen reëel risico is.

Bij een uitbraak van HPAI in een ander land zal een risico-inschatting gemaakt worden voor Nederland. Bij een uitbraak in een land waar Nederland geen handelsbetrekkingen mee heeft zal het risico veelal beperkt zijn. Er is dan vaak geen export van risicovolle producten naar Nederland en als deze er wel is wordt dit verboden. De informatie zal in zo'n geval alleen op het internet geplaatst worden en de reizigers zullen geïnformeerd worden. Dit reizigersadvies zal luiden dat men in het land van uitbraak beter geen pluimveeboerderijen en pluimveemarkten kan bezoeken en dat men het altijd geldende verbod van de Europese Unie om geen etenswaren van dierlijke oorsprong mee terug te nemen goed moet naleven.

Een uitbraak van HPAI binnen de EU of bij een relevante handelspartner zal standaard op de internetsite van het ministerie van LNV gemeld worden. Hierbij wordt aangegeven hoe hoog het risico wordt geschat en welke adviezen gegeven worden en welke maatregelen al dan niet zijn genomen.

Wordt een uitbraak in een land zeer risicovol geschat voor Nederland dan zal er uitgebreidere informatievoorziening plaatsvinden. Dit kan via een persbericht, e-mail, of schriftelijk verzonden worden naar de direct betrokkenen.

Indien de situatie nog ernstiger is, bijvoorbeeld omdat er een uitbraak in een aangrenzend land is, dan gaat de aandachtsfase in en zal de crisisstaf bijeengeroepen worden. De informatievoorziening zal dan ook mondeling plaatsvinden via het bijeenroepen van het basisoverleg.

Het basisoverleg is een wederzijds informierend orgaan. In het basisoverleg zijn verschillende doelgroepen vertegenwoordigd, zoals de verschillende LNV directies en uitvoerende diensten, het bedrijfsleven, maar ook dierentuinen, kinderboerderijen, hobbydierhouders, dierenbescherming etc. Het basisoverleg is geen besluitvormend overleg, maar heeft als doel inzicht te krijgen in de consequenties van maatregelen, het uitleggen van maatregelen en het creëren van draagvlak voor maatregelen. Aan het basisoverleg kunnen in beginsel de organisaties deelnemen die betrokken zijn bij of de effecten ondervinden van maatregelen die worden genomen in het kader van de bestrijding. In principe is het basisoverleg niet toegankelijk voor individuele bedrijven en er kan besloten worden per organisatie één deelnemer toe te laten.

Een lijst met organisaties die uitgenodigd zijn voor het basisoverleg is opgenomen in bijlage 3.

Het informeren en adviseren van de natuurorganisaties zal plaatsvinden via het Overleg Natuur en Besmettelijke Dierziekten van de Directie Natuur.

7.5 ADVIEZEN AAN PLUIMVEEHOUDERS

Een uitbraak van HPAI, maar ook van een andere besmettelijke dierziekte, kan op ieder moment in elk land plaatsvinden. Daarom worden pluimveehouders en andere veehouders geadviseerd om altijd voorbereid te zijn op een uitbraak van een besmettelijke dierziekte, zodat er altijd een aantal noodvoorzieningen te nemen zijn. Deze adviezen gaan bijvoorbeeld over:

- Diervoeder op voorraad hebben voor tenminste drie dagen.
Zodra HPAI in Nederland uitbreekt zal er een algehele standstill van 72 uur afgekondigd worden. Gedurende deze standstill mag er geen transport van en naar veehouderijen plaatsvinden. Om die reden wordt geadviseerd te zorgen dat er altijd een voorraad diervoer voor tenminste 3 dagen op het bedrijf aanwezig is.
- Rantsoeneren voer
Volgend op de standstill zal er een vervoersverbod gelden voor gevoelige dieren. Dieren die slachtrijp zijn (vleeskuikens) zullen pas naar de slacht mogen als dit vervoer (eventueel met ontheffing) weer toegestaan is. Om gewichtstoename te beperken wordt er geadviseerd de dieren in deze periode te rantsoeneren (onderhoudrantsoen).
- Bedrijfshygiëne / zelfquarantaine
Bij een uitbraak van HPAI bij een relevante handelspartner of buurland wordt het advies gegeven aan de veehouders in Nederland om de bedrijfshygiëne voor met name bezoekers aan te scherpen. Dit betekent zo min mogelijk personen op het bedrijf te laten en strikte hygiëne en bioveiligheidsmaatregelen te nemen.

Verder worden er adviezen uitgebracht ten aanzien van activiteiten die risico op verspreiding van eventueel aanwezig virus met zich mee brengen, zoals het uitrijden van mest en het samenbrengen van dieren van verschillende bedrijven.

7.6 (HYGIENE)PROTOCOLLEN

In dit beleidsdraaiboek is er regelmatig sprake van (hygiëne)protocollen. Hiermee wordt bedoeld dat bijvoorbeeld het schoonmaken van vervoermiddelen of het bezoek aan een bedrijf dient te gebeuren volgens een beschreven protocol. De sector zelf is verantwoordelijk voor het ontwikkelen van protocollen die door de gehele sector gebruikt kunnen worden. Deze protocollen moeten ter goedkeuring aan de VWA worden voorgelegd. Bij goedkeuring zal LNV de protocollen op het internet plaatsen met de datum van goedkeuring. Protocollen opgesteld voor een uitbraak zijn een concept en worden geformaliseerd bij een daadwerkelijke uitbraak. De actuele situatie tijdens een uitbraak kan ertoe leiden dat protocollen op het laatste moment worden aangepast. Het updaten van de protocollen is een verantwoordelijkheid van de sector. Die zal bij verandering van situatie of na een bepaalde periode (bijvoorbeeld 2 jaar) de protocollen opnieuw ter goedkeuring aan de VWA moeten aanbieden.

7.7 REINIGEN EN ONTSMETTEN VAN VERVOERMIDDELEN

Wanneer in een EU-lidstaten of in een derde land een uitbraak of een ernstige verdenking van HPAI is bevestigd moeten ter voorkoming van de insleep van AI de vervoermiddelen die levend pluimvee en broedeieren in deze landen hebben vervoerd en leeg terugkeren, worden gereinigd en ontsmet (R&O) in Nederland.

Vervoermiddelen (voertuigen), pluimveekratten en eiertrays die in een dergelijk land zijn geweest, kunnen immers mogelijk met het virus in aanraking gekomen zijn en het is onduidelijk of en in hoeverre de R&O in betreffende landen voldoende is c.q. voldoende gecontroleerd heeft plaatsgevonden. De R&O moet dus plaatsvinden ongeacht of de vervoermiddelen in het derde land of de bedoelde lidstaat al zijn gereinigd en ontsmet. Een vervoermiddel is leeg als deze niet met pluimvee of broedeieren is beladen. Een uitbraak in een lidstaat geldt als bevestigd op het moment dat autoriteiten van deze lidstaat een uitbraak bij de Europese Commissie hebben gemeld.

De R&O dient zo snel mogelijk na binnenkomst plaats te vinden en dient uitgevoerd te worden volgens door de VWA goedgekeurde voorschriften. Onder meer dienen alle losse voorwerpen en verwijderbare voorwerpen apart gereinigd en ontsmet te worden. Te denken valt bijvoorbeeld aan kratten waarin het pluimvee is vervoerd, alsmede allerlei voorwerpen die gebruikt zijn om het pluimvee in of uit het vervoermiddel te brengen. De R&O mag alleen plaatsvinden op reinigings- en ontsmettingsplaatsen die zijn aangewezen door LNV.

Is de dreiging van de besmetting wat dichterbij, bijvoorbeeld in een buurland of zelfs een ernstige verdenking binnen Nederland dan zal, in geval het vervoermiddelen betreft waarmee gevoelige dieren vervoerd worden, het toezicht op een goede R&O worden opgedragen aan de VWA. Alle vervoermiddelen, kratten, eiertrays ed afkomstig van een primair bedrijf waar pluimvee gehouden wordt, zullen gereinigd en ontsmet moeten worden. Deze vervoermiddelen vervoeren bijvoorbeeld gevoelige dieren, consumptie-eieren en broedeieren maar ook de voertuigen die diervoer, melk enz. vervoeren en op een primair bedrijf met pluimvee komen dienen gereinigd en ontsmet te worden volgens een door de VWA goedgekeurd protocol. Er dienen mogelijkheden op de bedrijven aanwezig te zijn om deze vervoermiddelen te reinigen en te ontsmetten.

Voor vervoermiddelen van niet gevoelige diersoorten (herkauwers) wordt een R&O verplicht op basis van een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol. Dit protocol kan uitgaan van reiniging en ontsmetting op de bedrijven zelf, mits hier de mogelijkheid is om een adequate R&O procedure te doorlopen zoals beschreven in hoofdstuk 2, paragrafen 1, 2 en 3 van de Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's. Bedrijven zelf zijn verantwoordelijk voor het ontwikkelen en laten goedkeuren van hygiënevoorschriften.

7.8 BEZOEKERS

Zodra een besmetting van AI vermoed wordt zullen er ook maatregelen voor de bezoekers van de bedrijven met commercieel pluimvee gelden, de zogenaamde **bezoekersregeling**. Deze bezoekers kunnen via hun handen, kleding, schoeisel, vervoermiddelen etc. het AI-virus verspreiden. Het contact tussen mens en dier is daarbij het meest risicovol.

Bij de bedrijven die verdacht en besmet zijn verklaard zullen borden worden geplaatst, waardoor het verboden is om deze bedrijven te bezoeken met uitzondering van de houder van de dieren, de dierenarts en de ambtenaar van de VWA. Al het overig bezoek vindt plaats in overleg met de VWA.

Zodra een besmetting van HPAI wordt vermoed zal de bezoekersregeling ingaan. Door de bezoekersregeling wordt het bezoek aan bedrijven met commercieel pluimvee gereguleerd en wordt het risico van verspreiding van het virus verkleind. Deze regeling zal in beginsel van kracht zijn op alle bedrijven met commercieel pluimvee in heel Nederland. Deze regeling kan in een later stadium versoepeld worden voor bijvoorbeeld de vrije compartimenten. De bezoekersregeling betekent dat het voor iedereen verboden is om het bedrijfsgedeelte van een bedrijf te betreden tenzij dit noodzakelijk is, bijvoorbeeld voor een noodbezoek door de dierenarts. De bezoeker van het bedrijfsgedeelte moet zich registreren in een bezoekersregister en dient voor zichzelf en voor zijn vervoermiddel de nodige hygiënemaatregelen te nemen op basis van een door de VWA goedgekeurd protocol. De pluimveehouder dient zelf zorg te dragen dat dit verbod en het protocol worden nageleefd.

Voor de houders van hobbymatig gehouden pluimvee zal deze regeling in eerste instantie niet gelden, echter er wordt wel een dringend advies gegeven om aan dezelfde eisen te voldoen als in de bezoekersregeling staat.

Uitzonderingen voor de bezoekersregeling

- Politie, huisartsen, ambulance, brandweer, psychosociale hulpverleners en andere noodhulpdiensten en hun materieel mogen de bedrijven indien nodig betreden.
- Monteurs en loonwerkers, dierenartsen en bedrijfsverzorgers mogen de bedrijven betreden ter verhelping van situaties waarbij de diergezondheid acuut in gevaar komt.
- In noodgevallen mogen brandstofleveranciers en N2-leveranciers de bedrijven betreden.

Bezoekers van het bedrijfsgedeelte dienen zich te houden aan een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol.

Bezoek aan het woongedeelte van het bedrijf of aan een bedrijfsgedeelte waar geen commercieel pluimvee gehouden wordt is wel toegestaan mits dit goed gescheiden is van het bedrijfsgedeelte. Uiteraard moet ook dan op de hygiëne gelet worden en is het erg belangrijk dat ook de pluimveehouder bij het betreden en verlaten van het bedrijfsgedeelte met het pluimvee zich houdt aan de hygiënevoorschriften.

Scheiding bedrijfsgedeelte met pluimvee en overig deel

Het schone weg/vuile weg principe zal moeten zijn doorgevoerd voordat sprake kan zijn van een scheiding in de verschillende bedrijfsgedeelten.

De belangrijkste criteria zijn in dat opzicht:

- Het moet 'fysiek onmogelijk' zijn om van de dierverblijven met pluimvee zonder omkleden en wassen naar het bedrijfsdeel zonder dieren te gaan (woning, winkel).
- Het moet 'fysiek onmogelijk' zijn om zonder omkleden en wassen in contact te komen met de gevoelige en ongevoelige zoogdieren op het bedrijf (bezoekers en medewerkers).
- Het moet 'fysiek onmogelijk' zijn om gereedschappen en/of materialen te verplaatsen tussen de dierverblijven met pluimvee en het bedrijfsdeel zonder dieren (woning, winkel), zonder reiniging en desinfectie van deze gereedschappen en/of materialen.
- De loop- en transportlijnen in het 'schone weg' bedrijfsdeel (met pluimvee) en in het 'vuile weg' bedrijfsdeel (woning, winkel) mogen elkaar niet kruisen.

Het invullen van een dergelijke fysieke scheiding kan al permanent aanwezig zijn op een bedrijf (hygiënesluizen), dan wel in potentie aanwezig zijn en tijdelijk doorgevoerd worden tijdens een Aviaire influenza uitbraak.

7.9 RISICOVOLLE ACTIVITEITEN OP EN ROND PLUIMVEEBEDRIJVEN

Een uitbraak van HPAI kan zich voordoen op ieder moment in het jaar. Afhankelijk van het seizoen zullen er bepaalde activiteiten zijn die een zeker risico vormen voor het verspreiden van het HPAI-virus. Voorbeelden van dergelijke activiteiten zijn het organiseren van wedvluchten met postduiven en andere activiteiten waar pluimvee en vogels bij betrokken zijn maar ook het zoeken van kievitseieren (als dit al is toegestaan), maaien en kuilen van gras en het scheren van de schapen. Wanneer pluimvee aanwezig is op bedrijven waar deze activiteiten uitgevoerd worden kan dit een risico vormen op verspreiding. Voordat deze activiteiten worden verboden of aan voorwaarden verbonden worden zal er altijd een afweging gemaakt moeten worden tussen de kans op verspreiding en de schade van het eventuele verbod. Waar mogelijk zullen risicovolle activiteiten uitgesteld moeten worden. Afhankelijk van de duur van de crisis, en het gebied waar de problemen bestaan, zal bepaald moeten worden wanneer de activiteiten weer toegestaan zijn.

7.10 VERZAMELVERBOD VAN PLUIMVEE EN VOGELS

Markten waar pluimvee, loopvogels en postduiven worden verhandeld zijn in Nederland niet toegestaan.

Het is duidelijk dat het samenbrengen van pluimvee en andere gehouden vogels van verschillende eigenaren op shows, tentoonstellingen en culturele evenementen een groot risico met zich meebrengt voor de verspreiding van dierziekten.

Het verzamelverbod zal dus bij een uitbraak van HPAI in Nederland een maatregel zijn die meteen wordt ingesteld en tot het einde van de uitbraak van kracht blijft. Ook bij een uitbraak van HPAI in het buitenland kan het verboden worden om pluimvee en of andere vogels bijeen te brengen, dit om verspreiding van een al wel ingesleepte maar nog niet ontdekte besmetting te voorkomen, Dit verzamelverbod kan zich ook beperken tot bepaalde categorieën dieren (bijvoorbeeld alleen pluimvee) of tot dieren afkomstig van buiten Nederland.

Bij een mogelijk risico van insleep van HPAI via trekvogels/wilde vogels kan ook besloten worden om de verzamelingen van pluimvee en/of andere gehouden vogels te beperken. De reden hiervoor is ook weer verspreiding voorkomen die via een mogelijk onontdekte besmetting door de wilde vogels kan hebben plaatsgevonden.

7.11 MANIFESTATIES EN EVENEMENTEN

Ook evenementen waarbij slechts enkele dieren aanwezig zijn, zoals een jaarmarkt met enkele kippen en ganzen ter demonstratie, zullen verboden worden bij een uitbraak van HPAI bij gehouden pluimvee in eigen land.

Ook een risico voor de verspreiding van HPAI zijn evenementen waar geen pluimvee aanwezig is maar waar wel dieren aan mee doen die met pluimvee in contact kunnen zijn geweest zoals paarden en runderen (loslopende kippen op het erf of in de stallen). Daarom zullen dergelijke evenementen in sommige situaties verboden worden of zullen er aan de doorgang ervan voorwaarden verbonden worden.

Bijeenkomsten van mensen die werkzaam zijn in de agrarische sector (vergaderingen van veehouders) of van gezinsleden (school, kerk of een voetbalwedstrijd), zonder dat hierbij dieren aanwezig zijn vormen een zeer beperkt risico.

Het virus kan verspreiden via stofdeeltjes of mest aan de kleren en/of schoenen. Om deze vorm van verspreiding te voorkomen zijn eenvoudige maatregelen te nemen, zoals douchen en schone kleren en schone schoenen aantrekken.

7.12 AFSCHERMPLICHT

De afschermplicht betekent dat het gehouden pluimvee en/of andere gehouden vogels zodanig afgeschermd moeten worden dat ze niet in contact kunnen komen met buiten het verblijf levende wilde dieren, waaronder wilde vogels.

Een afschermplicht is in twee situaties noodzakelijk, ten eerste om insleep van HPAI vanuit wilde vogels te voorkomen, ten tweede om verspreiding van een besmetting bij gehouden pluimvee via o.a. wilde vogels te voorkomen.

Insleeprisico via wilde vogels

Een afschermplicht wordt ingesteld wanneer er aanwijzingen zijn dat wilde vogels die mogelijk besmet zijn met HPAI zich in Nederland kunnen bevinden. Ook wanneer in een buurland wilde vogels besmet blijken met HPAI of in een andere Lidstaat die in dezelfde vogeltrekroute als Nederland ligt kan een (gedeeltelijke) afschermplicht ingesteld worden. Afhankelijk van de ernst van het risico kan deze afschermplicht zich beperken tot commercieel gehouden pluimvee of uitgebreid worden naar alle hobbymatig gehouden vogels. Daarnaast kan de afschermplicht beperkt worden tot de zg. hoogrisico gebieden (gebieden op minder dan een kilometer afstand van rust- en fourageerplekken van trekvogels) of uitgebreid worden tot heel Nederland. Een afschermplicht in deze situatie houdt in dat voorkomen moet worden dat de gehouden vogels in contact kunnen komen met wilde vogels of hun uitwerpselen. Dit kan door de zijkant met grofmazige netten af te zetten den de bovenkant van het verblijf niet doorlaatbaar af te dichten (bijvoorbeeld met zeil).

Verspreidingsrisico via wilde vogels vanuit besmet pluimvee

Een (qua gebied beperkte) afschermplicht wordt ook ingesteld wanneer een besmetting met Aviaire influenza wordt vermoed of is bevestigd in Nederland bij gehouden pluimvee. Ook bij een grensoverschrijdend beschermings- toezichtsgebied zal een afschermplicht ingesteld worden.

De eigenaar/verzorger zal alle mogelijke hygiënemaatregelen in acht dienen te nemen bij het verzorgen van de dieren om het risico van mogelijke verspreiding via indirect contact zo klein mogelijk te houden.

De afschermplicht is een maatregel die in de besmette gebieden tot het eind van de uitbraak van kracht blijft.

Er kunnen indien de veterinaire situatie dat toestaat, uitzonderingen toegelaten worden als er, bijvoorbeeld bij eenden, fazanten of loopvogels (emu's e.d.) welzijnsproblemen ontstaan. Daarnaast zijn er minder strikte maatregelen mogelijk die contact tussen wilde vogels en gehouden pluimvee verminderen. Daarbij kan gedacht worden aan verstrekken van voedsel en water onder een afdak, geen drenking met water waar in wilde vogels toegang hebben en het scheiden van (tamme) eenden en ganzen van ander pluimvee. Om welzijnsproblemen bij de gehouden watervogels (eenden, ganzen, zwanen) zoveel mogelijk te beperken is het mogelijk om de vijvers af te schermen met gekleurde linten. De wilde vogels zullen hierdoor afschrikken en zullen niet landen in de vijvers.

7.13 VERBOD OP DE JACHT

Het gebruik water-, zee-, kust- en weidevogels als lokvogels tijdens de vogeljacht is in Nederland verboden op grond van de Flora en faunawet. Voor watervogels geldt dat op grond artikel 50 van de Flora- en faunawet slechts eenden als middel tot jacht en bestrijding mogen worden gebruikt. In het kader van een mogelijke insleep en verspreiding van HPAI via wilde vogels naar de gehouden lokeenden is dit echter een onwenselijke situatie.

In Nederland worden echter geen gehouden eenden gebruikt voor de jacht. Het alleen in Nederland voorkomende systeem van eendekooien maakt gebruik van wilde eenden als lokvogel, waardoor het risico op overdracht van virus tussen wilde eenden en gehouden eenden dus non-existent is.

Bij het vinden van HPAI bij wilde vogels in Nederland is het van het grootste belang dat er in de gebieden waar deze wilde vogels voorkomen rust gecreeerd wordt. Hiertoe kan besloten worden tot een jachtverbod op eenden en ganzen en een verbod op het beheer en de schadebestrijding van deze dieren.

7.14 MONITOREN

In Nederland bestaat verplichte monitoring op Aviaire influenza, deze bestaat uit een meldingsplicht van verschillende verschijnselen die kunnen wijzen op (LP)AI voor eigenaren/verzorgers en dierenartsen, de zogenaamde early warning/detection en een periodiek bloedonderzoek op antistoffen van AI bij de commerciële pluimveehouderij. Ook de wilde watervogels worden continu gemonitord op het voorkomen van LP- en HPAI.

Wanneer een uitbraak van HPAI bij een relevante handelspartner of bij een buurland uitbreekt kan de monitoring verscherpt worden, bijvoorbeeld door landelijk periodiek klinisch onderzoek voor te schrijven door een dierenarts en de mogelijke verschijnselen van ziekte die gemeld dienen te worden aan te scherpen.

Bij een uitbraak in Nederland zal de monitoring bij pluimvee uitgebreid en aangepast worden, bijvoorbeeld door landelijk periodiek klinisch onderzoek telefonisch met de pluimveehouder uit te voeren (minder risico voor verspreiding dan bij bezoeken door een dierenarts). Ook zal de monitoring van de wilde watervogels aangepast worden. In het beschermings- en toezichtsgebied worden het pluimvee standaard gescreend op het voorkomen van HPAI volgens Richtlijn 2005/94/EG. Daartoe worden de dieren beoordeeld op de klinische verschijnselen en worden er monsters genomen.

Early warning

Een “early warning” systeem voor Aviaire influenza is een systeem dat er op is gericht om Aviaire influenza in een vroegtijdig stadium te ontdekken. Hoe eerder een besmetting ontdekt wordt, des te beperkter de verspreiding zal zijn. Een dergelijk systeem is in Nederland vanaf 2003 van kracht (Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekte en zoönosen en TSE's).

Aangezien eiproduktiedaling een sterke aanwijzing kan zijn voor de aanwezigheid van AI op een bedrijf, is de pluimveehouder verplicht een dierenarts te consulteren indien er sprake is van een reductie van de eiproduktie van 5% of meer per dag op twee opeenvolgende dagen. Voorts is de meldingsplicht van verhoogde sterfte van AI-gevoelige dieren toegespitst op de verschillende pluimveesoorten. Een verhoogde sterfte van leghennen, reproductiedieren en vleeskuikens ouder dan 10 dagen van 0,5% per dag op twee opeenvolgende dagen moet onverwijld worden gemeld aan het Landelijk LNV dierziekten meldnummer. Dit geldt eveneens voor een verhoogde sterfte van vleeskalkoenen van 1 % per dag op twee opeenvolgende dagen.

Voor de AI-gevoelige dieren dient ten algemene een verhoogde sterfte van 3% of meer per week onverwijld te worden gemeld. **Het Landelijk LNV dierziekten meldnummer is 24 per dag bereikbaar (045-5354232).**

7.15 ONTVOLKEN VAN PLUIMVEE

Ruimen

Indien een uitbraak van HPAI op een bedrijf bevestigd wordt, worden alle gevoelige dieren op dat bedrijf gedood. De kans op verspreiden en vermeerderen van het virus is in dit geval zo groot, dat het noodzakelijk is de gevoelige dieren zo snel mogelijk te doden en veilig te verwijderen. Wanneer in dit draaiboek van “zo snel mogelijk” gesproken wordt, dan betekent dit altijd met behoud van de biosecurity (geen verspreiding van smetstoffen).

In sommige gevallen zullen de gevoelige dieren op een bedrijf gedood worden al voordat de definitieve diagnose HPAI bevestigd is, we spreken dan van een preventieve ruiming. Preventieve ruiming vindt plaats bij verdachte bedrijven. Er zijn verschillende typen verdachte bedrijven. Ten eerste kan een bedrijf verdacht zijn doordat er op dat bedrijf dieren zijn die klinische symptomen vertonen. Daarnaast kan een bedrijf verdacht zijn omdat er contacten zijn geweest met een (mogelijk) besmet bedrijf. Wanneer er in Nederland geen HPAI voorkomt kan het zijn dat er dieren geïmporteerd zijn uit een besmet gebied. Indien er in Nederland wel HPAI voorkomt zijn bedrijven die contact hebben gehad met een besmet bedrijf verdacht.

Ook de bedrijven die in het gebied rond een besmet bedrijf liggen kunnen, op basis van die ligging, verdacht zijn.

Op al de beschreven bedrijven worden monsters genomen om de eventuele besmetting in het laboratorium te bevestigen. In de tussentijd kan het zijn dat de verdenking zodanig is dat verdere verspreiding vanuit het verdachte bedrijf gevreesd wordt. In een dergelijk geval kan besloten worden de dieren te ruimen voordat het resultaat van het laboratorium bekend is.

Leegslachten

Wanneer het HPAI-virus snel verspreidt kan besloten worden tot het uitdunnen van pluimvee in het toezichtsgebied, of om een buffergebied te creëren. In plaats van alle vogels/pluimvee te ruimen en destrueren kan ook besloten worden om de dieren versneld af te voeren voor de slacht. Dit is een vorm van preventieve ruiming van gezonde dieren, het vlees van deze dieren kan gebruikt worden in de voedselproductie. *PM: Deze strategie dient nog nader te worden onderzocht.*

7.16 STANDSTILL

Zodra een uitbraak van HPAI zich in Nederland voordoet zal er, in heel Nederland, een algehele standstill afgekondigd worden. Dit zal via de media bekend worden gemaakt. Een standstill betekent dat alle vervoer van en naar veehouderijen verboden is. In hoofdstuk 8 wordt in het maatregelpakket van de standstill beschreven wat wel en niet mag tijdens de standstill. Een standstill zal in principe 72 uur duren.

Aan het begin van de standstill is vaak alleen nog maar bekend dat er een besmetting van HPAI op een bedrijf is gevonden. Waar deze besmetting van afkomstig is, hoe zij daar gekomen is en welke andere bedrijven in de tussentijd besmet zijn geraakt is dan waarschijnlijk nog niet bekend. Dit kan zeer uitgebreid zijn aangezien er een periode zit tussen het inslepen van het virus, en het zichtbaar worden van de verschijnselen (de incubatie periode).

De periode van de standstill wordt gebruikt om de aard en omvang van de besmetting in beeld te brengen (epidemiologisch onderzoek), terwijl verdere verspreiding geminimaliseerd wordt door vervoersverboden. Verder wordt gestart met de ruiming van het besmette bedrijf en de preventieve ruiming van contact- en buurtbedrijven. Ook wordt gestart met de inventarisatie van alle pluimveehouderijen in het beschermings- en toezichtsgebied. Deze periode is verder van belang om in relatieve rust de centrale crisisorganisatie en de regionale crisisorganisatie, die de bestrijding en handhaving ter plaatse uitvoeren, op te zetten.

Bij een ernstige verdenking van een HPAI uitbraak op een bedrijf kan ook al besloten worden tot het instellen van een standstill.

7.17 COMPARTIMENTERING / REGIONALISERING

Aansluitend aan de standstill zal Nederland opgedeeld worden in een aantal compartimenten. Dit gebeurt door het samenvoegen van deel-compartimenten waarvan de grenzen nu al bekend zijn. Nederland is nu opgedeeld in 20 slapende deel-compartimenten, deze deel-compartimenten worden geactiveerd bij een uitbraak. Een kaart en de grenzen van deze deel-compartimenten zijn bijgevoegd in bijlage 5. Tijdens de standstill zal bekeken worden hoe deze deel-compartimenten samengevoegd kunnen worden, om uiteindelijk tijdens de crisis met circa 6 compartimenten te werken. Het compartiment rond het besmette gebied wordt aangeduid als "besmet compartiment" de anderen als "vrij compartiment".

Compartimenten hebben als doel de kans op verspreiding van het virus over Nederland te minimaliseren. Transportbewegingen van bedrijf naar bedrijf worden beperkt tot één compartiment. Het betreft het transport van mogelijk besmette producten (mest), maar ook de verplaatsing van alle voertuigen en personen die op het bedrijfsgebied van een bedrijf met gevoelige dieren komen.

Voorbeelden:

- Dierenarts
- Inseminator (gemengd bedrijf)
- Bedrijfsverzorger
- Vervoer van melk, mest, diervoeder
- Vervoer destructie materiaal
- Alle monteurs, leveranciers, voorlichters etc. die het bedrijfsgebied betreden
- Servicebedrijven zoals vang- en entploegen

Rechtstreeks transport naar of van een locatie zonder pluimvee buiten het compartiment, voor ophalen of afleveren van producten of materialen, is wel toegestaan.

Voorbeelden:

- Afleveren van melk aan een melkfabriek gelegen buiten het compartiment, mits rechtstreeks.
- Kadavers moeten binnen één compartiment opgehaald worden, maar mogen uiteindelijk rechtstreeks naar destructor buiten het compartiment vervoerd worden.
- Ophalen van voer op een mengvoederbedrijf buiten het compartiment, om verschillende bedrijven (zonder pluimvee) binnen het compartiment te bevoorraden is toegestaan.
- Vervoer van mest naar bijv. een opslagplaats buiten het compartiment is alleen toegestaan met een ontheffing.
- Vervoer van dieren naar de slachterij buiten het compartiment kan wanneer de veterinaire situatie het toelaat, toegestaan worden. Hierbij moet wel aangetoond worden dat de beschikbare slachtcapaciteit in het compartiment te gering is. Aan dit vervoer zijn stricte voorwaarden verboden (geprotocolleerd, 1 op 1, vaste corridor, vervoer zo mogelijk beperken tot naast gelegen compartiment)
- Vervoer van consumptie-eieren naar een pakstation binnen het compartiment, daarna zijn de eieren vrij.

De controle op de compartimentering vindt plaats door identificatie van voertuigen met een sticker. De kleur van de sticker komt overeen met het compartiment waar het voertuig op bedrijven met gevoelige dieren mag komen.

NB: Omstikkers, voor een ander compartiment, is alleen mogelijk na reiniging en ontsmetting op een wasplaats onder toezicht, en stilstand gedurende een periode van 24 uur.

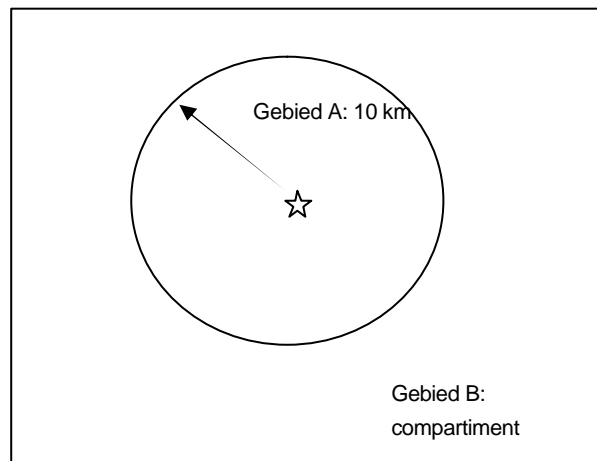
7.18 INSTELLEN GEBIEDEN

7.18.1 Inleiding

Een van de meest effectieve bestrijdingsinstrumenten bij HPAI is het instellen van gebieden rondom uitbraken. In deze gebieden gelden onder andere beperkingen voor vervoer van en naar locaties met pluimvee en wordt ook ander vervoer van agrarische voertuigen zoveel mogelijk beperkt. Het instellen van de gebieden is een verplichting in de AI-bestrijdingsrichtlijn (92/40/EEG cq 2005/94/EG) en ook de OIE geeft het instellen van gebieden aan.

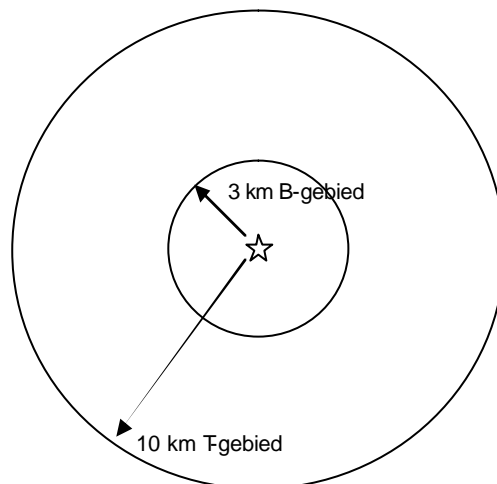
7.18.2 Vervoersbeperkingsgebied / vervoersbeperkingsgebied / gebied AB

Tijdens de verdenkingfase bestaat er een sterk vermoeden dat er een besmetting met HPAI aanwezig is. Ondanks dat dit nog niet bevestigd is in het laboratorium, kan al wel besloten worden dat er aanvullende maatregelen genomen moeten worden. De belangrijkste maatregel is dat in het gebied waar de verdenking bestaat, het vervoer van en naar de veehouderijen stilgelegd moet worden. Dit wordt bereikt door een vervoersbeperkingsgebied in te stellen. In dit gebied gelden dan de maatregelen zoals aangegeven in het “Maatregelpakket vervoersbeperkingsgebied” (zie Hoofdstuk 8.5). De grootte van het gebied is recentelijk vastgelegd in Beschikking 2006/135/EG van de Commissie, betreffende bepaalde beschermende maatregelen met betrekking tot HPAI bij pluimvee. Deze gaat uit van een gebied A, het hoog risico gebied, met een minimale straal van 10 km en een gebied B hieromheen dat de rest van het land beschermd tegen het gebied A. Dit gebied B kan gezien worden als een compartiment en de compartimentsgrenzen zullen hiervoor gebruikt worden. Zie ook bijlage 7

7.18.3 Beschermings- en toezichtsgebied

Zodra een besmetting is bevestigd zullen de maatregelen die in de EU-richtlijn 92/40/EEG cq 2005/94/EG genoemd zijn uitgevoerd worden. Dit betekent niet alleen ruimen van het besmette bedrijf, maar ook het instellen van een beschermingsgebied (B-gebied) met een straal van 3 km om het besmette bedrijf. Daarnaast wordt ook een toezichtsgebied (T-gebied) met een straal van 10 km om het besmette bedrijf ingesteld. De grenzen van deze gebieden worden mede bepaald aan de handhaafbaarheid, bij voorkeur worden natuurlijke grenzen en wegen gebruikt. In het beschermings- en toezichtsgebied (BT-gebied) schrijft de richtlijn strikte maatregelen voor, onder ander voor het vervoer van dieren en dierlijke producten, voor bezoek aan bedrijven, voor de screening van bedrijven etc. Maatregelen voor het BT-gebied zijn verder uitgewerkt in de maatregelpakketten in hoofdstuk 8.

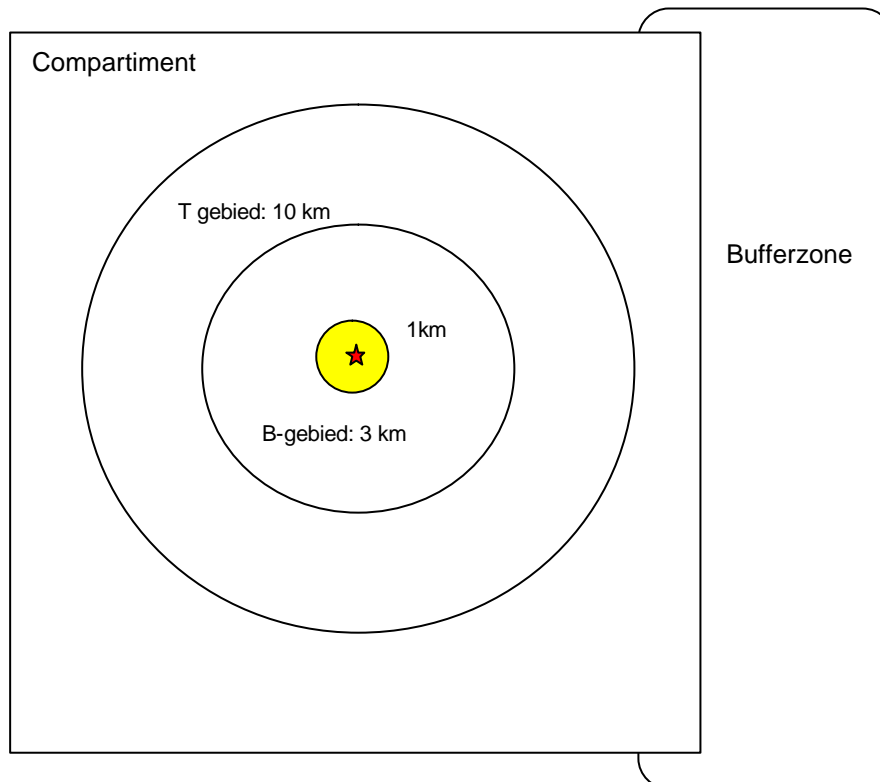

7.18.4 Ruimingsgebied

Uit ervaringen met eerdere uitbraken van dierziekten is gebleken dat in een veedicht land als Nederland niet kan worden volstaan met alleen het ruimen van het besmette bedrijf. In een dergelijk geval zal het virus als een lopend vuurtje langs de bedrijven gaan en “loopt de bestrijding van de ziekte achter de besmetting aan”. Aanvullende maatregelen zijn dan noodzakelijk. Afhankelijk van bijvoorbeeld het virustype, het epidemiologisch onderzoek en de veedichtheid zal een straal van X km rond het besmette bedrijf preventief worden geruimd. Dit zorgt voor een uitdunning van de gevoelige dieren en voorkomt zo dat het virus zich verder kan vermeerderen en verspreiden.

7.18.5 Buffergebied

Wanneer de verspreiding van HPAI zeer snel om zich heen grijpt en er meerdere uitbraken zijn in de vastgestelde B en T gebieden zijn, kan er besloten worden om een buffergebied in te stellen. Dit buffergebied zal bescherming moeten bieden aan de nog niet besmette gebieden die bijvoorbeeld ook zeer pluimveedicht zijn. Het kan noodzakelijk zijn om ook in deze buffergebieden pluimveearme gebieden te creëren, dit wordt door preventief ruimen of preventief leegslachten bewerkstelligd.

7.19 VERVOERSVERBODEN

Bij een uitbraak van HPAI zullen er in bepaalde gebieden vervoersverboden gelden voor pluimvee, vogels, broedeieren en consumptie-eieren. Tijdens de standstill van 72 uur die aansluitend op een uitbraak ingesteld wordt zullen deze vervoersverboden voor heel Nederland gelden. Daarbij zal tijdens de standstill voor alle vervoer van en naar veehouderijen een vervoersverbod gelden. Na de standstill, wanneer Nederland in verschillende compartimenten is verdeeld, zullen binnen deze compartimenten ook vervoersverboden gelden.

De verschillende maatregelen die onder het vervoersverbod vallen zullen nader uitgewerkt worden in Hoofdstuk 8.

7.20 VACCINATIE

Vaccinatie kan een aanvulling zijn op de bestrijdingsmaatregelen bij een uitbraak van Aviaire influenza en daardoor kan het massaal doden van gezonde dieren voorkomen worden. Ook preventieve vaccinatie tegen Aviaire influenza kan ingezet worden. Het doel hiervan is het gehouden pluimvee te beschermen tegen Aviaire influenza en daarmee verspreiding naar andere bedrijven te voorkomen. Zie verder H9.

7.21 NATUUR

Bij een bevinding van HPAI bij wilde vogels zullen er toegespitste bestrijdingsmaatregelen worden genomen, afschot van wilde vogels is daarbij overigens geen optie. De lidstaten van de Europese unie zijn verplicht een besmetting bij wilde vogels te melden aan de Europese Commissie. Recentelijk heeft de Commissie Beschikking 2006/115/EG aangenomen met bepaalde tijdelijke beschermende maatregelen in verband met vermoede gevallen van HPAI onder wilde vogels (zie bijlage 8). De maatregelen zullen tot doel hebben gehouden vogels en wilde vogels niet met elkaar in contact te laten komen en het instellen van bepaalde gebieden rond de vindplaats van de besmette wilde vogel. Daarnaast kan de monitoring van de wilde vogels uitgebreid en aangescherpt worden evenals de monitoring van pluimvee. De aanvullende maatregelen worden beschreven in hoofdstuk 13.

Uitgebreide informatie over maatregelen voor natuurgebieden is beschreven in het Beleidskader Natuur en Besmettelijke Dierziekten.

7.22 DEFENSIE

Bij een uitbraak van HPAI in een land waar Nederlandse militaire eenheden gestationeerd zijn zal het Ministerie van Defensie geïnformeerd en geadviseerd worden. Het advies houdt onder andere in dat bij terugkeer personen en materiaal gereinigd en ontsmet wordt. Daarnaast zal bij een uitbraak in Nederland defensie geadviseerd worden om in bepaalde risico gebieden oefeningen op te schorten. In bepaalde gevallen in Nederland kan het Ministerie van Defensie gevraagd worden om militairen in te zetten bij de handhaving.

7.23 WELZIJN

Ten gevolge van de beperkingen die gelden tijdens een uitbraak van HPAI kunnen in bepaalde gebieden en op bepaalde bedrijven welzijnsproblemen ontstaan. Bijvoorbeeld als gevolg van vervoersverboden. In dat geval moet een afweging gemaakt worden of de kans op verspreiding van het virus opweegt tegen de problemen die de maatregelen tot gevolg hebben. Deze afweging moet per geval gemaakt worden.

Voor bepaalde gevallen zullen op een veilig moment ontheffingen op een verbod gegeven kunnen worden. Bijvoorbeeld het vervoer van opfokhennen. Dit vervoer zal vervolgens onder strikte voorwaarden plaatsvinden. Ook kan er in bepaalde gebieden een slachtregering ingesteld worden, waarbij dieren, met een ontheffing, bij voorkeur binnen het compartiment, toch naar een slachthuis vervoerd mogen worden. Mocht uit oogpunt van risicobeheersing geen vervoer worden toegestaan dan zal als laatste optie welzijnsopkoop worden gehanteerd waarbij niet noodzakelijkerwijs hoeft te worden gewacht totdat er welzijnsproblemen zijn opgetreden. Zo kan eventueel al in een vroeg stadium welzijnsopkoop plaats gaan vinden indien zonder meer duidelijk is dat in een later stadium bij die groep dieren welzijnsproblemen zullen gaan optreden.

Welzijnscommissie

Bij een uitbraak van een besmettelijke ziekte, waarbij maatregelen worden genomen op het gebied van huisvesting en/of ruiming, wordt een commissie ingesteld die toezicht houdt of de uitvoering van de acties in het kader van dierenwelzijn op een verantwoorde wijze wordt gedaan.

De commissie bestaat uit ten hoogste drie leden die door de Minister worden benoemd.

De commissie heeft toegang tot alle locaties waar door het regionale coördinatiecentrum maatregelen worden voorbereid of uitgevoerd. De commissie doet aanbevelingen om welzijnsproblemen die zich voordoen tot een oplossing te brengen. Als regel zal de commissie dit doen in samenspraak met het regionale coördinatiecentrum. Als de problematiek op dat niveau niet direct is op te lossen heeft de commissie de bevoegdheid het probleem direct aan de departementale crisisstaf voor te leggen.

De commissie rapporteert wekelijks over de totale welzijnsproblematiek aan de Minister.

Hoofdstuk 8: Maatregelenpakketten

8.1 Inleiding

8.2 Uitleg van de maatregelenpakketten

8.2.1 Vervoersverboden

- Vervoer van pluimvee en vogels
- Vervoer van broedeieren
- Vervoer van consumptie-eieren
- Vervoer van industrie-eieren
- Vervoer van andere gevoelige dieren
- Vervoer van ongevoelige dieren
- Vervoer van diervoeders
- Vervoer van mest en mestvervoermiddelen
- Vervoer van melk
- Vervoer van destructiemateriaal
- Vervoer van levende producten

8.2.2 Bezoekers

8.2.3 Bedrijven met hobbypluimvee

8.3 Maatregelenpakket per gebied

8.4 Maatregelenpakket standstill

- Vervoer van levend pluimvee
- Vervoer van eieren
- Vervoer van ongevoelige dieren
- Vervoer van andere gevoelige dieren
- Diervoeder
- Ophokverplichting
- Verzamelverbod vogels
- Bezoekers
- Melk
- Mest
- Destructiemateriaal
- Vervoermiddelen

8.5 Maatregelenpakket beschermingsgebied / toezichtgebied /vervoersbeperkingsgebied

- Vervoer van levend pluimvee
- Broederijen
- Vervoer van eieren
- Vervoer van andere gevoelige dieren
- Vervoer van ongevoelige dieren
- Diervoeder
- Ophokverplichting
- Verzamelverbod vogels
- Bezoekers
- Melk
- Mest
- Destructiemateriaal
- Vervoermiddelen

8.6 Maatregelpakket besmet compartiment/buffergebied

- Vervoer van pluimvee naar slachthuis
- Vervoer een-dags-kuikens
- Vervoer opfokhennen
- Broederijen
- Vervoer van broedeieren
- Vervoer van consumpti-eieren
- Vervoer van andere gevoelige dieren
- Vervoer van ongevoelige dieren
- Diervoeder
- Ophokverplichting
- Verzamelverbod vogels
- Bezoekers
- Melk
- Mest
- Destructiemateriaal
- Vervoermiddelen

8.7 Maatregelpakket vrije compartimenten

- Vervoer van levend pluimvee
- Broederijen
- Vervoer van eieren
- Vervoer van andere gevoelige dieren
- Vervoer van ongevoelige dieren
- Diervoeder
- Ophokverplichting
- Verzamelverbod vogels
- Bezoekers
- Melk
- Mest
- Destructiemateriaal
- Vervoermiddelen

8.1 INLEIDING

In hoofdstuk 7 wordt bij de beleidsinstrumenten diverse malen gesproken over het instellen van gebieden. Bij het instellen van gebieden worden er bepaalde maatregelpakketten van kracht. De maatregelpakketten zijn een uitwerking van de "hoofdmaatregel" waarmee het gebied aangeduid wordt. De maatregelen die beschreven worden zijn van toepassing bij de aanvang van de crisis (standstill). De maatregelen in de gebieden vangen aan na de 72 uur van de standstill (dag 4). Naar gelang de situatie verbetert kan er met de afbouw (hoofdstuk 10) begonnen worden en worden maatregelen aangepast.

Het betreft maatregelpakketten voor de volgende gebieden:

Standstill

Dit betreft heel Nederland gedurende de 72 uur standstill.

Beschermingsgebied/Toezichtsgebied/Vervoersverbodgebied

Dit betreft het 3 km beschermingsgebied en het 10 km toezichtsgebied om de uitbraak, en tevens indien van toepassing gebieden waar een vervoersverbod wordt afgekondigd.

Compartiment

Dit betreft de compartimenten, zowel het besmette compartiment als de vrije compartimenten.

Buffergebied

Dit betreft een mogelijk gebied dat rond het beschermings/toezichtsgebied (BT gebied) ligt. De reden achter een buffergebied is daar waar geen natuurlijke buffers zijn (water, bossen) een buffer creëren om verspreiding van het virus buiten het BT gebied te voorkomen.

Indien er sprake is van een combinatie van maatregelpakketten, bijvoorbeeld standstill gecombineerd met beschermingsgebied, gelden voor het gebied steeds de strengste maatregelen.

In het nu volgende hoofdstuk wordt eerst per categorie van maatregelen kort ingegaan op de achtergrond. Daarna worden de maatregelpakketten zelf, per gebied, gedetailleerd beschreven en in een tabel samengevat.

8.2 UITLEG VAN DE MAATREGELPAKKETTEN

8.2.1 Vervoersverboden

Bij een uitbraak van HPAI zullen er in bepaalde gebieden vervoersverboden gelden. Tijdens de standstill van 72 uur die aansluitend op een uitbraak ingesteld wordt zullen deze vervoersverboden voor heel Nederland en voor alle vervoer van en naar veehouderijen gelden. Na de standstill, wanneer Nederland in verschillende compartimenten is verdeeld, zullen binnen deze compartimenten ook vervoersverboden gelden.

Vervoer van pluimvee en vogels

Onder pluimvee verstaan we, pluimvee bestemd voor het slachthuis, een-dags-kuikens, opfokhennen, ruikoppels en hobbypluimvee. Het vervoer van levend pluimvee vormt het grootste risico op verspreiding van het virus. Om deze reden zal het vervoer van alle pluimvee als eerste verboden zijn, waarschijnlijk al tijdens de aandacht- of verdenkingfase.

In eerste instantie zal het vervoer van al het pluimvee dus zowel hobby als commercieel verboden zijn, afhankelijk van de grootte van de uitbraak en type van het virus (gevoeligheid voor andere vogels) kan dit uitgebreid worden met vervoersverbod voor alle vogels.

Vervoer van broedeieren

Aan het vervoer van broedeieren zullen ook beperkingen opgelegd worden, immers van broedeieren afkomstig van een besmet bedrijf kunnen niet alleen de schaal besmet zijn maar kan ook de inhoud besmet zijn met virus. Het vervoer van deze eieren zal dus zeker in de risicovolle periodes en in het beschermings/toezichtsgebied verboden zijn. Dit betekent dat de broedeieren niet naar de broederij mogen.

Afhankelijk van de grootte en het verloop van de uitbraak kunnen versoepelingen op deze maatregel genomen worden.

Ook het vervoer van broedeieren bestemd voor de vaccinproductie, de zogenoemde vaccineieren is in eerste instantie verboden. Voor dit vervoer kan door de VWA een ontheffing worden afgegeven.

Vervoer van consumptie-eieren

Aan het vervoer van consumptie-eieren kunnen ook beperkingen opgelegd worden, immers van eieren afkomstig van een besmet kan de schaal besmet zijn.

In de risicovolle periodes en in bepaalde risicovolle gebieden (standstill en in het beschermings/ toezichtsgebied) zal het vervoer van consumptie-eieren verboden zijn. Afhankelijk van de grootte en het verloop van de uitbraak kunnen versoepelingen op deze maatregel genomen worden.

Vervoer van industrie-eieren

Dit zijn de gebroken of afgekeurde eieren die bestemd zijn voor de industrie. Ook dit vervoer is in eerste instantie verboden, immers van eieren afkomstig van een besmet kan de schaal besmet zijn. Afhankelijk van de grootte en het verloop van de uitbraak zal dit weer toegestaan worden.

Vervoer van andere gevoelige dieren

Voor het vervoer van gevoelige zoogdiersoorten, bijvoorbeeld varkens en paarden, gelden ook beperkingen. Deze dieren kunnen immers afkomstig zijn van bedrijven waar ook pluimvee aanwezig is. Gevoelige zoogdieren kunnen het virus niet alleen bij zich dragen (bijvoorbeeld aan de poten) maar kunnen ook geïnfecteerd worden door het virus. Daarnaast geldt dat, ook al zijn ze afkomstig van bedrijven waar geen

gevoelige dieren aanwezig zijn, het om reden van handhaving gedurende bepaalde risicovolle periodes en in bepaalde risicovolle gebieden (bijvoorbeeld tijdens de standstill en in het beschermings/ toezichtsgebied) toch verboden is om gevoelige zoogdieren te vervoeren. Zie ook hoofdstuk 11.

Vervoer van ongevoelige dieren

Ook voor het vervoer van niet gevoelige zoogdieren zoals runderen, schapen en geiten (herkauwers) kunnen beperkingen gelden. Deze dieren kunnen afkomstig zijn van bedrijven waar ook pluimvee aanwezig is en zij kunnen het virus bij zich dragen (bijvoorbeeld in de vacht). Daarnaast geldt dat, ook al zijn ze afkomstig van bedrijven waar geen gevoelige dieren aanwezig zijn, het om reden van handhaving gedurende bepaalde risicovolle periodes en in bepaalde risicovolle gebieden (bijvoorbeeld tijdens de standstill en in het beschermings/ toezichtsgebied) toch verboden is om niet gevoelige zoogdieren te vervoeren.

Vervoer van diervoeders

Vervoer van diervoeder afkomstig van een fabriek kan een risico op verspreiding vormen aangezien de voerwaggen op verschillende bedrijven kan komen. Daarom zijn aan dit vervoer voorwaarden verbonden, zo is het vervoer tijdens de uitbraak gecompartmenteerd, gedurende de standstill is het vervoer van diervoeder zelfs verboden om alle contacten tussen mogelijk besmette bedrijven te voorkomen. Diervoeder (ruwvoer) afkomstig van een bedrijf waar ook pluimvee worden gehouden kan besmet zijn, en om die reden is vervoer tussen bedrijven van dit voer aan voorwaarden verbonden.

Uitgezonderd op alle maatregelen over diervoeder is:

- Rechtstreeks vervoer van verpakte voeders voor vee, paarden en pluimvee van detailhandelaar naar consument
- Vervoer van voeders voor vee, paarden en pluimvee via schepen op de binnenwateren
- Het vervoer van kant en klaar petfood
- Het transport over verharde (snel)wegen en water van diervoedergrondstoffen wanneer deze niet afkomstig zijn van een veehouderij en uitsluitend bestemd zijn voor dier- en mengvoederfabrieken
- Vervoer van vochtrijke veevoeders van producerende bedrijven (bierbrouwer, aardappelmeelfabriek) naar opslagplaatsen.

Dit vormt immers geen enkel risico op de verspreiding van aviaire influenza en is bovendien ook uit handhavingoogpunt geen probleem.

Vervoer van mest en mestvervoermiddelen

Aangezien ook mest en strooisel afkomstig van pluimvee het Aviaire influenza virus kan bevatten vormt het vervoer en het uitrijden hiervan een groot risico. Het vervoer van pluimveemest en -strooisel zal om die reden zo lang mogelijk verboden zijn. Ook de mest afkomstig van andere dieren die op een bedrijf met pluimvee gehouden worden zal onder dit vervoersverbod vallen. De productie van mest op de bedrijven gaat echter onverminderd door. De oplossing voor dit probleem wordt gezocht in extra opslagruimte voor de mest op het bedrijf of, onder zeer strikte voorwaarden, vervoer naar een opslagplaats of verwerkingsplaats. Wanneer de aanwending van mest weer is toegestaan geschiedt dit conform de gebruikelijke regelgeving (Besluit Gebruik Meststoffen).

Uitgezonderd van alle maatregelen met betrekking tot mest is het vervoer van behandelde en verpakte mest van de detailhandelaar naar de consument en het gebruik van deze mest. Dit vormt immers geen enkel risico op de verspreiding van Aviaire influenza en is bovendien ook uit handhavingoogpunt geen probleem.

PM: Het mestdraaiboek zal nog verder uitgewerkt worden.

Vervoer van melk

De afvoer van melk van bedrijven waar herkauwers en pluimvee worden gehouden, zal aan bepaalde beperkingen gebonden zijn. Het is niet de melk zelf die besmet is met het aviaire influenzavirus maar het vervoermiddel van de melk kan een risico vormen en kan virus verspreiden. Gedurende de standstill zal de melk niet worden opgehaald vanaf alle bedrijven en indien er in deze drie dagen geen opslagcapaciteit meer beschikbaar is zal het op een verantwoorde manier weggegooid moeten worden (bijv. in de mestkelder). Gezien het feit dat deze situatie niet langer dan 72 uur houdbaar is, zal aansluitend aan de standstill het vervoer van melk weer toegestaan worden. Het vervoer van melk afkomstig van bedrijven met pluimvee moet onder strikt hygiënische omstandigheden en gecompartmenteerd gebeuren (zie hoofdstuk 7 voor uitleg compartimentering). De ophaalroute kan bijvoorbeeld aangepast worden zodat de melk afkomstig van een gemengd bedrijf als laatste opgehaald wordt.

Melk mag ook om verschillende redenen nooit in het rioolwatersysteem worden geloosd. Veehouders worden daarom dringend opgeroepen zich aan het loosverbod te houden.

Vervoer van destructiemateriaal

Het vervoer van destructiemateriaal, door een daarvoor aangewezen bedrijf, is altijd toegestaan, ook tijdens de standstill. De reden hiervoor is dat het uit veterinaire, hygiënisch en ethisch oogpunt niet gewenst is om kadavers 72 uur op het bedrijf te laten liggen. Vervoer gebeurt onder zeer strikte voorwaarden.

Het ophalen van destructiemateriaal van bedrijven met pluimvee is gecompartmenteerd (zie hoofdstuk 7 voor uitleg compartimentering).

Vervoermiddelen

Aan het verplaatsen van lege vervoermiddelen gebruikt voor of kennelijk bestemd voor het vervoeren van dieren, pluimvee, rauwe melk, veevoeder of mest worden ook beperkingen opgelegd. Uitgezonderd is het verplaatsen van vervoermiddelen voor het vervoer van paarden in levensbedreigende situaties naar een gespecialiseerde kliniek. Als advies wordt gegeven om ter plekke in de periode van stilstand gedurende de standstill, de vervoermiddelen/ het wagenpark plus de pluimveekratten en dergelijke een extra reiniging en ontsmetting te laten ondergaan.

Vervoer van levende producten

Onder levende producten verstaan we in dit kader sperma. Bij met name kalkoenen wordt kunstmatige inseminatie toegepast.

Sperma afkomstig is van besmette dieren kan virus bevatten. Om die reden zijn er beperkingen voor het vervoer van pluimveesperma. Tijdens de hoog risico periodes betekent dit dat het vervoer verboden is. Afhankelijk van de grootte en het verloop van de AI uitbraak zal bekeken worden of het vervoer van pluimveesperma en het toepassen van KI bij pluimvee, onder voorwaarden, weer toegestaan kan worden.

8.2.2 Bezoekers

Zodra een besmetting van AI wordt vermoed zal de bezoekersregeling in werking treden. Zie ook hoofdstuk 7.8.

8.2.3 Bedrijven met hobbypluimvee

Afhankelijk van de grootte en ernst van de AI uitbraak, zullen voor landbouwbedrijven en bedrijven/locaties met paarden waar ook hobbypluimvee gehouden wordt, in het BT gebied of in het besmette compartiment dezelfde regels gelden als voor gemengde bedrijven met commercieel pluimvee!
Bijvoorbeeld een melkveehouder met hobbypluimvee.

8.3 MAATREGELPAKKETTEN PER GEBIED

De maatregelen per gebied staan kort opgesomd in tabel 1 voor de bedrijven met (commercieel) pluimvee. Daarnaast worden de maatregelen kort per gebied beschreven en uitgelegd.

Tabel 3. Maatregelenpakketten per gebied

Maatregelen voor Aviaire influenza per gebied voor bedrijven met (commercieel) pluimvee					
	Standstill	B/T gebied	Besmet compartiment	Buffergebied	Vrij compartiment
Vervoer pluimvee naar slachthuis	X	X	C ⁷	C ⁷	A ¹²
Vervoer een-dags-kuikens	X	X	C ⁸	C ⁸	A ¹²
Vervoer opfokhennen	X	X	C ⁹	C ⁹	A ¹²
Vervoer broedeieren	X	X	C ¹⁰	C ¹⁰	A ¹²
Vervoer consumptie-eieren	X	X	C ¹¹	C ¹¹	A ¹²
Vervoer andere gevoelige diersoorten	C ¹	A ⁴	A ⁴	A ⁴	A ¹²
Vervoer ongevoelige diersoorten	C ²	A ⁵	A ⁵	A ⁵	A ⁵
Diervoeders naar bedrijf	X	A ⁶	A ⁶	A ⁶	A ⁶
Ophokverplichting pluimvee	V ¹⁴	V	V	V	NV
Verzamelverbod vogels	V	V	V	V	V
Bezoekers	C ³	C ³	C ³	C ³	C ³
Melk	X	A ⁶	A ⁶	A ⁶	A ⁶
Mest	X	X	X	X	C ¹²
Deconstructiemateriaal	O ¹⁵	O ¹⁵	O ¹⁵	O ¹⁵	O ¹⁵

X = Niet toegestaan; O = Toegestaan; A = Toegestaan onder voorwaarde; C = Niet toegestaan tenzij,..; V = verplicht; NV = Niet verplicht

1. Uitgezonderd zijn levensbedreigende situaties bij paarden
2. Uitgezonderd het eenmalig naar huis halen van melkgevende dieren en hoogdrachtige dieren.
3. Bezoekersregeling
4. Varkens, paarden, pelsdieren: voorwaarden vervoer H 11
5. Herkauwers: voorwaarden vervoer H 11
6. Bezoekersregeling, hygiëneprotocol, gecompartmenteerd
7. Naar aangewezen slachthuis binnen compartiment, PVE geleidebiljet, hygiëneprotocol
8. Dichte vervoermiddelen, eenmalig gebruik verpakking, een op een, afleveren aan openbare weg, PVE geleidebiljet, hygiëneprotocol
9. Monitoren dieren voor en na vervoer, leeg bedrijf binnen compartiment, een op een, hygiëneprotocol
10. Naar broederij binnen compartiment, eenmalig gebruik verpakking, hygiëneprotocol
11. naar pakstation binnen compartiment, eenmalig gebruik verpakking, hygiëneprotocol
12. Gecompartmenteerd, hygiëneprotocol
13. hygiëneprotocol
14. Voor vervoersverbodsgebied
15. Onder voorwaarden

8.4 MAATREGELPAKKET STANDSTILL

In deze paragraaf worden de maatregelen geschetst voor de standstill.

Vervoer van pluimvee

Het vervoer van levend pluimvee is verboden.

Vervoer van eieren

Het vervoer van eieren waaronder broedeieren, consumptie-eieren, industrie-eieren en vaccineieren is tijdens de standstill in heel Nederland verboden.

Vervoer van andere gevoelige dieren

Het vervoer van de andere gevoelige dieren waaronder de paarden, varkens en pelsdieren is tijdens de standstill verboden. Ook is het voor met name paarden verboden om met deze dieren over de openbare weg te lopen. Een uitzondering wordt gemaakt voor het vervoer van paarden in levensbedreigende situaties naar een gespecialiseerde kliniek (zie hoofdstuk 11.2.1).

Vervoer van ongevoelige dieren

Het vervoer van de ongevoelige diersoorten waaronder de herkauwers is verboden, ook het lopen met deze dieren over de openbare weg. Een uitzondering wordt gemaakt voor de hoogdrachtige dieren en de melkgevende dieren. Deze mogen eenmalig naar huis gehaald worden.

Diervoeder

Tijdens de standstill is het vervoer van diervoeders verboden. Met de verschillende sectoren is afgesproken dat deze altijd voor minstens drie dagen diervoedervoorraad op het bedrijf dienen te hebben in het geval een standstill wordt afgekondigd. Voor enkele houderijtakken zoals de pluimveehouderij, pelsdierhouderij en de kalverhouderij kan dit vanwege de specialistische opbouw van de keten tot grote problemen leiden. Samen met deze sectoren zal voor deze gevallen naar een oplossing gezocht moeten worden met als uitgangspunt dat tijdens de standstill zo min mogelijk transport mag plaatsvinden en dat het op basis van een door de VWA goedgekeurd hygieneprotocol geschiedt..

Afschermplicht

Tijdens de standstill zal voor het BT gebied een afschermplicht voor alle gehouden pluimvee en andere vogels gelden. Voorwaarde is echter dat deze dieren afgeschermd worden van de wilde vogels.

Zie voorwaarden hoofdstuk 7.12.

Verzamelverbod vogels

Het samenbrengen van vogels van verschillende eigenaren brengt een groot risico met zich mee voor de verspreiding van Aviaire influenza. Een verzamelverbod voor vogels zal al in de standstill voor heel Nederland afgekondigd worden. Dit verzamelverbod is een van de maatregelen die tot het eind van de uitbraak ingesteld zal zijn.

Bezoekers

Tijdens de standstill zal de bezoekersregeling ingaan. Bezoekers mogen dan het bedrijfsgedeelte van de bedrijven met pluimvee niet betreden. Bij een goede scheiding tussen woon- en bedrijfsgedeelte geldt het bezoekersverbod alleen voor het bedrijfsgedeelte. Indien geen goede scheiding gemaakt kan worden geldt het bezoekersverbod ook voor het woonhuis. Zie ook Hoofdstuk 7.8. en 8.2.2.

Melk

Tijdens de standstill is het verboden om melk op te halen van de bedrijven die melk produceren. Het transport van melk van weide naar huis, met weidetank, is toegestaan volgens een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol. Zie ook Hoofdstuk 11.3.1.3.

Mest

Het vervoer van pluimveemest en mest van andere dieren is in de standstill verboden. Ook het aanwenden van mest is in deze periode verboden.

Destructiemateriaal

Destructiemateriaal mag tijdens de standstill worden opgehaald, onder de strikte voorwaarden die zijn afgesproken met het destructiebedrijf.

Vervoermiddelen

Verplaatsen van lege vervoermiddelen gebruikt voor of kennelijk bestemd voor het vervoeren van dieren, pluimvee, rauwe melk, veevoeder of mest naar buiten het gebied is slechts toegestaan nadat ze volgens een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol (zie Hoofdstuk 7.7) gereinigd en ontsmet zijn en 24 uur stil hebben gestaan.

8.5 MAATREGELPAKKET BESCHERMINGSGEBIED /TOEZICHTSGEBIED/ VERVOERSBEPERKINGSSGEBIED (gebied AB)

In deze paragraaf worden de maatregelen geschetst die genomen worden in het beschermings- en toezichtsgebied (BT gebied) bij een uitbraak van HPAI bij gehouden pluimvee. Daarnaast gelden deze maatregelen ook in een vervoersbeperkingsgebied (gebied AB) bij een zeer ernstige verdenking van HPAI bij gehouden pluimvee.

Vervoer van levend pluimvee

Onder levend pluimvee verstaan we, pluimvee bestemd voor het slachthuis, een-dags-kuikens, opfokhennen en ruikoppels. Het vervoer van levend pluimvee is verboden.

Vervoer van eieren

Het vervoer van eieren waaronder broedeieren, consumptie-eieren, industrie-eieren en vaccineieren is verboden.

Afhankelijk van de grootte en het verloop van de uitbraak zullen deze maatregelen versoepeld worden.

Broederijen

Omdat het vervoer van broedeieren verboden wordt, zal de broederij geen aanvoer van broedeieren meer krijgen. Het broedproces van de al ingelegde eieren zal stopgezet worden omdat ook het vervoer van eendagskuikens verboden zal zijn. De broederijen in een BT gebied zullen gesloten worden.

Vervoer van andere gevoelige dieren

Het vervoer van de andere gevoelige dieren waaronder de paarden, varkens en pelsdieren is toegestaan onder voorwaarden. Voor voorwaarden zie hoofdstuk 11.

Vervoer van ongevoelige dieren

Het vervoer van de ongevoelige diersoorten waaronder de herkauwers is toegestaan onder voorwaarden. Voor deze voorwaarden zie hoofdstuk 11.

Diervoeder

Het vervoer van diervoeders naar bedrijven met pluimvee is toegestaan onder de volgende voorwaarden:

- Met gebruik makend van een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol
- Bezoekersregeling
- Het vervoer dient gecompartmenteerd plaats te vinden
- Het vervoer dient rechtstreeks en een op een plaats te vinden

Het vervoer van diervoeder vanaf een bedrijf met pluimvee is verboden. Het vervoer van diervoeder voor de andere gevoelige dieren en de ongevoelige dieren staat beschreven in hoofdstuk 11.

Afschermplicht

In het BT gebied zal een afschermplicht voor alle pluimvee, zowel hobbypluimvee als commercieel pluimvee gelden. Zie voorwaarden hoofdstuk 7.12.

Verzamelverbod vogels

Het samenbrengen van vogels van verschillende eigenaren brengt een groot risico met zich mee voor de verspreiding van Aviaire influenza. Een verzamelverbod voor vogels zal voor heel Nederland afgekondigd worden. Dit verzamelverbod is een van de maatregelen die tot het eind van de uitbraak ingesteld zal zijn.

Bezoekers

Bezoekers mogen het bedrijfsgedeelte van de bedrijven met (commercieel) pluimvee niet betreden. Bij een goede scheiding tussen woon- en bedrijfsgedeelte geldt het bezoekersverbod alleen voor het bedrijfsgedeelte. Indien geen goede scheiding gemaakt kan worden geldt het bezoekersverbod ook voor het woonhuis. Zie ook Hoofdstuk 7.8 en 8.2.2.

Melk

Ophalen van rauwe melk op bedrijven (incl. zelfzuivelaars) waar pluimvee aanwezig is, is mogelijk op basis van een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol. De vervoermiddelen mogen enkel bestemd zijn voor het ophalen van rauwe melk uit het gebied (compartimentering). De rauwe melk mag vanaf meerdere bedrijven met evenhoevigen opgehaald worden. Verder dient te worden voldaan aan de bezoekersregeling.

Het transport van melk van weide naar huis, met weidetank, is toegestaan volgens een door de VWA goedgekeurd protocol.

Voor meer informatie zie ook Hoofdstuk 11.

Mest

Het vervoer van pluimveemest en mest van andere dieren is verboden. Ook het aanwenden van mest is in deze periode verboden.

Uitgezonderd hierop zijn mestmonsters (voor verwerking in laboratoria) die onder stringente voorwaarden afgevoerd kunnen worden op basis van een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol. Voor het vervoer van paardenmest en mest van ongevoelige diersoorten, zie hoofdstuk 11.

Bij vaststelling van mestopslagproblemen op bovengenoemde onbesmette bedrijven is het toegestaan noodvoorzieningen op het bedrijf te plaatsen en/of kan afvoer van mest plaatsvinden. De afvoer geschiedt onder toezicht naar een aangewezen tussenopslagplaats of installatie voor mestverwerking in het gebied. De afvoer vindt plaats met ontheffing en op basis van een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol. Bij toenemende mestproblemen is afzet naar centrale opslagplaats of installatie voor mestverwerking buiten het gebied onder voorwaarden mogelijk. Verordening 1774/2002 geeft de eisen aan waar de installaties voor mestverwerking aan moeten voldoen.

Destructiemateriaal

Destructiemateriaal mag worden opgehaald, onder de strikte voorwaarden die zijn afgesproken met het destructiebedrijf.

Vervoermiddelen

Verplaatsen van lege vervoermiddelen gebruikt voor of kennelijk bestemd voor het vervoeren van dieren, pluimvee, rauwe melk, veevoeder of mest naar buiten het gebied is slechts toegestaan nadat ze volgens een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol (zie Hoofdstuk 7.7) gereinigd en ontsmet zijn en 24 uur stil hebben gestaan.

8.6 MAATREGELPAKKET BESMET COMPARTIMENT/BUFFERGEBIED

Bij het instellen van de compartimenten, aansluitend aan de standstill, zullen de maatregelen in alle compartimenten, besmet en vrij, identiek zijn. Echter al vrij snel zullen de maatregelen in het besmette compartiment verschillen van die in de vrije compartimenten. In principe is dit al de afbouwfase van de crisis, echter ter verduidelijking wordt voor dit concept-beleidsdraaiboek in deze paragraaf al verschil gemaakt in de maatregelen voor de verschillende compartimenten. Met de maatregelen in het besmette compartiment die soepeler zullen zijn dan in het BT gebied, maar strenger dan in de vrije compartimenten is het de bedoeling om het besmette compartiment zoveel mogelijk zelfvoorzienend te maken. Hiermee kunnen de vervoersbewegingen binnen het besmette compartiment blijven. Voor het buffergebied gelden dezelfde maatregelen als voor het besmette compartiment.

Vervoer van pluimvee naar het slachthuis

Het vervoer van pluimvee vanuit het besmette compartiment naar een slachthuis is in principe niet toegestaan. Afhankelijk van de situatie kan vervoer onder voorwaarden toegestaan worden.

- De dieren afkomstig uit het besmette compartiment moeten geslacht worden in een aangewezen slachthuis binnen het compartiment
- Met een PVE geleidebiljet
- Met gebruik makend van een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol

Wanneer het niet mogelijk is om het pluimvee voor de slacht binnen het compartiment te slachten kan het mogelijk via een corridor naar een aangewezen slachthuis buiten het gebied afgezet worden.

Vervoer van eendagskuikens

Het vervoer van eendagskuikens in het besmette compartiment is niet toegestaan. Afhankelijk van de situatie kan na verloop van tijd het vervoer van eendagskuikens weer toegestaan worden onder voorwaarden.

- Er dient gebruik gemaakt te worden van dichte vervoermiddelen
- Met een PVE geleidebiljet
- Met gebruik makend van een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol
- Eenmalig gebruik van de verpakking
- Afleveren aan de openbare weg
- Een op een vervoer
- Met een PVE geleidebiljet

Vervoer van opfokhennen

Het vervoer van opfokhennen in het besmette compartiment is niet toegestaan. Afhankelijk van de grootte en het verloop van de uitbraak zal bekeken worden wanneer het vervoer van opfokhennen weer mogelijk is. Het vervoer zal dan onder andere aan de volgende voorwaarden gebonden zijn:

- De dieren zullen voor en na vervoer gemonitord moeten worden
- De dieren mogen alleen naar een leeg bedrijf binnen het besmet compartiment of wanneer ze uit de buffer komen, naar een leeg bedrijf binnen de buffer
- Het vervoer zal een-op-een plaats vinden
- Met gebruik makend van een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol

Vervoer van broedeieren en vaccineieren

Het vervoer van broedeieren en vaccineieren in het besmette compartiment en in het buffergebied is in principe niet toegestaan. Afhankelijk van de grootte en het verloop van de uitbraak zal bekeken worden wanneer het vervoer van broedeieren naar broederijen weer mogelijk is. Het vervoer zal onder andere aan de volgende voorwaarden gebonden zijn:

- Alleen vervoer naar een broederij binnen het besmette compartiment
- Ophalen aan de openbare weg
- Met gebruik makend van een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol
- Eenmalig gebruik van verpakking

Voor het vervoer van vaccineieren kan een speciale ontheffing worden aangevraagd bij de VWA.

Broederijen

Binnen het besmette compartiment zullen de broederijen in eerste instantie gesloten zijn. Afhankelijk van de grootte en het verloop van de uitbraak zal bekeken worden wanneer het vervoer van broedeieren weer mogelijk is en dus de broederijen weer open kunnen.

Er zullen een aantal voorwaarden aan de broederijen gesteld worden zoals;

- Desinfecteren van de te ontvangen broedeieren
- Controle op het uitkomstpercentage van de ingelegde broedeieren

Vervoer van consumptie-eieren

Het vervoer van consumptie-eieren binnen het besmette compartiment is in principe verboden. Afhankelijk van de grootte en het verloop van de uitbraak zal bekeken worden wanneer het vervoer van consumptie-eieren weer mogelijk is. Het vervoer zal onder andere aan de volgende voorwaarden gebonden zijn:

- Naar een pakstation binnen het besmette compartiment
- Ophalen aan de openbare weg
- Met gebruik makend van een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol
- Eenmalig gebruik van verpakking

Na aankomst bij het pakstation mogen de consumptie-eieren het besmette compartiment of het buffergebied verlaten.

Vervoer van andere gevoelige dieren

Het vervoer van de andere gevoelige dieren waaronder de paarden, varkens en pelsdieren is toegestaan onder voorwaarden. Voor voorwaarden zie hoofdstuk 11.

Vervoer van ongevoelige dieren

Het vervoer van de ongevoelige diersoorten waaronder de herkauwers is toegestaan onder voorwaarden. Voor deze voorwaarden zie hoofdstuk 11.

Diervoeder

Het vervoer van diervoeders naar bedrijven met commercieel pluimvee is toegestaan onder de volgende voorwaarden:

- Met gebruik makend van een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol
- Bezoekersregeling
- Het vervoer dient gecompartmenteerd plaats te vinden
- Het vervoer dient rechtstreeks en een op een plaats te vinden

Het vervoer van diervoeder vanaf een bedrijf met commercieel pluimvee is verboden. Het vervoer van diervoeder voor de andere gevoelige dieren en de ongevoelige dieren staat beschreven in hoofdstuk 11.

Afschermplicht

In het besmette compartiment en buffergebied zal een afschermplicht voor alle pluimvee, zowel hobbypluimvee als commercieel pluimvee gelden. Zie voorwaarden hoofdstuk 7.12.

Verzamelverbod vogels

Het samenbrengen van vogels van verschillende eigenaren brengt een groot risico met zich mee voor de verspreiding van Aviaire influenza. Een verzamelverbod voor vogels zal voor heel Nederland afgekondigd worden. Dit verzamelverbod is een van de maatregelen die tot het eind van de uitbraak ingesteld zal zijn.

Bezoekers

Bezoekers mogen het bedrijfsgebied van de bedrijven met (commercieel) pluimvee niet betreden. Bij een goede scheiding tussen woon- en bedrijfsgebied geldt het bezoekersverbod alleen voor het bedrijfsgebied. Indien geen goede scheiding gemaakt kan worden geldt het bezoekersverbod ook voor het woonhuis. Zie ook Hoofdstuk 7.8 en 8.2.2.

Melk

Ophalen van rauwe melk op bedrijven (incl. zelfzuivelaars) waar pluimvee aanwezig is, is mogelijk op basis van een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol.

Het transport van melk van weide naar huis, met weidetank, is toegestaan volgens een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol.

Het vervoer dient gecompartmenteerd plaats te vinden er er dient te worden voldaan aan de bezoeksregeling.

Voor meer informatie zie ook Hoofdstuk 11.

Mest

Het vervoer van pluimveemest en mest van andere dieren is verboden. Ook het aanwenden van mest is in deze periode verboden.

Uitgezonderd hierop zijn mestmonsters (voor verwerking in laboratoria) die onder stringente voorwaarden afgevoerd kunnen worden op basis van een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol. Voor het vervoer van paardenmest en mest van ongevoelige diersoorten, zie hoofdstuk 11.

Bij vaststelling van mestopslagproblemen op bovengenoemde onbesmette bedrijven is het toegestaan noodvoorzieningen op het bedrijf te plaatsen en/of kan afvoer van mest plaatsvinden. De afvoer geschiedt onder toezicht naar een aangewezen

tussenopslagplaats of installatie voor mestverwerking in het gebied. De afvoer vindt plaats met ontheffing en op basis van een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol.

Bij toenemende mestproblemen is afzet naar centrale opslagplaats of installatie voor mestverwerking buiten het gebied onder voorwaarden mogelijk. Verordening 1774/2002 geeft de eisen aan waar de installaties voor mestverwerking aan moeten voldoen.

Destructiemateriaal

Destructiemateriaal mag worden opgehaald, onder de strikte voorwaarden die zijn afgesproken met het destructiebedrijf.

Vervoermiddelen

Verplaatsen van lege vervoermiddelen gebruikt voor of kennelijk bestemd voor het vervoeren van dieren, pluimvee, rauwe melk, veevoeder of mest naar buiten het gebied is slechts toegestaan nadat ze volgens een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol (zie Hoofdstuk 7.7) gereinigd en ontsmet zijn en 24 uur stil hebben gestaan.

8.7 MAATREGELPAKKET VRIJE COMPARTIMENTEN

Bij het instellen van de compartimenten, aansluitend aan de standstill, zullen de maatregelen in alle compartimenten, besmet en vrij, identiek zijn. Echter al vrij snel zullen de maatregelen in het besmette compartiment verschillen van die in de vrije compartimenten. In principe is dit al de afbouwfase van de crisis, echter ter verduidelijking worden voor dit concept-beleidsdraaiboek in deze paragraaf al verschil gemaakt in de maatregelen voor de verschillende compartimenten.

Vervoer van levend pluimvee

Onder levend pluimvee verstaan we, pluimvee bestemd voor het slachthuis, een-dags-kuikens, opfokhennen en ruikoppels. Het vervoer van levend pluimvee is in eerste instantie verboden. Wanneer de versoepelingen voor de vrije compartimenten ingaan zal dit vervoer onder de volgende voorwaarden weer toegestaan worden:

- Gecompartimenteerd
- Met in acht neming van het door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol.

Broederijen

De broederijen zijn in eerste instantie gesloten, wanneer de versoepelingen voor de vrije compartimenten ingaan zullen deze weer open mogen.

Vervoer van eieren

Het vervoer van eieren waaronder broedeieren, consumptie-eieren, industrie-eieren en vaccineieren is in eerste instantie verboden.

Wanneer de versoepelingen voor de vrije compartimenten ingaan zal dit vervoer onder de volgende voorwaarden weer toegestaan worden:

- Gecompartimenteerd
- Met in acht neming van het door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol.

Vervoer van andere gevoelige dieren

Het vervoer van de andere gevoelige dieren waaronder de paarden, varkens en pelsdieren is toegestaan onder voorwaarden. Voor voorwaarden zie hoofdstuk 11.

Vervoer van ongevoelige dieren

Het vervoer van de ongevoelige diersoorten waaronder de herkauwers is toegestaan onder voorwaarden. Voor deze voorwaarden zie hoofdstuk 11.

Diervoeder

Het vervoer van diervoeder naar bedrijven met (commercieel) pluimvee is in eerste instantie verboden. Wanneer de versoepelingen voor de vrije compartimenten ingaan zal dit vervoer onder de volgende voorwaarden weer toegestaan worden:

- Gecompartimenteerd
- Met in acht neming van het door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol.
- Bezoekersregeling
- Het vervoer dient rechtstreeks en een op een plaats te vinden

Het vervoer van diervoeder voor de andere gevoelige dieren en de ongevoelige dieren staat beschreven in hoofdstuk 11.

Afschermplicht

Ook in de vrije compartimenten kan een afschermplicht het pluimvee gelden, afhankelijk van de situatie en de mogelijke dreiging. Zie voorwaarden hoofdstuk 7.12.

Verzamelverbod vogels

Het samenbrengen van vogels van verschillende eigenaren brengt een groot risico met zich mee voor de verspreiding van Aviaire influenza. Een verzamelverbod voor vogels zal voor heel Nederland afgekondigd worden. Dit verzamelverbod is een van de maatregelen die tot het eind van de uitbraak ingesteld zal zijn.

Bezoekers

Bezoekers mogen het bedrijfsgedeelte van de bedrijven met (commercieel) pluimvee niet betreden. Bij een goede scheiding tussen woon- en bedrijfsgedeelte geldt het bezoekersverbod alleen voor het bedrijfsgedeelte. Indien geen goede scheiding gemaakt kan worden geldt het bezoekersverbod ook voor het woonhuis. Zie ook Hoofdstuk 7.8 en 8.2.2.

Melk

Ophalen van rauwe melk op bedrijven (incl. zelfzuivelaars) waar pluimvee aanwezig is, is mogelijk op basis van een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol.

Het transport van melk van weide naar huis, met weidetank, is toegestaan volgens een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol.

Het vervoer dient gecompartmenteerd plaats te vinden er er dient te worden voldaan aan de bezoeksregeling.

Voor meer informatie zie ook Hoofdstuk 11.

Mest

Het vervoer van pluimveemest en mest van andere dieren is verboden. Ook het aanwenden van mest is in deze periode verboden.

Uitgezonderd hierop zijn mestmonsters (voor verwerking in laboratoria) die onder stringente voorwaarden afgevoerd kunnen worden op basis van een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol. Voor het vervoer van paardenmest en mest van ongevoelige diersoorten, zie hoofdstuk 11.

Bij vaststelling van mestopslagproblemen op bovengenoemde bedrijven is het toegestaan noodvoorzieningen op het bedrijf te plaatsen en/of kan afvoer van mest plaatsvinden. De afvoer geschiedt onder toezicht naar een aangewezen tussenopslagplaats of installatie voor mestverwerking in het gebied. De afvoer vindt plaats met ontheffing en op basis van een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol. Bij toenemende mestproblemen is afzet naar centrale opslagplaats of installatie voor mestverwerking buiten het gebied onder voorwaarden mogelijk. Verordening 1774/2002 geeft de eisen aan waar de installaties voor mestverwerking aan moeten voldoen.

Wanneer de versoepelingen voor de vrije compartimenten ingaan zal dit vervoer onder de volgende voorwaarden weer toegestaan worden:

- Gecompartmenteerd
- Met in acht neming van het door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol

Destructiemateriaal

Destructiemateriaal mag worden opgehaald, onder de strikte voorwaarden die zijn afgesproken met het destructiebedrijf.

Vervoermiddelen

Verplaatsen van lege vervoermiddelen gebruikt voor of kennelijk bestemd voor het vervoeren van dieren, pluimvee, rauwe melk, veevoeder of mest naar buiten het gebied is slechts toegestaan nadat ze volgens een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol (zie Hoofdstuk 7.7) gereinigd en ontsmet zijn en 24 uur stil hebben gestaan.

Hoofdstuk 9: Vaccinatie

9.1 Inleiding

9.2 Voor- en nadelen van vaccinatie

9.3 Het vaccin

9.4 Het DIVA principe

9.5 Uitvoering

9.6 Vaccinatiestrategie

9.7 Noodvaccinatie

9.8 Beschermende vaccinatie

9.8.1 Vaccinatie dierentuindieren

9.8.2 Vaccinatie hobbydieren

9.8.3 Vaccinatie buiten gehouden pluimvee

9.1 INLEIDING

Bij de bestrijding van een zeer besmettelijke ziekte als Aviaire Influenza is het van groot belang om te voorkómen dat gevoelige dieren in contact kunnen komen met het virus en dat het virus zich in een gevoelig dier kan vermeerderen en daarna verspreiden. Het verminderen van het aantal gevoelige dieren in de omgeving van het virus is daarom een zeer belangrijk hulpmiddel bij de bestrijding. Het verminderen van gevoelige dieren in een gebied kan bijvoorbeeld door preventief ruimen maar kan ook bewerkstelligd worden door de gevoelige dieren te vaccineren. De gevaccineerde dieren bouwen weerstand op, hebben een hogere dosis virus nodig om besmet te raken, worden niet meer ziek en daarnaast zullen ze het virus ook niet meer of veel minder verspreiden.

Vaccinatie tegen Aviaire Influenza wordt niet breed toegepast in Europa, Italië is het enige Europese land waar op dit moment in sommige delen van het land gevaccineerd wordt tegen AI. Echter niet om HPAI te bestrijden maar om LPAI, de milde variant, te bestrijden. Bij de bestrijding van HPAI is vaccinatie in Europa nog niet algemeen toegepast, alleen in 2003 zijn in Nederland vogels in dierentuinen gevaccineerd.

9.2 VOOR- EN NADELEN VAN VACCINATIE

Vaccinatie tegen AI kan echter een waardevolle bijdrage leveren aan de bestrijding van HPAI en LPAI, want de dosis virus nodig voor een besmetting wordt groter, de virus uitscheiding en daarmee de virusdruk in een gebied wordt minder en het pluimvee is beschermd tegen ziekte. Echter, het pluimvee is niet volledig beschermd tegen een nieuwe infectie.

Het toepassen van vaccinatie kent voor- en nadelen en daarom dient er een zorgvuldige afweging plaats te vinden of, en op welk moment, vaccinatie als bestrijdingsinstrument moet worden ingezet. Het grote voordeel is dat door het gebruik van vaccinatie bij een potentieel grote uitbraak er minder dieren preventief geruimd hoeven te worden. Het nadeel is dat de blokkades die landen op zullen werpen voor producten uit Nederland bij een AI-uitbraak langer kunnen zijn als er gevaccineerd is. Voor een exporterend land als Nederland heeft een langere blokkade door belangrijke handelspartners grote economische consequenties.

Een bijkomend nadeel van vaccinatie bij AI is dat er nog veel onbekend is over de reactie van de verschillende vogel- en pluimveesoorten op de vaccinatie.

Niet alleen is er verschil in de tijd die het duurt voordat de dieren enige weerstand opgebouwd hebben na de toediening van het vaccin, maar ook de mate van weerstandsopbouw.

Kalkoenen hebben twee of drie injecties per dier nodig met enkele weken ertussen voor een redelijk goede weerstandsopbouw die 2 a 3 maanden duurt. Dit betekent dat het bij kalkoenen meerdere weken of zelfs maanden duurt voordat de weerstand optimaal is. Kippen zouden wellicht al met een eenmalige injectie voldoende weerstand opbouwen voor 2 a 3 maanden. Wanneer kippen echter met een tussenposen van 4 weken, 2 maal gevaccineerd worden bouwen ze een immuniteit op die 1 jaar duurt.

Ook de mate waarin de virusuitscheiding afneemt na vaccinatie verschilt aanzienlijk per vogelsoort. Van fazanten is bijvoorbeeld bekend dat zij na vaccinatie niet meer ziek worden na een nieuwe infectie maar nog wel enige dagen virus blijven uitscheiden, eenden daarentegen hadden geen virusuitscheiding meer na vaccinatie. Ook kippen

blijven enige mate van virus uitscheiden wanneer zij na vaccinatie geïnficeerd worden met het virus.

Dit betekent dat deze vorm van bestrijden in de beginfase minder doeltreffend is dan preventief ruimen (uitgaande van een snelle ruiming) en dat vaccinatie niet bij alle vogel en pluimveesoorten even effectief is. Vaccinatie is dan ook één van de mogelijke instrumenten om een AI-uitbraak te bestrijden. Naast vaccinatie moeten ook andere zeer belangrijke bestrijdingsinstrumenten als vervoersverboden, verhoogde hygiëne-eisen op landbouwbedrijven en vervoersmiddelen, ruimen besmet bedrijf en preventief ruimen worden ingezet voor een efficiënte, effectieve bestrijding van AI.

In verband met de geschetste voor- en nadelen van vaccinatie moet de keuze om vaccinatie in te zetten zorgvuldig worden afgewogen. In deze afweging dient rekening gehouden te worden met veterinaire (epidemiologische), economische en maatschappelijke belangen.

9.3 HET VACCIN

Er zijn enkele vaccins in de wereld beschikbaar met verschillende combinaties van de haemagglutinen (H) en neuramidasen (N) en in verschillende samenstellingen (geïnactiveerd-, levend- en recombinant vaccin).

Nederland zal, wanneer het gaat vaccineren, kiezen voor een geïnactiveerd vaccin op oliebasis. Deze keuze wordt mede gemaakt op basis van de veiligheid voor de volksgezondheid. Een levend vaccin zou een te groot risico vormen voor de mens omdat deze ook gevoelig is voor Aviaire influenza.

9.4 HET DIVA PRINCIPE

De samenstelling van het gekozen vaccin hangt af van het virustype dat bestreden moet worden. De haemagglutinen dienen overeen te komen (zelfde H's) met het virus en de Neuramidasen (N) moeten verschillen met het virus. Op deze manier kan het DIVA principe (Differentiation between Infected and Vaccinated Animals) toegepast worden. Het DIVA principe betekent dat het toegepaste vaccin een andere neuramidase bevat dan het veldvirus, zodat bij de controle verschil gemaakt kan worden tussen het gevaccineerde dier en het door het veldvirus besmette dier. Bijvoorbeeld bij een uitbraak van een AI virus met het type H7N7 zal een vaccin gebruikt worden met dezelfde H maar een andere N, bijvoorbeeld H7N3. De bescherming van dit vaccin is net zo goed als de bescherming met een H7N7 vaccin.

9.5 UITVOERING

Vaccinatie tegen AI wordt uitgevoerd door middel van individuele injecties. Elk dier zal minimaal 1 maal, maar voor een goede bescherming afhankelijk van de vogelsoort vaker, een intramusculaire injectie toegediend krijgen. Dit is een zeer arbeidsintensief proces, zeker in een pluimveedichtgebied en het is de vraag of dit tijdens een uitbraak van HPAI het gewenste effect heeft.

9.6 VACCINATIESTRATEGIE

De vaccinatiestrategie die in dit hoofdstuk opgenomen zal worden zal het resultaat van een afweging, zoals deze gemaakt is met de huidige kennis en de heersende opvattingen op nationaal en internationaal niveau. Paragraaf 9.6 en 9.7 zijn hier onderdeel van en worden nog nader uitgewerkt.

9.7 NOODVACCINATIE

Noodvaccinatie wordt toegepast tijdens een uitbraak van HPAI of LPAI. Het effect en het succes van noodvaccinatie hangt mede af van de grootte en de pluimveedichtheid van het te vaccineren gebied. Gedacht dient hierbij te worden bijvoorbeeld aan een ringvaccinatie om het besmette gebied heen.

9.8 PREVENTIEVE VACCINATIE

Op basis van Bestrijdingsrichtlijn 2005/94/EG is preventieve vaccinatie mogelijk. Een Lidstaat mag besluiten om preventieve vaccinatie in te zetten voor het gehouden pluimvee en/of voor andere in gevangenschap gehouden vogels. Dit besluit dient gebaseerd te zijn op een risicoanalyse waaruit blijkt dat er geografisch of dat er bepaalde manieren van pluimveehouden, of bepaalde pluimveesoorten of andere in gevangenschap gehouden vogels, of bepaalde pluimveecompartimenten een groot risico vormen voor een mogelijke besmetting met LPAI en/of HPAI. In Nederland zijn dit bijvoorbeeld het pluimvee met vrije uitloop, waaronder de biologische pluimveehouderij en het zogenaamde freilandpluimvee, en het hobbymatig gehouden pluimvee. De Europese Commissie en de andere Lidstaten van de Europese Unie moeten hiervoor toestemming geven. Dit geschiedt in het Permanent Comité voor de Voedselketen en de Diergezondheid (PCVD) of ook wel het SCoFCAH). Wanneer de toestemming gegeven wordt zal dit via een Beschikking van de Commissie bekend gemaakt worden. (zie bijlage 10 2006/..EG)

Hoofdstuk 10: Afbouw

10.1 Afbouw algemeen

10.2 Afbouw per gebied

10.2.1 Compartimenten

10.2.2 Beschermings- en toezichtsgebied (B/T gebied)

10.3 Afbouw maatregelpakketten

10.3.1 Vervoer van pluimvee en van ongevoelige diersoorten

- Vervoer ivm dierenwelzijn
- Vervoer naar slachthuis
- Vervoer tussen bedrijven

10.3.2 Mest

- Beschermings- en toezichtsgebied
- Compartiment besmet
- Compartiment vrij

10.3.3 Melk

10.3.4 Diervoeders

10.3.5 Deconstructiemateriaal

10.4 Herbevolking

10.1 AFBOUW ALGEMEEN

De afbouw van de aandachtsfase en/of de verdenkingsfase gaat in wanneer de dreiging van een crisis is geweken. Het kan zijn dat de Aviaire influenza-uitbraak in de getroffen landen onder controle is, of dat maatregelen die genomen zijn afdoende zijn, zodat het risico van insleep geweken is. In de afbouwfase zullen maatregelen geleidelijk opgeheven worden.

De afbouw van de crisisfase gaat in op het moment dat er geen uitbraken van Aviaire influenza meer zijn in Nederland en de bestaande uitbraken onder controle zijn. Afbouw zal plaatsvinden per gebied. Afhankelijk van het gebied kunnen maatregelen geleidelijk versoepeld, dan wel opgeheven worden. Daarbij komen de minst risicovolle gebieden als eerste in aanmerking voor versoepeling. Na opheffing van het gebied worden ook alle voor het gebied geldende maatregelen opgeheven. Afbouw van maatregelen zal plaatsvinden op basis van een afweging van criteria zoals bijvoorbeeld veterinaire risico, hinder en handhaving. Indien versoepelen of opheffen weinig risico met zich meebrengt en de maatregel ook nog eens moeilijk uitvoerbaar was, veel hinder gaf en moeilijk te handhaven was, zal deze eerder opgeheven worden dan een maatregel die bij opheffen of versoepelen wel veel veterinaire risico geeft, toch al weinig hinder veroorzaakte, goed uitvoerbaar en makkelijk te handhaven was. Maatregelen op basis van EU regelgeving mogen uiteraard pas opgeheven worden na de voorgeschreven termijn of na goedkeuring van de Europese Commissie.

Aangezien iedere crisis anders verloopt en ook andere risico's met zich meebrengt, zal over de afbouw pas in detail besloten kunnen worden ten tijde van de crisis. De criteria voor afbouw, zoals bijvoorbeeld veterinaire risico, variëren per gebied, maar ook heel duidelijk met het tijdstip waarop gekeken wordt. Daarom is het van belang op regelmatige tijdstippen maatregelen te evalueren om na te gaan of versoepeling of afschaffen reeds mogelijk is. Om enige houvast te hebben wordt in dit hoofdstuk het denkraam besproken waarlangs de afbouw kan plaatsvinden. Kort wordt besproken hoe de afbouw van gebieden en van de maatregelpakketten zal plaatsvinden (10.2 en 10.3). In bijlage 9 is een tabel opgenomen als hulpmiddel om tijdens de bestrijding structureel af te bouwen.

10.2 AFBOUW PER GEBIED

10.2.1 Compartimenten

De compartimentering zal geleidelijk afgebouwd kunnen worden. Maatregelen per compartiment kunnen versoepeld worden. Deze versoepeling kan, afhankelijk van de situatie binnen een compartiment, in het ene compartiment eerder plaatsvinden dan in het andere. Vervolgens kan vervoer tussen vrije compartimenten weer toegestaan worden, en kunnen de verschillende vrije compartimenten samengevoegd worden om zo grotere gebieden te vormen. Het feit dat de compartimenten opgebouwd zijn uit meerdere kleinere deelcompartimenten maakt het ook mogelijk om tijdens de afbouw deze geleidelijk af te pellen, om het gebied met restricties geleidelijk aan te verkleinen. Zo is het eventueel mogelijk dat op een eerder tijdstip uit een groter gedeelte van Nederland export weer toegestaan is.

De compartimenteringsregeling als totaal zal opgeheven worden na opheffing van alle BT gebieden.

10.2.2 Beschermings- en toezichtsgebied (BT gebied)

Opheffen van het BT gebied vindt plaats volgens de richtlijn.

Dit betekent dat opheffing pas plaatsvindt tenminste 30 dagen na reiniging en ontsmetting van het laatste besmette bedrijf in het betreffende BT gebied en nadat alle bedrijven met gevoelige dieren in het BT gebied zijn gescreend, met gunstig resultaat. In de tussentijd kunnen bepaalde maatregelen versoepeld worden.

10.3 AFBOUW MAATREGELPAKKETTEN

In deze paragraaf wordt per categorie kort weergegeven hoe de afbouw plaats kan vinden. In de tabel van bijlage 9 is iedere maatregel apart genoemd, met het doel in het verloop van de epidemie deze maatregelen regelmatig te beoordelen op een aantal criteria zoals onder andere veterinaire risico, hinder en handhaafbaarheid. De tabel kan op die manier gebruikt worden als leidraad bij de afwegingen die tijdens de crisis gemaakt worden, om bepaalde maatregelen wel of niet op te heffen of te versoepelen.

10.3.1 Vervoer van pluimvee en van ongevoelige diersoorten

Er dient enerzijds onderscheid gemaakt te worden in het vervoer van pluimvee, van andere gevoelige diersoorten (varken) en van de ongevoelige diersoorten (herkauwers) en anderzijds in het vervoer in hoog risico gebieden (bijvoorbeeld een BT gebied) of laag risico gebieden (bijvoorbeeld een vrij compartiment). Daarnaast bepaalt de aard en virulentie van de virusstam welke gevoelige diersoort het grootste risico vormt voor verspreiding van het virus.

Voor ongevoelige diersoorten kunnen reeds in een vroeg stadium minder beperkende maatregelen toegestaan worden, rekening houdend met het dierenwelzijn en de kans op het verslepen van het virus indien de ongevoelige diersoorten tezamen op een bedrijf met pluimvee worden gehouden.

Vervoer ivm dierenwelzijn

Uitzonderingen in de beperkende maatregelen zijn gebaseerd op dierenwelzijn. Voor het vervoer van deze dieren binnen een gebied kan ontheffing verleend worden. Deze versoepeling van vervoersbeperkingen zal uiteraard als eerste gelden in de laag risico gebieden, dus de vrije compartimenten.

Vervoer naar slachthuis

Algemeen gesteld start de versoepeling met het toestaan van de afvoer van slachtdieren naar een slachthuis. Daarna volgt transport van bedrijf naar bedrijf met dien verstande dat de transporten 1 op 1 plaatsvinden. Voor slachthuizen betekent dit het dichtstbijzijnde slachthuis, eerst alleen binnen het betreffende gebied (waarbij het vervoer in gebieden met laag risico (bv. vrij compartiment) vanzelfsprekend eerder toegestaan zal worden dan in een hoog risico gebied (bv. BT gebied). Later kan, afhankelijk van de slachtcapaciteit, een uitzondering gemaakt worden voor het vervoer van pluimvee via een aangewezen route naar een aangewezen slachthuis buiten het gebied.

Vervoer tussen bedrijven

Als eerste zal in de vrije compartimenten toegestaan zijn dat ongevoelige dieren van een bedrijf met pluimvee naar een bedrijf mogen met pluimvee binnen een compartiment, of naar een bedrijf zonder pluimvee binnen of buiten een compartiment. Indien vervoer tussen bedrijven van gevoelige dieren weer wordt toegestaan zal dit ook eerst tussen bedrijven in de vrije compartimenten zijn. De voertuigen waarmee deze

dieren getransporteerd worden moeten na ieder transport gereinigd en gedesinfecteerd worden volgens een goedgekeurd hygiëneprotocol (zie 7.7). Later zal dit uitgebreid worden tot het toestaan van transporten tussen de vrije compartimenten.

Op het einde van de afbouw wordt het verzamelverbod van de pluimvee en andere vogels opgeheven.

10.3.2 Mest

Onderscheid dient gemaakt te worden in mest van pluimvee en van ongevoelige diersoorten. Voor ongevoelige diersoorten kunnen reeds in een vroeg stadium minder beperkende maatregelen toegestaan worden mits controle door de AID mogelijk is. Mest afkomstig van bedrijven zonder pluimvee mag over de compartimentgrenzen vervoerd worden mits aangetoond kan worden dat deze mest afkomstig is van bedrijven zonder evenhoevigen.

Bij versoepeling worden de compartimenten samengevoegd tot grotere compartimenten, zodat de maatregel voor een steeds groter gebied geldt. Ten slotte komt de registratieplicht van het vervoer van (herkauwer)mest en het hygiëneprotocol te vervallen.

Beschermings- en toezichtsgebied

De mest van pluimveebedrijven gelegen in het beschermings/toezichtsgebied, doch niet afkomstig van verdachte of besmette bedrijven, kan aangewend worden op de belendende percelen (percelen grenzend aan het bedrijf, waarbij geen vervoer over de openbare weg nodig is) onder de volgende voorwaarden:

- de volledige hoeveelheid mest is ten minste 21 dagen voor de waarschijnlijke datum van de eerste besmetting van het bedrijf in het beschermingsgebied geproduceerd

of

- na klinisch onderzoek van alle dieren op het bedrijf
- de volledige hoeveelheid mest is tenminste 4 dagen voor dit onderzoek geproduceerd

Besmet compartiment

Zie hoofdstuk 8.6.

Vrij compartiment

Zie hoofdstuk 8.7

10.3.3 Melk

Bij versoepeling worden de compartimenten samengevoegd tot grotere compartimenten, zodat de maatregel voor een steeds groter gebied geldt. Tenslotte komt het hygiëneprotocol te vervallen.

10.3.4 Diervoeders

Alleen het vervoer van voeders voor pluimvee en vee naar bedrijven met pluimvee is gecompartmenteerd. Bij versoepeling worden de compartimenten samengevoegd tot grotere compartimenten, zodat de maatregel voor een steeds groter gebied geldt. Tenslotte komt het hygiëneprotocol te vervallen.

10.3.5 Deconstructiemateriaal

Alleen het ophalen van deconstructiemateriaal voor bedrijven met pluimvee is gecompartmenteerd. Tevens gelden er extra voorwaarden voor R&O en controle voor het ophalen van deconstructiemateriaal van bedrijven met evenhoevigen. Bij versoepeling

worden de compartimenten samengevoegd tot grotere compartimenten, zodat de maatregel voor een steeds groter gebied geldt. Tenslotte komen de extra voorwaarden te vervallen.

10.4 HERBEVOLKING

De Bestrijdingsrichtlijn AI (2005/94/EG) beschrijft de eisen voor herbevolking van bedrijven. Op basis hiervan zal er een nationale herbevolkingsregeling komen die is toegespitst op de Nederlandse situatie.

Hoofdstuk 11:

Overige gevoelige en ongevoelige diersoorten

11.1 Inleiding

- Ongevoelige dieren
- Gevoelige dieren
- Maatregelen op gemengde bedrijven
- Bedrijven zonder (commercieel) pluimvee
- Bedrijven met hobbypluimvee
- Bedrijven met commercieel pluimvee
-

11.2 Gevoelige diersoorten

11.3 Het Paard

11.3.1 Inleiding

11.3.2 Maatregelentabel paarden

11.3.3 Toelichting op de maatregelen

- Besmette en verdachte bedrijven
- Extra adviezen voor paardenhouders
- Voorwaarden voor vervoer van paarden of paarden op de weg
- Levensbedreigde situatie
- Het rijden en verweiden van paarden
- Bezoekersregeling
- Sperma
- Vervoer van paarden op bedrijven met pluimvee in het BT-gebied
- Het bijeenbrengen van paarden
- Bedrijven/locaties met hobbypluimvee
- Afbouw

11.4 Het Varken

11.4.1 Inleiding

11.4.2 Maatregelentabel varkens

11.4.3 Toelichting op de maatregelen

- Besmette en verdachte bedrijven
- PVE-geleidebiljet
- Compartimentering
- Vervoer van varkens
- Bezoekersregeling
- Sperma
- Diervoeder
- Mest
- Varkens die hobbymatig gehouden worden
- Bedrijven met hobbypluimvee
- Afbouw

11.5 Pelsdieren

11.6 De kat

11.7 De hond

11.8 Ongedierte: ratten en muizen

11.9 Ongevoelige diersoorten

11.10 Herkauwers: runderen, schapen en geiten

11.10.1 Inleiding

11.10.2 Maatregelentabel voor herkauwers

11.10.3 Toelichting op de maatregelentabel

- Besmette en verdachte bedrijven
- PVE-geleidebiljet
- Compartimentering
- Vervoer van herkauwers
- Herkauwers op de openbare weg of in de weide
- Melk
- Bezoekersregeling
- Sperma
- Diervoeder
- Mest
- Herkauwers die hobbymatig worden gehouden
- Bedrijven met hobbypluimvee
- Afbouw

11.11 Konijnen en de overige ongevoelige diersoorten

11.11.1 Inleiding

11.11.2 Bedrijfsmatig gehouden konijnen en overige ongevoelige diersoorten

11.3.2.3 Hobbymatig gehouden konijnen en overige ongevoelige diersoorten

11.12 Akkerbouwbedrijven

11.12.1 Akkerbouwbedrijven met pluimvee

11.12.2 Akkerbouwbedrijven zonder pluimvee

11.1 INLEIDING

Buiten pluimvee kunnen op bedrijven of bij particulieren ook andere gevoelige en ongevoelige dieren gehouden worden. Deze dieren kunnen een rol spelen in de verspreiding van hoog pathogeen aviaire influenza (HPAI).

In dit hoofdstuk worden de maatregelen die gelden voor paarden, varkens, de kat en de hond, de herkauwers en de overige (on)gevoelige diersoorten en akkerbouwbedrijven samengevat. Niet alle omstandigheden zijn in een draaiboek te voorzien en te beschrijven. De hoofdlijnen zijn uitgezet en van houders van deze diersoorten en bedrijven wordt verwacht om voor alle situaties de risico's en noodzaak goed af te wegen.

11.1.1 Gevoelige dieren

Een aantal zoogdieren zijn gevoelig voor het HPAI virus en kunnen de ziekte ontwikkelen, het gaat dan om het paard, het varken, de kat en waarschijnlijk ook de hond.

Bij deze dieren, vooral het varken en de kat, kan het virus zich vermeerderen en zo verder verspreiden. Dit noemen we de directe verspreiding. De grootste rol in de directe verspreiding speelt natuurlijk het besmet pluimvee, via direct onderling contact of via contact met andere (wilde) vogels. Voor de andere gevoelige dieren zal in de eerste plaats de mechanische of indirecte verspreiding van belang zijn, de maatregelen zullen dan ook op deze aspecten afgestemd zijn. Daarnaast zullen nog enkele maatregelen en adviezen ingezet worden om een mogelijke directe verspreiding tegen te gaan.

11.1.2 Ongevoelige dieren

Ongevoelig voor het HPAI virus zijn voor zover we nu weten de herkauwers. Echter net als mensen kunnen zij het virus verslepen, maar ook kunnen vervoermiddelen waarin ongevoelige diersoorten vervoerd worden in aanraking komen met het virus (b.v. via mest) en zo de ziekte overbrengen. Dit noemen we de zogenaamde indirecte of mechanische verspreiding van het virus. De maatregelen m.b.t. ongevoelige diersoorten richten zich dan ook vooral op deze aspecten.

Ongevoelige dieren die niet in contact komen met gevoelige dieren vormen vanzelfsprekend geen risico voor de verspreiding. Voor een handhaver is het echter aan een ongevoelig dier, als een rund of schaap, niet te zien of deze al dan niet in contact komt met gevoelige dieren. Daarom zullen ook voor deze categorie dieren beperkende maatregelen gelden.

11.1.3 Maatregelen op gemengde bedrijven

Enerzijds moeten de risico's op verspreiding binnen een gemengd bedrijf beperkt worden, anderzijds moeten de beperkingen niet onnodig ingrijpend zijn. Daarom wordt een onderscheid gemaakt tussen dieren afkomstig van bedrijven met pluimvee en bedrijven zonder pluimvee.

11.1.4 Bedrijven zonder pluimvee

Aan het vervoer van dieren van bedrijven zonder pluimvee worden minder strikte eisen gesteld dan aan het vervoer van dieren waar ook pluimvee gehouden worden. Echter, bij het vervoer van dieren afkomstig van een bedrijf zonder pluimvee moet dit aangetoond kunnen worden. Voor de paardenhouderij betekent dit dat zij in het bezit moeten zijn van een zogenaamde "Eigen verklaring". Voor de varkenshouderij betekent dit dat zij in bezit moeten zijn van een PVE geleide-biljet.

11.1.5 Bedrijven met hobbypluimvee

Afhankelijk van de grootte en ernst van de AI uitbraak, zullen voor landbouwbedrijven en bedrijven/locaties met paarden waar ook hobbypluimvee gehouden wordt (bijvoorbeeld een melkveebedrijf met enkele kippen), in het BT gebied of in het besmette compartiment dezelfde regels gelden als voor gemengde bedrijven met commercieel pluimvee!

11.1.6 Bedrijven met commercieel pluimvee

Voor landbouwbedrijven en of bedrijven/locaties met paarden met commercieel pluimvee geldt dat zij in principe voor het gehele bedrijf moeten voldoen aan de voorgeschreven regels. Bezoekers mogen op bedrijven met commercieel pluimvee in heel Nederland het bedrijfsgebouwe niet betreden. Bij een goede scheiding van het bedrijfsgebouwe tussen het pluimvee en eventuele overige dieren, geldt het bezoekersverbod alleen voor het gedeelte met het pluimvee. Indien geen goede scheiding gemaakt kan worden geldt het bezoekersverbod voor het hele bedrijfsgebouwe (zie ook hoofdstuk 7.8).

11.2 GEVOELIGE DIERSOORTEN

In devolgende paragrafen voor de gevoelige diersoorten zoals het paard, het varken, de pelsdieren en de hond of de kat aanvullende maatregelen en adviezen gegeven worden.

11.3 HET PAARD

11.3.1 Inleiding

Bij het paard is influenza een normaal voorkomende ziekte en deze vorm van influenza wordt veroorzaakt door typische paardeninfluenza-stammen. Paarden worden ook in het algemeen gevaccineerd tegen dit paardeninfluenza. Het is niet waarschijnlijk dat het paard gevoelig is voor de aviaire influenzastammen die HPAI bij pluimvee veroorzaken, echter het is ook niet uitgesloten. Voor de paardenhouder die paarden op een bedrijf houdt waar besmet pluimvee aanwezig is of was worden daarom wel extra adviezen gegeven over een mogelijke gevoeligheid van het paard voor het heersende HPAI virus.

Daarnaast worden ook maatregelen getroffen voor de paarden die gehouden worden op dezelfde locatie als waar niet-besmet pluimvee gehouden wordt. Deze maatregelen hebben als belangrijkste doel de indirecte verspreiding van het HPAI virus via de vacht, manen en hoeven en via vervoermiddelen te voorkomen.

De maatregelen worden in een tabel (11.2.1.2) weergegeven voor bedrijven met en zonder pluimvee in de verschillende gebieden. De maatregelen worden daarna verder toegelicht (11.2.1.3).

De maatregelen zoals beschreven worden in principe in het begin van de uitbraak genomen. Voor de standstill blijven de maatregelen 72 uur van kracht.

Afhankelijk van de situatie kan de afbouwfase intreden en de maatregelen minder streng worden (zie ook hoofdstuk 10).

11.3.2 Tabel 4: Maatregelen paarden

	MET (COMMERCIEEL) PLUIMVEE						ZONDER (COMMERCIEEL) PLUIMVEE			
	Verdacht bedrijf	Besmet Bedrijf	Standstill	B/T gebied	Besmet Compartment Buffergebied	Vrij Compartment	Standstill	B/T gebied	Besmet Compartment	Vrij Compartment
Vervoer paarden	X ¹	X ¹	X ¹	C ²	A ³	A ³	X ¹	A ³ A ⁹	A ³	A ³
Lopende Paarden	X	X	X	X	A ³	A ³	X	X	O	O
Weiden van Paarden	X	X	O	O	O	O	O	O	O	O
Rijden van Paarden	C ⁴	C ⁴	O	O	O	O	O	O	O	O
Bijeenbrengen	X	X	X	X	C ⁵	C ⁵	X	X	A ¹⁰	A
Export	X	X	X	X	O ¹¹	O ¹¹	X	O ¹¹	O ¹¹	O ¹¹
Bezoekers	X ¹	X ¹	A ⁶	A ⁶	A ⁶	A ⁶	O	O	O	O
Sperma	X	X	A ⁷	A ⁷	A ⁷	A ⁷	O	O	O	O
Mestvervoer	X	X	X	X	X	A ⁸	X	A ¹²	A ¹²	O

X= Niet toegestaan; O= Toegestaan; A=Toegestaan onder voorwaarde, C= Niet toegestaan tenzij,...

1 Bij levensbedreigende situaties met ontheffing 2 Eerste 30 dagen na laatste uitbraak alleen bij levenbedreigende situatie, daarna aanvullende voorwaarden 3 Transport moet geregistreerd worden en het paard moet worden gereinigd 4 Alleen toegestaan indien het rijden in een binnenbak betreft 5 Alleen toegestaan met verklaring dat dier niet afkomstig is uit B/T gebied 6 Bezoekersregeling	7 Mits geen contact hengsten en pluimvee 8 Mits afgevoerd binnen compartiment 9 Vervoer naar een bedrijf mét (commercieel) pluimvee, conform de bezoekersregeling 10 Alleen met verklaring dat paard 14 dagen niet in gebied is geweest 11 Indien export conform EU regels, in principe geen nationale restricties meer 12 Afvoeren met eigen verklaring en volgens hygiëneprotocol

11.3.3 Toelichting van de maatregelen

Besmette en Verdachte bedrijven

Bedrijven die besmet of verdacht zijn verklaard staan onder toezicht van de VWA en kunnen te allen tijde bij de VWA informeren over maatregelen die gelden. Bij ruiming van het pluimvee op een besmet of verdacht bedrijf, zijn na de tweede reiniging en ontsmetting de maatregelen van toepassing voor een bedrijf zonder pluimvee.

Extra adviezen aan paardenhouders op besmette en verdachte bedrijven

Omdat het niet helemaal uit te sluiten is dat paarden gevoelig zijn voor het dan heersende aviaire influenzavirus, wordt aan de houders die paarden op dezelfde locatie als het besmette of verdachte pluimvee houden, het volgende advies gegeven:

Blijf alert op griepverschijnselen en oogontsteking (conjunctivitis) bij deze paarden.

De klinische verschijnselen van influenza/griep bij het paard zijn:

- Koorts
- Droge hoest
- Neusuitvloeiing
- Lusteloos, sloom en weinig eetlust
- Ooguitvloeiing / oogontsteking
- Verdikte lymfeknopen in de keel
- Spierpijn, spierstijfheid

Afhankelijk van de heersende virusvariant, de omvang van de uitbraak bij het pluimvee en de mate van klinische verschijnselen bij paarden kunnen extra maatregelen genomen worden, zoals het laten testen van deze paarden op HPAI. De paarden zullen niet geruimd worden!

Voorwaarden voor vervoer van paarden of paarden op de weg

Indien het vervoer van paarden (per vervoermiddel) of paarden op de weg (op de openbare weg aan de hand, onder de ruiters of voor de wagen) wordt toegestaan, dan zal dit altijd plaats vinden onder de volgende voorwaarden:

- Indien een paard in een transportmiddel wordt vervoerd, dan dient dit vervoermiddel speciaal voor paarden bestemd te zijn (paardentrailer of paardenvrachtwagen) en ook als zodanig herkenbaar te zijn.
- Het vervoer moet geregistreerd worden door de eigenaar op een 'eigen verklaring' (zie bijlage 11). Deze verklaring moet met het paard mee tijdens het vervoer. Deze verklaring is via de PVE-site (paarden) te downloaden.
- Het vervoermiddel waarin paarden vervoerd worden moet voor en na het vervoer gereinigd en ontsmet worden, volgens een hygiëneprotocol dat door de VWA is goedgekeurd (zie 7.6 en 7.7).
- Op basis van een 'eigen verklaring' moet verklaard worden of een herkomstbedrijf of bestemmingsbedrijf al dan niet pluimvee heeft. In de 'eigen verklaring' verklaart de paardenhouder dat het dier afkomstig is van een bedrijf zonder pluimvee. Een voorbeeld van de 'eigen verklaring' is te vinden in bijlage 11.
- Indien het vervoer plaatsvindt naar een bedrijf zonder pluimvee, dan dient de vervoerder ook een 'eigen verklaring' van het bestemmingsadres te hebben. Een voorbeeld van de 'eigen verklaring' is te vinden in bijlage 11.
- Indien het vervoer plaatsvindt naar een bedrijf met pluimvee, dan moet de bezoekersregeling op dat bedrijf in acht worden genomen, bijvoorbeeld door uitladen aan de openbare weg.

Levensbedreigende situatie

Ontheffing van het vervoersverbod voor paarden van verdachte of besmette bedrijven of tijdens de standstill is mogelijk in levensbedreigende situaties indien er behoefte is aan professionele hulp in een daarvoor ingerichte kliniek waar zich uitsluitend paarden bevinden. Het paard mag naar een dergelijke kliniek vervoerd worden onder de volgende voorwaarden:

- alleen op attest van een dierenarts (voorbeeld zie bijlage 9);
- alleen met toestemming vooraf van de kliniek;
- melding vooraf van reisroute aan de AID;
- alleen individueel geïdentificeerde dieren met document (paspoort)

Het rijden en verweiden van paarden

Met paarden op de weg wordt bedoeld, de paarden die aan de hand, onder de ruiter of voor een wagen over de openbare weg komen. Als er tijdens de rit een bedrijf met gevoelige dieren wordt bezocht, dan gelden dezelfde regels die ook voor “vervoer van paarden” gelden. Het wordt echter sterk afgeraden om dergelijke bedrijven te bezoeken tijdens een AI-uitbraak.

Rijden van paarden

Hiermee wordt bedoeld het rijden van paarden op het eigen bedrijf in binnenbak of buitenbak. De openbare weg wordt niet overschreden, anders is er sprake van paarden op de weg. In principe zijn er geen beperkingen voor het rijden van paarden in een binnenbak. De bezoekersregeling is echter ook hier van toepassing. Voor verdachte en besmette bedrijven geldt dat rijden van paarden in een buitenbak verboden is.

Weiden van paarden

Met het weiden van paarden in dit beleidsdraaiboek wordt bedoeld het op eigen percelen buiten laten lopen van paarden zónder dat de openbare weg wordt overschreden. Dit is altijd toegestaan, alleen voor paarden op besmette of verdachte bedrijven is dit niet toegestaan. Na afloop van de tweede officiële reiniging en ontsmetting van het bedrijf of nadat de verdachtverklaring is ingetrokken is het weiden weer toegestaan. Dezelfde voorwaarden gelden voor het rijden van een paard in eigen buitenbak waarvoor de openbare weg niet is overschreden.

Bezoekersregeling

De bezoekersregeling geldt voor bedrijven met commercieel pluimvee. Op deze bedrijven is het bezoek van de dierenarts toegestaan, echter alle overige bezoekers mogen alleen op het bedrijf komen indien er een goede scheiding is tussen het pluimvee en de paarden. Toeleveranciers zullen zich ook aan de bezoekersregeling moeten houden. Dit betekent dat het mogelijk kan zijn dat er aan de openbare weg moet worden afgeleverd. Zie ook hoofdstuk 7.8.

Een bedrijf met alleen paarden in het BT-gebied dient ten allen tijde de gevolgen te af te wegen bij een beslissing om bezoekers te ontvangen voor bijvoorbeeld een hengsteshow.

Sperma

Sperma mag worden gewonnen en vervoerd indien de hengsten niet in contact zijn geweest met gevoelige dieren. Levering van sperma aan een bedrijf met pluimvee is mogelijk onder voorwaarde van de bezoekersregeling.

Vervoer van paarden op bedrijven met pluimvee in het BT-gebied

Paarden mogen tot 30 dagen na de laatste uitbraak niet vervoerd worden. Daarna onder de aanvullende voorwaarden:

- Registratie transport
- Reinigen paard (bijlage 12)

Paarden mogen éénmalig het T-gebied (na de standstill) verlaten onder de aanvullende voorwaarden:

- Ontheffing
- Registratie transport
- Reinigen paard (bijlage 12)
- Alleen naar een bedrijf zonder pluimvee buiten het T-gebied.

Bijeenbrengen van paarden

Het bijeenbrengen van paarden voor bijvoorbeeld een wedstrijd mag alleen met paarden met een 'eigen verklaring' (zie bijlage 11) waarin is opgenomen dat het paard de laatste 14 dagen niet in een BT-gebied is geweest. Het bijeenbrengen van paarden in een BT-gebied is niet toegestaan.

Bedrijven / locaties met hobbypluimvee

Afhankelijk van de grootte en ernst van de AI uitbraak, zullen voor landbouwbedrijven en bedrijven/locaties met paarden waar ook hobbypluimvee gehouden wordt (bijvoorbeeld een manege met enkele kippen), in het BT gebied of in het besmette compartiment dezelfde regels gelden als voor gemengde bedrijven met commercieel pluimvee!

Afbouw

Voor de gevoelige diersoorten zullen in het begin zeer strikte maatregelen gelden, versoepelingen worden doorgevoerd wanneer de situatie van de uitbraak dat toelaat.

11.4 HET VARKEN

11.4.1 Inleiding

Het varken is naast gevoelig voor het eigen varkeninfluenzavirus ook gevoelig voor het humane influenzavirus en het aviaire influenzavirus. Het varken neemt daardoor een speciale rol in bij een mogelijke adaptatie van het aviaire influenzavirus naar een voor de mens gevaarlijk nieuw virus. Wanneer een varken besmet wordt met het varkensinfluenzavirus of het humaan influenzavirus en daarbij besmet wordt door een aviaire influenzavirus kan er reassortment optreden en ontstaat er een nieuw virus. Dit virus is dan mogelijk gevoelig voor de mens en kan waarschijnlijk gemakkelijk spreiden van mens op mens. Omdat de immuniteit van de mens niet voldoende is tegen dit nieuwe virus kan dit leiden tot een nieuwe griepepidemie.

De varkens op een besmet bedrijf zullen dan ook getest worden op HPAI. Naar gelang de resultaten van deze testen, de virusvariant en de omvang van de uitbraak zullen passende maatregelen genomen worden voor deze varkens. Deze maatregelen zullen samen met het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport genomen worden.

Daarnaast kan het varken en het vervoer van varkens ook indirecte/mechanische verspreiding veroorzaken bijvoorbeeld via materialen en mest.

Voor bedrijven met pluimvee en varkens worden maatregelen genomen om de indirecte maar ook de directe verspreiding van het virus te voorkomen.

11.4.2 Tabel 5: Maatregelen varkens

	BEDRIJF MET (COMMERCIEEL) PLUIMVEE						BEDRIJF ZONDER (COMMERCIEEL) PLUIMVEE			
	Verdacht bedrijf	Besmet Bedrijf	Standstill	B/T gebied	Besmet Compartment Buffergebied	Vrij Compartment	Standstill	B/T gebied	Besmet Compartment	Vrij Compartment
Vervoer naar slachthuis	X	X	X	C ¹⁴	A ²	O	X	A ²	O	O
Vervoer biggen naar ander bedrijf	X	X	X	C ¹⁴	A ⁵	A ⁴	X	A ⁵	O	O
Ontvangst biggen van ander bedrijf	X	X	X	C ¹⁴	A ⁶	A ⁶	X	A ¹⁵	O	O
Export levende dieren	X	X	X	X	A ⁷	A ⁷	X	A ⁷	A ⁷	A ⁷
Sperma ontvangen	X	X	X	A ⁹	A ⁹	O	X	O	O	O
Bezoekers	X ⁸	X ⁹	C ⁹	A ⁹	A ⁹	A ⁹	O	O	O	O
Toeleveranciers	X	C ¹	C ¹	A ¹	A ¹	A ¹³	O	O	O	O
Diervoer	X ⁸	X ⁸	X	A ¹⁰	A ¹⁰	A ¹¹	C ⁸	O	O	O
Mest	X	X	X	X	X	A ¹³	X	A ¹³	A ¹³	O

X= Niet toegestaan; O= Toegestaan; A=Toegestaan onder voorwaarde, C= Niet toegestaan tenzij,

1. Afleveren aan de openbare weg 2. Rechtstreeks, aangewezen slachthuis, PVE geleidebiljet, hygiëneprotocol, binnen 48 uur slachten, eenmalig, binnen compartiment 3. Naar bedrijf zonder (commercieel) pluimvee, binnen compartiment 4. Indien naar ander bedrijf met (commercieel) pluimvee, gecompartmenteerd 5. Naar bedrijven zonder (commercieel) pluimvee, PVE geleidebiljet, binnen compartiment 6. Aanvoer van biggen is toegestaan, bezoekersregeling, gecompartmenteerd 7. Indien export conform EU regels 8. Bij welzijn of levensbedreigende situaties in overleg met VWA bez oek of aflevering mogelijk	9. Bezoekersregeling 10. Rechtstreeks, een op een, gecompartmenteerd, hygiëneprotocol 11. Gecompartmenteerd en met hygiëneprotocol 12. Mits afgevoerd binnen compartiment 13. Afvoeren met PVE geleidebiljet, registratie, hygiëneprotocol 14. Vervoer pas nadat labtesten van varkens op besmette bedrijven bekend zijn, vervoer onder voorwaarden 15. Aanvoer van biggen is toegestaan, registratie

11.4.3 Toelichting van de maatregelen

Besmette en Verdachte bedrijven

Op een besmet of verdacht bedrijf wordt het vervoer van en naar het bedrijf geblokkeerd. Dit geldt ook voor de varkens en voor de bezoekers op deze bedrijven. In overleg met de VWA kunnen in noodgevallen enkele uitzonderingen worden toegestaan, bijvoorbeeld het bezoek aan de varkens door een dierenarts bij ziekte of aanvoer van varkensvoeder bij welzijnsproblemen. Bij ruiming van het pluimvee op een besmet of verdacht bedrijf, zijn de maatregelen van toepassing voor een bedrijf zonder pluimvee na de tweede reiniging en ontsmetting.

Op een besmet bedrijf zullen de varkens onderzocht worden op HPAI. Zolang er geen resultaten van deze testen bekend zijn zal er geen vervoer van varkens toegestaan worden.

PVE geleidebiljet

In sommige gevallen zal voor het vervoer een PVE geleidebiljet gevraagd worden. Dit biljet is te verkrijgen bij het PVE.

Compartmentering

De compartimenteringsregels gelden voor bedrijven met commercieel pluimvee. Het bezoek aan veebedrijven zonder pluimvee is niet gecompartmenteerd.

Vervoer van varkens

Het vervoer van varkens afkomstig van een bedrijf met pluimvee in een BT-gebied is in eerste instantie verboden. De mogelijkheid tot vervoer is afhankelijk van de resultaten van de laboratoriumtesten op HPAI bij de varkens op de besmette bedrijven. Zolang deze niet bekend zijn zal er geen vervoer van levende varkens in het BT-gebied toegestaan worden. Wanneer dit vervoer wordt toegestaan zal dit aan stricte voorwaarden gekoppeld zijn, afhankelijk van de dan heersende situatie mbt de mogelijke besmetting van de varkens met HPAI.

Een paar algemene voorwaarden, naast de opgesomde in de tabel voor vervoer van varkens:

- Met de sector is afgesproken dat er ingeval van een besmettelijke dierziekte altijd een noodvoorziening voor de varkens voor 6 weken op het bedrijf aanwezig dient te zijn.
- Varkens (biggen) die verplaatst zijn van een bedrijf met pluimvee naar een bedrijf zonder pluimvee mag pas na 30 dagen opnieuw verplaatst worden.
- Al het vervoer van varkens dient geregistreerd te worden.
- Alle vervoermiddelen moeten na gebruik gereinigd en ontsmet worden.
- Afvoer van biggen van een bedrijf met pluimvee in het besmette compartiment is toegestaan mits de biggen worden afgevoerd naar een bedrijf zonder pluimvee en zonder varkens binnen hetzelfde compartiment. Alleen indien een dergelijk bedrijf niet beschikbaar is, kan op basis van dierenwelzijn, met ontheffing van de VWA afgevoerd worden naar een bedrijf zonder pluimvee en varkens buiten het compartiment.
- Ontvangst van biggen op een bedrijf met pluimvee in het besmette compartiment is toegestaan, mits deze biggen niet afkomstig zijn van een bedrijf met pluimvee.
- Afvoer van biggen en zeugen uit het besmette compartiment is toegestaan onder voorwaarden naar een aangewezen slachthuis, binnen het compartiment. Wanneer dit niet mogelijk is zal een slachthuis met een corridor in een ander compartiment aangewezen worden.

- Het rechtstreeks vervoer van varkens, afkomstig van bedrijven die buiten het BT-gebied liggen, naar een slachthuis dat binnen het BT-gebied ligt, is via een aangegeven corridor toegestaan.

Bezoekersregeling

Zodra een besmetting met HPAI vermoed wordt zal de bezoekersregeling ingaan. Zie hoofdstuk 7.8 voor een nadere uitleg. De bezoekersregeling geldt voor alle bedrijven met commercieel pluimvee en dus niet voor bedrijven met alleen varkens of een combinatie van varkens en rundvee. De bezoekersregeling komt er op neer dat het verboden is om het bedrijfsgebied te bezoeken tenzij noodzakelijk. Een veehouder dient zelf zorg te dragen dat dit verbod wordt nageleefd.

Toeleveranciers (bijvoorbeeld koeriers, KI, technici) zullen zich ook aan de bezoekersregeling moeten houden. Dit betekent dat het mogelijk kan zijn dat er aan de openbare weg moet worden afgeleverd.

Sperma

Aanvoer van varkenssperma op een bedrijf met pluimvee in BT-gebied, buffergebied en besmet compartiment is toegestaan onder naleving van de bezoekersregeling. Wanneer de veehouder zelf de zeugen insemineert is het verstandig om het sperma aan de openbare weg af te leveren. Het is de bezoeker niet toegestaan om de locaties met pluimvee te bezoeken.

Diervoeder

In de standstill is een algemeen verbod op het vervoer van diervoeder, hier wordt alleen in uiterste nood een uitzondering met toestemming van de VWA op gemaakt. Met de sector zijn afspraken gemaakt dat er ingeval besmettelijke dierziekten altijd voor ten minste drie dagen veevoer op een bedrijf aanwezig moet zijn.

In het BT-gebied en in het besmette compartiment is de aanvoer van diervoer aan bedrijven met pluimvee gecompartmenteerd. Ook dient het vervoer rechtstreeks met een hygiëneprotocol plaats te vinden. In de vrije compartimenten is het diervoertransport gecompartmenteerd bij een bezoek aan bedrijven met commercieel pluimvee.

Mest

Omdat varkensmest niet altijd duidelijk te onderscheiden is van mest van andere gevoelige dieren wordt er aan het vervoer van varkensmest extra eisen gesteld, zoals registreerde afvoer en uitrijden met een PVE geleidebiljet. Voor mest van gemengde bedrijven met pluimvee zijn de maatregelen in verband met een risico om via varkensmest AI-virus te verspreiden nog aangescherpt, evenals voor varkensmest uit de risicovolle gebieden. In het begin van de uitbraak zal afvoeren of uitrijden verboden zijn. Uitzonderingen zijn mogelijk voor mestmonsters. In de afbouwfase worden de maatregelen aangepast (zie 10.3.2)

Varkens die hobbymatig gehouden worden

De hierboven genoemde maatregelen zullen in de praktijk voornamelijk gevolgen hebben voor bedrijfsmatig gehouden varkens, maar voor de maatregelen voor varkens wordt geen onderscheid gemaakt tussen bedrijfsmatig gehouden varkens en hobbymatig gehouden varkens. Dit betekent dat alle hierboven beschreven maatregelen ook voor houders van hobbyvarkens gelden.

Bedrijven met hobbypluimvee

Afhankelijk van de grootte en ernst van de AI uitbraak, zullen voor landbouwbedrijven en bedrijven/locaties met paarden waar ook hobbypluimvee gehouden wordt (bijvoorbeeld een varkensbedrijf met enkele kippen), in het BT gebied of in het besmette compartiment dezelfde regels gelden als voor gemengde bedrijven met commercieel pluimvee!

Afbouw

Voor de gevoelige diersoorten zullen in het begin zeer strikte maatregelen gelden, versoepelingen worden doorgevoerd wanneer de situatie van de uitbraak dat toelaat.

11.5 PELSDIEREN

Van de pelsdieren zoals nertsen en fretten is bekend dat ze zeer gevoelig zijn voor bepaalde aviaire influenzavirussen. Voor pelsdierfokkers die ook (commercieel) pluimvee houden zullen dan ook maatregelen genomen worden mbt vervoer levende dieren, diervoederaanvoer, bezoekers ed.

PM

Maatregelen voor de pelsdieren sector volgen

11.6 DE KAT

Huisdieren als katten mogen op bedrijven met pluimvee niet vrij van het gedeelte zonder pluimvee naar het gedeelte met pluimvee komen. Aanlijnen, opsluiten of goed afgesloten stallen kunnen instrumenten zijn om dit te bereiken.

Aan de Erasmus Universiteit van Rotterdam is onderzoek gedaan naar de mogelijkheid om katten te besmetten met HPAI, de H5N1 variant uit Azië. Uit dit onderzoek bleek dat katten besmet kunnen worden door ze het virus via besmette kip te laten eten. De infectie was dodelijk voor de katten en ze verspreiden het virus ook onderling.

Of de kat gevoelig is voor alle aviaire influenzastammen die HPAI bij pluimvee veroorzaken is niet bekend, maar voor de zekerheid is het goed uit te gaan van die mogelijkheid.

De kat kan natuurlijk ook altijd een rol spelen in de indirecte verspreiding van het virus via de poten en de vacht.

Advies

Laat de kat niet in contact komen met (besmet) pluimvee, dus niet in de stallen en/of verblijven toelaten en geen rauw (besmet) pluimveevlees voeren. Houdt de katten binnen het woongedeelte van het bedrijf.

Blijf alert op griepverschijnselen (lusteloos, sloom, koorts, zichtbaar 3^e ooglid, moeilijke ademhaling), ooguitvloeiing en oogontsteking (conjunctivitis).

11.7 DE HOND

Huisdieren als honden mogen op bedrijven met pluimvee niet vrij van het gedeelte zonder pluimvee naar het gedeelte met pluimvee komen. Aanlijnen, opsluiten of goed afgesloten stallen kunnen instrumenten zijn om dit te bereiken.

Er is (nog) niet aangetoond dat honden gevoelig zijn voor het aviaire influenzavirus en dat ze ziek kunnen worden. De hond kan een rol spelen in de indirecte verspreiding van het virus door middel van hun vacht en poten.

Advies

Geef honden geen toegang tot de stallen en/of verblijven waar pluimvee gehouden wordt, houdt ze binnen het woongedeelte van het bedrijf. Geef ze geen rauw (besmet) pluimvee te eten.

11.8 ONGEDIERTE; RATTEN EN MUIZEN

Muizen en ratten zijn gevoelig voor het aviaire influenzavirus en het virus is dodelijk voor deze dieren. De muis wordt vaak gebruikt in laboratoriumstudies bij onderzoek naar Aviaire influenza.

De muis en de rat spelen ook een rol in de indirecte verspreiding van het virus via de poten en de vacht.

Het is dan ook van groot belang dat pluimveebedrijven een goede knaagdierenbestrijding hebben. Op de bedrijven die onder toezicht staan van de VWA (de besmette en verdachte bedrijven) worden de knaagdieren bestreden.

Advies

Een goede knaagdieren en/of ongediertebestrijding is van groot belang. Dit is een van de bioveiligheidsmaatregelen die op alle pluimveebedrijven genomen moet worden.

11.9 ONGEVOELIGE DIERSOORTEN

In de volgende paragrafen voor de ongevoelige diersoorten zoals de herkauwers, runderen, schapen, geiten en het konijn worden aanvullende maatregelen en adviezen gegeven.

11.10 HERKAUWERS: RUNDEREN, SCHAPEN EN GEITEN

11.10.1 Inleiding

Ook ongevoelige diersoorten kunnen een rol spelen in de verspreiding van Aviaire Influenza. Net als mensen kunnen zij zelf het virus verslepen, maar ook kunnen vervoermiddelen waarin ongevoelige diersoorten vervoerd worden in aanraking komen met het virus (b.v. via mest) en zo de ziekte overbrengen. De maatregelen m.b.t. ongevoelige diersoorten richten zich dan ook op deze aspecten.

Ongevoelige dieren die niet in contact komen met gevoelige dieren vormen vanzelfsprekend geen risico voor de verspreiding. Het is echter aan b.v. een rund voor de handhavers niet te zien of deze al dan niet in contact komt met gevoelige dieren. Daarom zullen ook voor deze categorie dieren beperkende maatregelen gelden. Omdat we wel de risico's willen beperken maar niet meer beperkingen op willen leggen dan noodzakelijk, wordt ook hier onderscheid gemaakt tussen dieren afkomstig van bedrijven met pluimvee en bedrijven zonder pluimvee.

11.10.2 Tabel 6: Maatregelen herkauwers

	BEDRIJF MET (COMMERCIEEL) PLUIMVEE						BEDRIJF ZONDER (COMMERCIEEL) PLUIMVEE			
	Verdacht bedrijf	Besmet Bedrijf	Standstill	B/T gebied	Besmet Compartment Buffergebied	Vrij Compartment	Standstill	B/T gebied	Besmet Compartment	Vrij Compartment
Vervoer herkauwers naar slachthuis	X	X	X	A ²	A ²	O	X	A ²	O	O
Vervoer herkauwers	X	X	C ¹	A ³	A ³	A ⁴	X	A ⁵	O	O
Weiden van herkauwers	X	C ¹⁴	O	O	O	O	X	O	O	O
Ontvangst herkauwers van ander bedrijf	X	X	X	A ⁶	A ⁶	A ⁴	X	A ⁶	O	O
Export levende dieren	X	X	X	X	A ⁷	A ⁷	X	A ⁷	A ⁷	A ⁷
Afvoer melk (producten)	X	C ¹⁴	X	C ¹¹	C ¹¹	C ¹¹	X	A ¹⁶	A ¹⁶	A ¹⁶
Sperma ontvangen	X	X	X	A ⁹	A ⁹	O ⁹	X	O	O	O
Bezoekers	X ⁸	X ⁸	A ⁹	A ⁹	A ⁹	A ⁹	O	O	O	O
Toeleveranciers	X	C ¹⁵	C ¹⁵	A ¹⁵	A ¹⁵	A ⁹	O	O	O	O
Diervoer	X ⁸	X ⁸	X	A ¹⁰	A ¹⁰	A ¹¹	C	O	O	O
Mest	X	X	X	X	X	A ¹²	X	A ¹³	A ¹³	O

X= Niet toegestaan; O= Toegestaan; A=Toegestaan onder voorwaarde, C= Niet toegestaan tenzij

...

1. Niet verplaatsen over openbare weg , eenmalig naar huis halen mag voor hoogdrachtige of melkgevende dieren 2. Rechtstreeks, aangewezen slachthuis binnen compartiment , hygiëneprotocol, binnen 48 uur slachten, aanmelden vervoer 3. Naar bedrijf zonder (commercieel) pluimvee binnen het compartiment, in noodgeval buiten het compartiment, hygiëneprotocol, aanmelden vervoer 4. Indien van / naar ander bedrijf met (commercieel) pluimvee gecompartmenteerd, aanmelden vervoer, hygiëneprotocol 5. Naar bedrijven zonder (commercieel) pluimvee, aanmelden vervoer 6. Aanvoer van herkauwers is toegestaan, aanmelden vervoer, bezoekersregeling, gecompartmenteerd, hygiëneprotocol 7. Indien export conform EU regels	8. Bij welzijn of levensbedreigende situaties in overleg met VWA 9. Bezoekersregeling 10. Rechtstreeks vervoer, een op een, gecompartmenteerd met hygiëneprotocol 11. Gecompartmenteerd en met hygiëneprotocol 12. Mits afgevoerd binnen compartiment 13. Afvoeren met PVE geleidebiljet, registratie en hygiëneprotocol 14. Na 2e Reiniging en Ontsmetting 15. Afleveren aan de openbare weg

Hygiëneprotocol

11.10.3 Toelichting van de maatregelen

Besmette en Verdachte bedrijven

Op een besmet of verdacht bedrijf wordt het vervoer van en naar het bedrijf geblokkeerd. Dit geldt ook voor de herkauwers en hun producten en de bezoekers op deze bedrijven. In overleg met de VWA kunnen in noodgevallen enkele uitzonderingen worden toegestaan, bijvoorbeeld het bezoek aan het rundvee door een dierenarts bij ziekte of aanvoer van veevoeder bij welzijnsproblemen. Bij ruiming van de (commercieel) pluimvee op een besmet of verdacht bedrijf, zijn de maatregelen van toepassing voor een bedrijf zonder pluimvee na de tweede reiniging en ontsmetting.

PVE geleidebiljet

In sommige gevallen zal voor het vervoer een PVE geleidebiljet gevraagd worden. Dit biljet is te verkrijgen bij het PVE.

Compartimentering

De compartimenteringsregels gelden voor bedrijven met commercieel pluimvee. Het bezoek aan veebedrijven zonder pluimvee is niet gecompartmenteerd.

Vervoer van herkauwers

Voor het vervoer van herkauwers zijn diverse voorwaarden van kracht op verplaatsingen die afhankelijk zijn van de situatie. Bedrijven zonder pluimvee mogen meer dan bedrijven met pluimvee en in een vrij compartiment zijn de maatregelen ook minder streng. Een paar algemene voorwaarden, naast de opgesomde in de tabel zijn:

- De herkauwers die verplaatst worden van een bedrijf met pluimvee naar een bedrijf zonder pluimvee mogen pas na 30 dagen opnieuw verplaatst worden.
- Al het vervoer van de herkauwers dient geregistreerd en aangemeld te worden.
- Alle vervoermiddelen moeten na gebruik gereinigd en ontsmet worden.
- Afvoer van herkauwers van een bedrijf met pluimvee in een BT-gebied en in het besmette compartiment is toegestaan mits de herkauwers worden afgevoerd naar een bedrijf zonder pluimvee binnen hetzelfde gebied. Alleen indien een dergelijk bedrijf niet beschikbaar is, kan op basis van dierenwelzijn, met ontheffing afgevoerd worden naar een bedrijf zonder gevoelige dieren buiten het compartiment.
- Het rechtstreeks vervoer van herkauwers, afkomstig van bedrijven die buiten het BT-gebied liggen, naar een slachthuis dat binnen het BT-gebied ligt, is via een aangegeven corridor toegestaan.

Herkauwers op de openbare weg of in de weide

Het is voor de besmette bedrijven met pluimvee verboden om met herkauwers op de openbare weg te komen, bijvoorbeeld om te verweiden. Dit geldt ook voor de bedrijven met pluimvee en voor bedrijven zonder pluimvee in het BT-gebied en in het besmette compartiment. Er is eenmalig vervoer toegestaan om herkauwers terug te halen naar het bedrijf, bijvoorbeeld hoogdrachtige dieren of melkgevende dieren.

Het weiden van herkauwers is voor de besmette bedrijven pas na de tweede reiniging en ontsmetting toegestaan. Verder is het weiden van herkauwers toegestaan, echter omdat de herkauwers niet op de openbare weg mogen, is dit alleen in een huisweide mogelijk of op de weide waar de dieren voor de uitbraak al stonden. Er is ook hier eenmalig vervoer toegestaan om herkauwers terug te halen naar het bedrijf, bijvoorbeeld hoogdrachtige dieren.

Melk

Tijdens de algehele standstill is het verboden om melk op te halen van de bedrijven die melk produceren zoals de melkvee- en geitenbedrijven. Het transport van melk van de weide naar huis, met weidetank, is toegestaan volgens een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol. Voor de besmette bedrijven geldt dat de melk pas opgehaald mag worden na de tweede reiniging- en ontsmetting van het bedrijf bij een goede scheiding tussen de pluimveeverblijven en de rundveeverblijven.

De gemengde bedrijven met pluimvee in het BT-gebied en in het besmette compartiment mogen de melk (producten) gecompartmenteerd en met een hygiëneprotocol afvoeren. De melkveebedrijven zonder pluimvee mogen hun melk afvoeren met een hygiëneprotocol.

Bezoekersregeling

Zodra een besmetting met hoog pathogene aviaire influenza vermoed wordt zal de bezoekersregeling ingaan. Zie hoofdstuk 7.8 voor een nadere uitleg. De bezoekersregeling geldt voor alle bedrijven met commercieel pluimvee in Nederland. De regeling geldt niet voor bedrijven met bijvoorbeeld alleen rundvee of een combinatie van rundvee en paarden. De bezoekersregeling komt er op neer dat het verboden is om het bedrijfsgebied te bezoeken tenzij noodzakelijk. Op deze bedrijven is het bezoek van de dierenarts toegestaan, echter alle overige bezoekers mogen alleen op het bedrijf komen indien er een goede scheiding is tussen de pluimveeverblijven en de herkauwers. Toeleveranciers (bijvoorbeeld koeriers, KI) zullen zich ook aan de bezoekersregeling moeten houden. Dit betekent dat het mogelijk kan zijn dat er aan de openbare weg moet worden afgeleverd. De veehouder dient zelf zorg te dragen dat dit verbod wordt nageleefd.

Sperma

Aanvoer van rundersperma op een bedrijf met pluimvee in BT-gebied, buffergebied en besmet compartiment is toegestaan onder naleving van de bezoekersregeling. Wanneer de veehouder zelf de runderen insemineert is het verstandig om het sperma aan de openbare weg te laten afleveren. Het is de bezoeker niet toegestaan om de locaties met pluimvee te bezoeken.

Diervoeder

In de standstill is een algemeen verbod op het vervoer van diervoeder, hier wordt alleen in uiterste nood een uitzondering met toestemming van de VWA op gemaakt. Met de sector zijn afspraken gemaakt dat er in het geval van een besettelijke dierziekte altijd voor ten minste drie dagen veevoer op een bedrijf aanwezig moet zijn.

Voor de bedrijven met pluimvee in het BT-gebied en het besmette compartiment geldt dat het diervoer gecompartmenteerd, rechtstreeks en met een hygiëneprotocol mag worden afgeleverd. Voor het vrije compartiment gelden vervolgens de compartimenteringsregels met hygiëneprotocol.

Voor de bedrijven zonder pluimvee geldt dat het afleveren van diervoeder onder voorwaarde van een hygiëneprotocol toegestaan is.

Afvoer van diervoeder van besmette bedrijven en van de bedrijven met pluimvee in het BT-gebied en besmette compartiment is verboden. Voor de vrije compartimenten is dit wel toegestaan onder de voorwaarden van registratie en een hygiëneprotocol.

Mest

Omdat mest afkomstig van herkauwers niet altijd duidelijk te onderscheiden is van mest van de andere gevoelige dieren wordt er aan het vervoer van de herkauwersmest extra eisen gesteld, zoals registreerde afvoer en uitrijden met een PVE geleidebiljet. Voor mest van gemengde bedrijven met pluimvee zijn de maatregelen in verband met een risico om via herkauwersmest AI-virus te verspreiden nog aangescherpt, evenals voor de herkauwersmest uit de risicovolle gebieden. In het begin van de uitbraak zal afvoeren of uitrijden verboden zijn. In de afbouwfase worden de maatregelen aangepast (zie 10.3.2).

Herkauwers die hobbymatig gehouden worden

De hierboven genoemde maatregelen zullen in de praktijk voornamelijk gevolgen hebben voor bedrijfsmatig gehouden herkauwers, maar voor de maatregelen voor herkauwers wordt geen onderscheid gemaakt tussen bedrijfsmatig gehouden herkauwers en hobbymatig gehouden herkauwers. Dit betekent dat alle hierboven beschreven maatregelen ook voor houders van herkauwers voor hobby gelden.

Bedrijven met hobbypluimvee

Afhankelijk van de grootte en ernst van de AI uitbraak, zullen voor landbouwbedrijven met herkauwers waar ook hobbypluimvee gehouden wordt (bijvoorbeeld een melkveebedrijf met enkele kippen), in het BT gebied of in het besmette compartiment dezelfde regels gelden als voor gemengde bedrijven met commercieel pluimvee!

Afbouw

Voor niet gevoelige diersoorten kunnen reeds in een vroeg stadium minder beperkende maatregelen toegestaan worden, rekening houdend met het dierenwelzijn en de kans op het verslepen van het virus doordat de niet gevoelige diersoorten tezamen op een bedrijf met pluimvee worden gehouden.

11.11 KONIJNEN EN OVERIGE ONGEVOELIGE DIERSOORTEN

11.11.1 Inleiding

Bij een uitbraak van HPAI zijn er geen maatregelen van toepassing op overige ongevoelige diersoorten zoals konijnen. Deze diersoorten worden beschouwd als niet risicovol voor de verspreiding van het aviaire influenzavirus. Echter het houden van zulke dieren samen met gevoelige diersoorten kan wel consequenties hebben en ook in de standstill zijn er enkele beperkingen, bijvoorbeeld als het gaat om het vervoer van diervoeder.

Voor houders van overige ongevoelige dieren is het niet altijd even duidelijk wat er tijdens een uitbraak van aviaire influenza mag en wat verboden is. In dit hoofdstuk worden de consequenties voor de overige ongevoelige diersoorten besproken. Echter, niet alle omstandigheden zijn in een draaiboek te voorzien en te beschrijven. De hoofdlijnen zijn uitgezet en van houders van deze diersoorten en bedrijven wordt verwacht om voor alle situaties de risico's en noodzaak goed af te wegen.

11.11.2 Bedrijfsmatig gehouden konijnen en overige ongevoelige diersoorten

Houders van bedrijfsmatig gehouden ongevoelige dieren zoals konijnen zullen voornamelijk hinder ondervinden bij hun reguliere dierhouderij als zij naast deze ongevoelige dieren ook pluimvee op hun bedrijf hebben. Dan is er sprake van een bezoekersregeling die bijvoorbeeld verbiedt dat er op het erf dieren worden ingeladen, indien er geen goede scheiding tussen het bedrijfsgedeelte met pluimvee en zonder pluimvee is (zie hoofdstuk 7.8).

Enkele van de consequenties zijn hieronder weergegeven:

- In de standstill is er een verbod op het vervoer van levend vee en pluimvee. Dit geldt niet voor het vervoer van konijnen. Indien er sprake is van een bedrijf met pluimvee dan zullen de dieren aan de openbare weg moeten worden ingeladen. Dit geldt ook voor gedode dieren, pelzen en kadavers. Hoewel er dus geen verbod zal zijn op het vervoer van konijnen tijdens de standstill is het, om problemen te voorkomen, raadzaam de dieren in deze periode niet te vervoeren.
- In de standstill is er een verbod op het vervoer van diervoeders. In verband met welzijnsproblemen is er een uitzondering voor het vervoer van voeders bestemd voor konijnen. Dit voeder moet van de fabriek één op één vervoerd worden naar het bedrijf en aflevering moet plaatsvinden op basis van een door de VWA goedgekeurd hygiëneprotocol. Op bedrijven met pluimvee moet het voer aan de openbare weg worden afgeleverd.
- Indien een besmet bedrijf ook konijnen heeft worden deze in principe niet geruimd. Wel zullen er ter voorkoming van de verspreiding van het aviaire influenzavirus onder andere vervoersbeperkingen worden opgelegd die ook gelden voor konijnen. Ook gelden er voorwaarden voor de reiniging en ontsmetting van het bedrijf. De instructies voor het bedrijf zijn afhankelijk van de situatie en de VWA geeft hiervoor instructies aan de betreffende veehouder.
- Transport en voer is niet gecompartmenteerd indien transportmiddelen niet op het bedrijfsgedeelte van bedrijven met pluimvee komen. Tevens dienen de vervoerders rekening te houden met de bezoekersregeling (zie hoofdstuk 7.8).
- Het vervoer van konijnen van en naar gemengde bedrijven is niet verboden, maar de bezoekersregeling is wel van kracht. Dit betekent dat bij een bedrijf

zonder goede scheiding de dieren aan de openbare weg zullen moeten worden opgehaald en/of afgeleverd. In de afbouwfase zullen de maatregelen van de bezoekersregeling aangepast worden en wordt het na een bepaalde periode weer mogelijk de dieren wel op te halen of af te leveren.

- Voor mest van konijnen gelden dezelfde maatregelen als voor mest van herkauwers (zie hoofdstuk 11.3).
- Nederland zal geen beperkingen instellen voor import- en export van konijnen en producten hiervan en diervoeder voor konijnen. Echter het kan zijn dat een importerend of exporterend land wel beperkingen oplegt.

11.11.3 Hobbymatig gehouden konijnen en overige ongevoelige diersoorten

PM

11.12 AKKERBOUWBEDRIJVEN

11.12.1 Akkerbouwbedrijven met pluimvee

Akkerbouwbedrijven met pluimvee moeten voldoen aan de regels die gesteld worden aan veebedrijven met gevoelige dieren. Bezoekers mogen op bedrijven met commercieel pluimvee in heel Nederland het bedrijfsgebied niet betreden. Bij een goede afscheiding van het bedrijfsgebied met commercieel pluimvee geldt het bezoekersverbod alleen voor het gebied met het pluimvee. Indien geen goede scheiding gemaakt kan worden geldt het bezoekersverbod voor het hele bedrijfsgebied (zie ook hoofdstuk 8.7). Afhankelijk van de periode en het gebied waar het bedrijf zich bevindt zijn uitzonderingen beschreven.

Aanwezige mest mag niet worden uitgereden ook al is deze niet van gevoelige dieren afkomstig. Alle transport van en naar een bedrijf met pluimvee dient geregistreerd te worden door de eigenaar, de vervoerder en de ontvanger.

Buiten het BT-gebied zal de bezoekersregeling eerder opgeheven worden. Dit betekent dat bezoek zonder aanvullende voorwaarden in deze gebieden eerder mogelijk zal zijn. Zie hoofdstuk 10 voor de afbouw.

11.12.2 Akkerbouwbedrijven zonder pluimvee

Akkerbouwbedrijven zonder gevoelige dieren mogen tijdens de standstill geen mest uitrijden. Pas na de standstill en als het gebied is vrijgegeven door de VWA kan mest worden uitgereden. Vrijgeven van een gebied kan pas plaatsvinden als geïnventariseerd is waar de uit te rijden mest vandaan is gekomen. Dit om te voorkomen dat mest van risicobedrijven verspreid wordt.

Hoofdstuk 12: Overige houderijen

12.1 De kinderboerderij

- 12.1.1 Inleiding
- 12.1.2 Advies algemeen
- 12.1.3 Maatregelen
- 12.1.4 Communicatie
 - Normale fase
 - Verdenkings- en crisisfase

12.2 Hobbydieren en parkvogels

- 12.2.1 Inleiding
- 12.2.2 Advies algemeen
- 12.2.3 Maatregelen
- 12.2.4 Communicatie
 - Normale fase
 - Verdenkings- en crisisfase

12.3 Beschermdе diersoorten en rassen:

- 12.3.1 Inleiding
- 12.3.2 IUCN en CITES
 - Uitzonderingen bij bestrijding
 - Wijziging van de soortenlijsten
- 12.3.3 Zeldzame huisdierrassen
 - Zeldzame Nederlandse pluimveerrassen: FAO lijst
 - Zeldzame buitenlandse pluimveerrassen
 - Criteria
 - Uitzonderingen bij bestrijding
 - Wijziging van de soortenlijsten

12.4 Vogelopvangcentra

- 12.4.1 Inleiding
- 12.4.2 Advies algemeen
- 12.4.3 Maatregelen
- 12.4.4 Communicatie
 - Normale fase
 - Verdenkings- en crisisfase

12.5. Dierentuinen

- 12.5.1 Inleiding
- 12.5.2 Maatregelen
 - Maatregelen bij een uitbraak van Aviaire influenza buiten de dierentuin
 - Maatregelen bij een uitbraak in een dierentuin
- 12.5.3 Communicatie
 - Normale fase
 - Verdenkings- en crisisfase

- 12.7 Laboratoria met gevoelige diersoorten
 - 12.6.1 Inleiding
 - 12.6.2 Beleidsinstrumenten voor laboratoria

- 12.7 Grootouderbedrijven en SPF bedrijven
 - 12.7.1 Inleiding
 - 12.7.2 Beleidsinstrumenten voor specifieke bedrijven

- 12.8 Slachthuis, grensinspectiepost, vervoermiddelen
 - 12.8.1 Inleiding
 - 12.8.2 Maatregelen

12.1 DE KINDERBOERDERIJ

12.1.1 Inleiding

Kinderboerderijen hebben vaak meerdere diersoorten. Een kinderboerderij is open voor publiek, waarbij het contact tussen mensen en dieren vaak mogelijk is. Dit levert voor de verspreiding van virus een groot risico op, en betekent dus dat bij een (dreigende) uitbraak van Aviaire influenza extra voorzorgsmaatregelen genomen moeten worden om te zorgen dat niet alleen de andere dieren maar ook de bezoekers niet in contact kunnen komen met het pluimvee.

Pluimvee gescheiden houden

Het is voor kinderboerderijen meestal goed mogelijk om het pluimvee van de voor Aviaire influenza minder gevoelige of ongevoelige dieren te scheiden. Dit kan door het pluimvee op te hokken in een afgesloten stal waarbij ook veel aandacht wordt besteed aan de hygiëne bij de verzorging van deze dieren (schone overal en laarzen, handen wassen). Het kan ook door een gedeelte van de kinderboerderij ontoegankelijk te maken voor andere dieren dan dit pluimvee (bijvoorbeeld wanneer het gaat om eenden die niet in een hok gehouden kunnen worden). Deze scheiding is van groot belang om verspreiding van het virus tegen te gaan.

Wanneer een kinderboerderij een dergelijke scheiding niet kan of wil aanbrengen wordt deze gezien als een gewoon gemengd bedrijf, waarbij dus ook dezelfde maatregelen gelden als voor gemengde bedrijven. Dit betekent dus bijvoorbeeld dat voor de paarden en varkens afkomstig van een kinderboerderij met pluimvee de maatregelen gelden voor dieren afkomstig van een bedrijf met pluimvee.

12.1.2 Advies algemeen

Kinderboerderijen worden net als reguliere veehouderijen geadviseerd om een voorraad van voer voor minimaal drie dagen in te slaan op het bedrijf. De voervoorraad is noodzakelijk zodat de kinderboerderij altijd is voorbereid op een mogelijke standstill, waarbij voerleveranties drie dagen kunnen stilliggen. Een goede hygiëne is altijd van belang, zeker op locaties met bezoekers en waar mens-dier contact mogelijk is. Bij een dreigende uitbraak van een besmettelijke dierziekte, en helemaal bij een daadwerkelijke uitbraak in Nederland, is hygiëne, het reinigen en ontsmetten, van essentieel belang.

12.1.3 Maatregelen

Zoals vermeld in de inleiding moeten kinderboerderijen zich houden aan de maatregelen voor gewone bedrijven zoals beschreven in hoofdstuk 7 en 8 met dien verstande dat een goede scheiding tussen de diverse diersoorten op een kinderboerderij best mogelijk is. In hoofdstuk 11 staan de maatregelen die gelden voor de minder gevoelige en ongevoelige dieren op die bedrijven. Daarbij zal het, zoals hierboven reeds vermeld, meestal gaan om maatregelen zoals van toepassing op gemengde bedrijven. Een kinderboerderij met een woongedeelte zal, net als een gewoon bedrijf, onder de bezoekersregeling vallen. Indien er een goede scheiding gemaakt kan worden tussen woongedeelte en erf gelden er geen beperkende maatregelen voor het woongedeelte. Voor een beschrijving van het scheiden van woongedeelte en erf zie 7.8 en 8.2.2.

Sluiten van kinderboerderij

Zodra er een uitbraak van Aviaire influenza is zal er een standstill in heel Nederland worden afgekondigd. Vanaf dit moment zijn de kinderboerderijen verplicht te sluiten voor publiek. Aansluitend aan de standstill is de bezoekersregeling van kracht.

Onder deze regeling worden kinderboerderijen eveneens verplicht gesloten voor publiek tenzij ze een goede scheiding kunnen aantonen tussen publiek en pluimvee. Dit kan door de dieren in een voor publiek afgesloten stal op te hokken of door de dieren in een voor publiek afgesloten ruimte te houden. Dit betekent voor pluimvee dat achter een hek zit dat er minstens twee hekken moeten zijn met enige tussenruimte om contact met bezoekers daadwerkelijk te voorkomen. Wanneer de uitbraak onder controle is zal er verdere versoepeling optreden van maatregelen. Als eerste zal dit gebeuren in de minst risicovolle gebieden dus het eerst in de vrije compartimenten

12.1.4 Communicatie

Normale fase

In de tijden dat er geen uitbraak is van Aviaire influenza in Nederland vindt voorbereiding op een eventuele uitbraak plaats. Evaluaties en discussies met sector en belanghebbenden, en nieuwe regelgeving uit Brussel, leiden tot beleidsontwikkeling. Dit wordt vastgelegd in het beleidsdraaiboek Aviaire influenza. Communicatie gedurende deze periode vindt plaats tussen de vertegenwoordiging van de sector kinderboerderijen (SKBN) en de contactpersoon van het account Hobbydierhouderij van de directie VD van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (hobbydierhouders@minlnv.nl)

Verdenkings- en crisisfase

Ten tijde van een (dreigende) uitbraak van Aviaire influenza in Nederland is de SKBN uitgenodigd als deelnemer aan het basisoverleg. Dit is een wederzijds informerend overleg. Voor informatieve vragen is er de mogelijkheid om telefonisch contact op te nemen met Het LNV-Loket, het callcentrum van LNV. Tot slot is er de mogelijkheid om beleidsmatige vragen, via de sector vertegenwoordiging (SKBN), neer te leggen bij het Departementale Beleidsteam.

12.2 HOBBYDIEREN en PARKVOGELS

12.2.1 Inleiding

Het doel van dit hoofdstuk is om duidelijkheid te geven in de te verwachten maatregelen voor de dieren die om niet-commerciële redenen worden gehouden, bij een uitbraak van Aviaire influenza. Het begrip hobbydieren omvat dieren die om zeer diverse, niet beroepsmatige, redenen gehouden worden, zoals knuffeldier, fokdier en "vuilnisbak". Door de diversiteit van de houders is het moeilijk een praktisch en juridisch houdbare definitie te formuleren die aangeeft welk dier wel of niet hobbymatig wordt gehouden. Voor het hobbypluimvee gebruiken we een definitie die ook in Richtlijn 2005/94/EG gebruikt wordt. Pluimvee dat slechts voor eigen gebruik of als huisdier wordt gehouden is hobbymatig gehouden pluimvee. Het hobbymatig gehouden pluimvee is gevoelig voor het Aviair influenzavirus. Dit houdt in dat ook bij deze dieren bij een (dreigende) uitbraak van Aviaire influenza voorzorgsmaatregelen genomen moeten worden.

12.2.2 Advies algemeen

Hobbymatige dierhouders worden net als reguliere veehouders geadviseerd om een voorraad van voer voor minimaal drie dagen in te slaan. De voervoorraad is noodzakelijk opdat de houder altijd is voorbereid op een mogelijke standstill, waarbij voorleveranties drie dagen kunnen stilliggen.

Een goede hygiëne is altijd van belang. Bij een dreigende uitbraak van Aviaire influenza (en helemaal bij een daadwerkelijke uitbraak in Nederland) is hygiëne, het reinigen en ontsmetten, van essentieel belang.

12.2.3 Maatregelen

Aangezien de dieren van hobbymatige houders gevoelig kunnen zijn voor Aviaire influenza dienen deze houders zich voor het grootste gedeelte te houden aan de maatregelen voor gewone bedrijven zoals beschreven in de hoofdstukken 7 en 8. Omdat hobbypluimvee in de epidemiologie van Aviaire influenza een kleinere rol speelt dan commercieel gehouden pluimvee zullen de maatregelen echter wel toegespitst worden. Zo zal er niet op grote schaal en in grote gebieden hobbypluimvee preventief geruimd worden.

12.2.4 Communicatie

Normale fase

In de tijden dat er geen uitbraak is van Aviaire influenza in Nederland vindt voorbereiding op een eventuele uitbraak plaats. Evaluaties en discussies met belangenorganisaties en andere belanghebbenden en nieuwe regelgeving uit Brussel leiden tot beleidsontwikkeling. Dit wordt vastgelegd in het beleidsdraaiboek Aviaire influenza. Communicatie gedurende deze periode vindt plaats tussen de belanghebbenden, de Nederlandse Werkgroep hobbymatig gehouden Pluimvee en Parkvogels (NWPP) en de contactpersoon van het account Hobbydierhouderij van de directie VD van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (hobbydierhouders@minlnv.nl).

Verdenkings- en crisisfase

Ten tijde van een (dreigende) uitbraak van Aviaire influenza in Nederland worden de vertegenwoordigers van belangenorganisaties geïnformeerd via het basisoverleg. De NWPP neemt uit naam van de verschillende belanghebbende organisaties van de hobbydierhouderij deel aan het Basisoverleg en zal middels overlegstructuren terugkoppelen naar deze sector. Voor informatieve vragen is er de mogelijkheid om

telefonisch contact op te nemen met Het LNV-Loket, het callcentrum van LNV. Tot slot is er de mogelijkheid om beleidsmatige vragen, via het account Hobbydierhouderij van de directie VD, neer te leggen bij het Departementale Beleidsteam.

12.3 BESCHERMDE DIERSOORTEN EN RASSEN

12.3.1 Inleiding

Zoals aangegeven in paragraaf 12.3 wordt met bepaalde soorten bij een uitbraak van HPAI anders omgegaan dan met productiedieren. Maatregelen met betrekking tot hobbydieren en dierentuindieren worden behandeld in paragraaf 12.2 en 12.5, natuurdieren in hoofdstuk 13.

Dit hoofdstuk is een verdere uitwerking van een groep dieren, namelijk de gehouden bedreigde vogelsoorten of –rassen. Dit zijn dieren die voorkomen op de IUCN rode lijst, CITES-dieren en landbouwhuisdieren voorkomend op de FAO-lijst van bedreigde landbouwhuisdierrassen. Eerst wordt toegelicht wat CITES, IUCN inhoudt en vervolgens wordt ingegaan wat dit betekent voor maatregelen bij de bestrijding van Aviaire Influenza.

12.3.2 IUCN Red List

Op basis van ecologische - en reproductiegegevens heeft de IUCN een mondiale rode lijst samengesteld met soorten in aflopende mate van bedreiging. De meest recente indeling van deze *Red List* kent negen categorieën: (1) *Extinct (EX)*; (2) *Extinct in the Wild (EW)*; (3) *Critically Endangered (CR)*; (4) *Endangered (EN)*; (5) *Vulnerable (VU)*; (6) *Near Threatened (NT)*; (7) *Least Concern (LC)*; (8) *Data Deficient (DD)*; (9) *Not Evaluated (NE)* (zie bijlage 1).

In het kader van het eventueel sparen van levende exemplaren tijdens ruiming, is de eerste categorie (EX) niet relevant, want die soorten zijn er niet meer. De tweede (EW) is feitelijk het meest relevant, omdat er - voor zover bekend - alleen nog maar soorten in gevangenschap voorkomen *en niet meer in het wild*. Soorten die vallen onder de derde (CR), vierde (EN) of vijfde (VU) categorie zijn in beginsel allemaal relevant, omdat deze allen in het wild in hun voorbestaan worden bedreigd.

Voor het instandhouden van een populatie is een minimale hoeveelheid individuen nodig. Soorten in de categorie "*Critically Endangered*" (CR) worden op korte termijn ernstig bedreigd met uitsterven. Uit onderzoek blijkt echter dat ook de populatie van soorten in de categorie "*Endangered*" (EN) - op langere termijn - moet uitbreiden, om de soort niet verloren te doen gaan. De groep soorten in de categorie "*Vulnerable*" (VU) blijkt in staat om op lange termijn te overleven, mits de hoeveelheid individuen niet afneemt. Zie ook www.redlist.org en en bijlage 13.

12.3.3 CITES

Het CITES-verdrag beoogt diersoorten te beschermen die door handel met uitsterven bedreigd worden. Niet alleen heeft Nederland het CITES-Verdrag ondertekend, ook de EU heeft in de CITES-Verordeningen regels voor de lidstaten opgenomen over de handel in CITES-soorten. De EU-Verordening bevat een viertal bijlagen, waarbij met name bijlage A van belang is aangezien hierop soorten zijn opgenomen die door internationale handel met uitsterven bedreigd zijn. Van veel bijlage A-soorten ook de genenpool van in gevangenschap gehouden dieren van belang voor het voortbestaan van die soorten. Zie ook www.cites.org, Europese CITES verordening (EG) nr 2724/2000 en bijlage 13 in dit beleidsdraaiboek.

13.3.2: Maatregelen bijzondere gehouden soorten

Aangezien de Nederlandse overheid door middel van internationale afspraken op het gebied van onder meer biodiversiteit te kennen heeft gegeven zich in te spannen om het uitsterven van soorten te voorkomen worden exemplaren van bepaalde soorten van ruiming uitgezonderd. Deze uitzondering betreft twee categorieën dieren:

1. internationaal bedreigde soorten Al-gevoelige vogels;
2. zeldzame Nederlandse huisdierrassen of buitenlandse rassen die in Nederland in stand worden gehouden (FAO-lijst)

Om te bepalen welke soorten internationaal dusdanig bedreigd zijn dat het ruimen van één of enkele exemplaren het duurzaam voortbestaan van de soort in gevaar brengt zijn twee beleidsinstrumenten relevant: de *International Red List of Threatened Species* (IUCN) en de EU-CITES-Verordening. Beide instrumenten hanteren lijsten met bedreigde soorten die overigens aanzienlijke onderlinge overlap vertonen.

Uitzonderingen bij bestrijding

(preventieve) ruiming

Bij (preventieve) ruiming worden uitgezonderd exemplaren die behoren tot (zie bijlage 13):

- alle soorten die als “*extinct in the wild*”, “*critically endangered*” of “*endangered*” voorkomen op de meest recente *IUCN red list of threatened animals* (uitgangspunt: 2002),
- alle soorten op bijlage A van de Europese CITES-verordening

Vaccinatie

Indien vaccinatie wordt toegestaan voor hobbymatig gehouden dieren wordt vaccinatie ook mogelijk voor exemplaren behorend tot (zie bijlage 13):

- critically endangered (CR), Extinct in the Wild (EW), Endangered (EN) of vulnerable (VU)
- alle soorten die als “*extinct in the wild*”, “*critically endangered*”, “*endangered*” of “*vulnerable*” voorkomen op de meest recente *IUCN red list of threatened animals* (uitgangspunt: 2002,),
- alle soorten op bijlage A van de Europese CITES-verordening

Wijziging van de soortenlijsten

Wanneer de genoemde lijsten (rode lijst, bijlage A van de Europese CITES-verordening), worden herzien, dan gelden bij een Aviaire influenza uitbraak de meest recente, op dat moment vigerende lijsten.

12.3.3 Zeldzame huisdierrassen

Zeldzame Nederlandse huisdierrassen: FAO lijst

In het kader van het Verdrag inzake Biologische diversiteit (CBD) hebben de lidstaten zich ertoe verbonden om de biologische diversiteit op hun grondgebied te behouden en duurzaam te benutten. Aansluitend stelt de wereld voedselorganisatie van de UN (FAO) een strategie op betreffende het behoud van de genetische diversiteit van landbouwhuisdieren. Doel van de strategie is het verlies van soorten en van genetische diversiteit binnen soorten tot staan te brengen. Nederland heeft daaraan in september 2002 haar bijdrage geleverd met de publicatie van het Landenrapport Dierlijke Genetische Bronnen. In deze publicatie staan de soorten en rassen waarvoor Nederland in internationaal verband verantwoordelijk is voor het behoud, appendix 3.

Deze lijst met rassen staat in bijlage 14 en wordt bijgehouden op de FAO website: www.FAO.org/dad-is en www.absfocalpoint.nl en de website van de stichting Zeldzame Huisdierrassen, www.szh.nl.

Zeldzame buitenlandse pluimveerasen

Er worden in Nederland ook pluimveerasen gehouden die niet van oorsprong een Nederlands ras zijn maar in het land van herkomst of in andere landen niet meer gehouden worden. Deze rassen staan in Nederland op geen enkele lijst met beschermde dieren. Wanneer deze dieren geruimd zouden worden zou het ras voorgoed uitsterven.

Daarom heeft de Stichting Zeldzame Huisdierrassen, de Nederlandse Bond van Hoender-, Dwerghoender, Sier-, en Watervogelhouders met behulp van dezelfde criteria als in het landenrapport zijn gebruikt een lijst opgesteld van buitenlandse pluimveerasen en soorten die wereldwijd zouden uitsterven wanneer deze geruimd zouden worden. Zie bijlage 15.

Criteria

Een ras is zeldzaam wanneer er minder dan 1500 dieren van dat ras in leven zijn. Een ras is kwetsbaar wanneer er tussen de 1000-5000 dieren van dat ras in leven zijn. Een ras kan dus bij preventieve ruiming van kwetsbaar naar zeldzaam verschuiven. De rassen op de FAO lijst van zeldzame Nederlandse pluimveehuisdierrassen en de lijst van de zeldzame buitenlandse pluimveehuisdierrassen gaan uit van zeldzame dieren (< 1500 dieren).

Uitzonderingen bij bestrijding

bij de bestrijding van Aviaire influenza worden een aantal uitzonderingen gemaakt op de maatregelen voor pluimvee.

(preventieve) ruiming

Bij ruiming worden uitgezonderd exemplaren die behoren tot:

- de zeldzame Nederlandse pluimveerasen genoemd op de FAO-lijst zoals opgenomen in bijlage 14;
- de zeldzame buitenlandse pluimveerasen zoals opgenomen in bijlage 15

Vaccinatie

Indien vaccinatie wordt toegestaan voor hobbydieren wordt vaccinatie ook mogelijk voor exemplaren behorend tot:

- de zeldzame Nederlandse pluimveerasen genoemd op de FAO-lijst zoals opgenomen in bijlage 14
- de zeldzame buitenlandse pluimveerasen zoals opgenomen in bijlage 15

De Nederlandse pluimveerasen die op de FAO lijst staan en de pluimveerasen die op de zeldzame buitenlandse pluimveerasen staan worden bij een uitbraak van AI uitgezonderd van preventieve ruiming. Deze dieren dienen tijdens een uitbraak in quarantaineomstandigheden onder de nodige hygiënemaatregelen gehouden worden.

Wijziging van de soortenlijsten

Wanneer de genoemde lijsten (FAO lijst met Nederlandse zeldzame pluimveerasen en buitenlandse pluimveerasen), worden herzien, dan gelden bij een Aviaire influenza uitbraak de meest recente, op dat moment vigerende lijsten.

12.4 VOGELOPVANGCENTRA

12.4.1 Inleiding

Vogelopvangcentra hebben vaak meerdere vogelsoorten en vangen bovendien zieke vogels op en lopen daardoor meer risico op het binnenslepen van het virus. Om die reden is het belangrijk de vogelopvangcentra in de bestrijding van een besmettelijke dierziekte te zien als een risicovol pluimveehouderij bedrijf, waarbij dus in ieder geval dezelfde maatregelen gelden als voor gewone bedrijven.

Soms zijn vogelopvangcentra open voor publiek, waarbij het contact tussen mensen en dieren vaak mogelijk is. Dit levert voor de verspreiding van virus een groot risico op, en betekent dus dat bij een (dreigende) uitbraak van Aviaire influenza extra voorzorgsmaatregelen genomen moeten worden.

12.4.2 Advies algemeen

Vogelopvangcentra worden net als reguliere veehouderijen geadviseerd om een voorraad van voer voor minimaal drie dagen in te slaan op het bedrijf. De voervoorraad is noodzakelijk zodat de vogelopvangcentrum altijd is voorbereid op een mogelijke standstill, waarbij voerleveranties drie dagen kunnen stilliggen. Een goede hygiëne is altijd van belang, zeker op locaties met bezoekers en waar mens-dier contact mogelijk is. Bij een dreigende uitbraak van een besmettelijke dierziekte, en helemaal bij een daadwerkelijke uitbraak in Nederland, is hygiëne, het reinigen en ontsmetten, van essentieel belang.

12.4.3 Maatregelen

Zoals vermeld in de inleiding moeten vogelopvangcentra zich houden aan de maatregelen voor gewone bedrijven zoals beschreven in hoofdstuk 7 en 8. In hoofdstuk 11 staan de maatregelen die gelden voor de ongevoelige dieren op die bedrijven. Daarbij zal het, zoals hierboven reeds vermeld, meestal gaan om maatregelen zoals van toepassing op gemengde bedrijven. Een vogelopvangcentrum met een woongedeelte zal, net als een gewoon bedrijf, onder de bezoekersregeling vallen. Indien er een goede scheiding gemaakt kan worden tussen woongedeelte en erf gelden er geen beperkende maatregelen voor het woongedeelte. Voor een beschrijving van het scheiden van woongedeelte en erf zie 8.2.2. Dode/zieke wilde vogels met verschijnselen die zouden kunnen wijzen op Aviaire influenza moeten door vogelopvangcentra opgestuurd worden via de VWA naar het CDC-Lelystad of naar de Erasmus Universiteit te Rotterdam zijn (wanneer deze al een afspraak hebben met Erasmus).

Sluiten van vogelopvangcentra

Zodra er een uitbraak van Aviaire influenza is zal er een standstill in heel Nederland worden afgekondigd. Vanaf dit moment zijn de vogelopvangcentra verplicht te sluiten voor publiek. Aansluitend aan de standstill is de bezoekersregeling van kracht. Onder deze regeling worden vogelopvangcentra eveneens verplicht gesloten voor publiek. Pas wanneer de uitbraak onder controle is zal er versoepeling optreden van maatregelen. Als eerste zal dit gebeuren in de minst risicovolle gebieden. Zo zal het heropenen van vogelopvangcentra als eerste weer mogelijk zijn in de vrije compartimenten, wanneer daar de bezoekersregeling wordt versoepeld of opgeheven. Openstellen in de BT-gebieden zal pas kunnen wanneer deze gebieden zijn opgeheven.

12.4.4 Communicatie

Normale fase

In de tijden dat er geen uitbraak is van Aviaire influenza in Nederland vindt voorbereiding op een eventuele uitbraak plaats. Evaluaties en discussies met sector en belanghebbenden, en nieuwe regelgeving uit Brussel, leiden tot beleidsontwikkeling. Dit wordt vastgelegd in het beleidsdraaiboek Aviaire influenza. Communicatie gedurende deze periode vindt plaats tussen de vertegenwoordiging van de sector vogelopvancentra en de contactpersoon van het account Hobbydierhouderij van de directie VD (hobbydierhouders@minlnv.nl) en Directie Natuur van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Verdenkings- en crisisfase

Ten tijde van een (dreigende) uitbraak van Aviaire influenza in Nederland is de (PM Peter van Houwelingen) uitgenodigd als deelnemer aan het basisoverleg. Dit is een wederzijds informierend overleg. Voor informatieve vragen is er de mogelijkheid om telefonisch contact op te nemen met Het Loket, het call centrum van LNV. Tot slot is er de mogelijkheid om beleidsmatige vragen, via de sector vertegenwoordiging (SKBN), neer te leggen bij het Departementale Beleidsteam.

12.5 DIERENTUINEN

12.5.1 Inleiding

De Europese regels voor de bestrijding van Aviaire influenza biedt mogelijkheden voor het toepassen van aangepaste maatregelen voor zeldzame dieren op speciale locaties. Bij het toepassen van afwijkende maatregelen voor dierentuinen zal voldaan moeten worden aan in ieder geval de volgende randvoorwaarden:

- Maatregelen worden pas genomen na goedkeuring door de Europese Unie.
- De locatie moet kunnen garanderen dat de dieren geïsoleerd kunnen worden.
- De locatie moet voldoen aan reiniging- en ontsmettingmogelijkheden op basis van adviezen van de Nederlandse Vereniging voor Dierentuinen (NVD).
- De locatie moet voldoende preventieve maatregelen in acht nemen om altijd de insleep van dierziekten te voorkomen.

Dierentuinen die in aanmerking komen voor de uitzonderingen zoals hier beschreven zijn de dierentuinen met een vergunning op basis van het dierentuinenbesluit (gebaseerd op Richtlijn 1999/22/EG).

12.5.2 Maatregelen

Maatregelen bij een uitbraak van Aviaire influenza buiten de dierentuin

Alle gevoelige dieren in dierentuinen kunnen worden gevaccineerd onder voorwaarde van goede identificatie en registratie. De dieren moeten tot 30 dagen na de (tweede) vaccinatie afgesloten van publiek worden gehouden..

Maatregelen bij een uitbraak in een dierentuin

Indien er een besmetting in de dierentuin wordt bevestigd zullen onder andere de volgende maatregelen worden getroffen.

- Sluiten voor publiek of gevoelige dieren afsluiten van publiek.
- Besmette dieren ruimen
- Contactdieren ruimen
- Alle overige gevoelige dieren vaccineren
- 30 dagen na vaccinatie screenen
- Heropenen of dieren weer in contact met publiek laten komen na uitslag monitoring

**de nieuwe richtlijn biedt de mogelijkheid om in bijzondere gevallen ook besmette dieren te laten leven. Gedacht wordt hierbij aan bedreigde diersoorten. Indien er sprake is van een besmetting dan zal afhankelijk van de situatie besloten worden hoe we met deze dieren zullen omgaan.

Preventieve vaccinatie

Voor dierentuinen is het mogelijk om hun vogels te beschermen tegen HPAI door middel van preventieve vaccinatie (zie hoofdstk 9.8.1)

12.5.3 Communicatie

Normale fase

In de tijden dat er geen uitbraak is van Aviaire influenza in Nederland vindt voorbereiding op een eventuele uitbraak plaats. Evaluaties en discussies met sector en belanghebbenden, en nieuwe regelgeving uit Brussel, leiden tot beleidsontwikkeling. Dit wordt vastgelegd in het beleidsdraaiboek Aviaire influenza. Communicatie gedurende deze periode vindt plaats tussen de NVD en de dossierhouder.

Verdenkings- en crisisfase

Ten tijde van een (dreigende) uitbraak van Aviaire influenza in Nederland is de NVD uitgenodigd als deelnemer aan het basisoverleg. Dit is een wederzijds informeren overleg. Voor informatieve vragen is er de mogelijkheid om telefonisch contact op te nemen met Het Loket, het call centrum van LNV. Tot slot is er de mogelijkheid om beleidsmatige vragen, via de sectorvertegenwoordiging, neer te leggen bij het Departementale Beleidsteam.

12.6 LABORATORIA MET GEVOELIGE DIERSOORTEN

12.6.1 Inleiding

Er bestaat de mogelijkheid om bij een dreiging van een uitbraak of bij een besmetting in een laboratorium speciale maatregelen te treffen die rekening houdt met de quarantaine mogelijkheden van het laboratorium en de consequenties voor een laboratorium. Bij een daadwerkelijke dreiging of besmetting zullen de specifieke maatregelen verder worden uitgewerkt. In dit hoofdstuk zullen enkele voor laboratoria belangrijke maatregelen worden beschreven.

12.6.2 Beleidsinstrumenten voor laboratoria

- De Nederlandse Vereniging voor Proefdierkunde (NVP) zal als gesprekspartner voor LNV dienen en wordt ook voor het basisoverleg uitgenodigd.
- Onder leiding van de NVP kunnen de laboratoria een sectorbreed hygiëneprotocol opstellen en deze al voor er sprake is van een uitbraak door de VWA laten goedkeuren (zie 7.6).
- Bij een besmetting in een laboratorium wordt op advies van een VWA-specialistenteam besloten welke dieren er geruimd zullen worden en welke dieren niet. Indien de epidemiologische eenheden zodanig zijn dat kruisbesmetting onmogelijk is en afdelingen als twee aparte bedrijven kunnen worden beschouwd, dan is het mogelijk dat niet alle gevoelige dieren worden geruimd.
- Indien een laboratoria in een gebied ligt waar preventieve ruiming of vaccinatie zal plaatsvinden dan zal op advies van de situatie besloten worden of er voor het laboratoria andere maatregelen zullen worden genomen.
- Indien een laboratorium het "bedrijfsgedeelte" (met pluimvee) goed scheidt van de overige gedeeltes op de locatie, dan zullen er door de bezoekersregeling geen onnodige problemen ontstaan (zie 8.2.2).
- Ook voor laboratoria kunnen vervoersverboden gelden en kan het welzijn van hun dieren in het geding komen. Daarom geldt ook voor laboratoria het advies voor noodvoorziening van stalling voor tenminste 6 weken (zie 7.5)
- Logistieke relaties die ook op agrarische bedrijven komen, vallen onder het normale regime.
- Voor ongevoelige dieren die niet in hetzelfde gedeelte als gevoelige dieren worden gehouden hoeven geen extra maatregelen te worden getroffen. De

bezoekersregeling hoort ervoor te zorgen dat deze dieren geen extra risico met zich mee brengen. Daarentegen moet met ongevoelige dieren die in hetzelfde gedeelte gehouden worden als de gevoelige dieren eenzelfde systeem van hygiëne in acht worden genomen als voor bezoekers. In beide gevallen is het risico de indirecte verspreiding van het virus.

12.7 GROOTOUDERBEDRIJVEN en SPF BEDRIJVEN

12.7.1 Inleiding

Er bestaat de mogelijkheid om bij een dreiging van een uitbraak of bij een besmetting in een bijzonder bedrijf (zoals een bedrijf dat grootouderdieren produceert en in dat kader specifieke veiligheidsmaatregelen heeft genomen) speciale maatregelen te treffen die rekening houdt met de quarantaine mogelijkheden van en de consequenties voor dit bedrijf. Bij een daadwerkelijke dreiging of besmetting zullen de specifieke maatregelen verder worden uitgewerkt. In dit hoofdstuk zullen enkele voor deze bedrijven belangrijke maatregelen worden beschreven.

12.7.2 Beleidsinstrumenten voor specifieke bedrijven

- ‘De kring fokkers van de NOP’ zal als gesprekspartner voor LNV dienen en wordt ook voor het basisoverleg uitgenodigd.
- Onder leiding van ‘de kring fokkers van de NOP’ kunnen deze bedrijven een sectorbreed hygiëneprotocol opstellen en deze al voor er sprake is van een uitbraak door de VWA laten goedkeuren (zie 7.6).
- Indien specifiek bedrijf in een gebied ligt waar preventieve ruiming of vaccinatie zal plaatsvinden dan zal een risicoanalyse gemaakt worden en zal besloten worden of er voor dit bedrijf andere maatregelen zullen worden genomen.

12.8 SLACHTHUIS, GRENSINSPECTIEPOST of VERVOERMIDDEL

12.8.1 Inleiding

Wordt een geval van Aviaire influenza ontdekt in een slachthuis, in een grensinspectiepost of in een vervoermiddel, dan zullen afwijkende maatregelen gelden. Als voorbeeld zal er in dergelijke gevallen meestal geen B/T gebied om de gevonden besmetting ingesteld worden. De oorsprong van de besmetting is namelijk niet de huidige lokatie van het dier, maar het bedrijf waarvan het dier oorspronkelijk van afkomstig is.

12.8.2 Maatregelen

Bij een uitbraak in een slachthuis, grensinspectiepost of vervoermiddel zal gehandeld worden conform artikel 35-38 van Richtlijn 2005/94/EG.

Hoofdstuk 13:

Wilde vogels en Natuurterreinen

13.1 Inleiding

13.2 Algemeen

13.3 Gehanteerde definities

13.4 Overleg natuur en besmettelijke dierziekten (ON&BD)

13.5 Maatregelen

13.5.1 Maatregelen natuurterreinen en wilde vogels

- Natuurgebieden
- Hoe opgaan met verschillende typen natuurdieren
- Monitoring wilde vogels

13.5.2 Maatregelen gehouden pluimvee

- Commercieel gehouden pluimvee
- Hobbymatig gehouden pluimvee en vogels

13.1 INLEIDING

De directie natuur heeft in samenwerking met de partners van maatschappelijke organisaties een beleidskader ontwikkeld hoe om te gaan met natuurterreinen en natuurdieren bij een uitbraak van besmettelijke dierziekten. Dit 'Beleidskader natuur en besmettelijke dierziekten' is gebruikt als basis voor de strategie ten aanzien van natuurdieren en natuurterreinen bij een vondst van Hoog Pathogene Aviaire Influenza (HPAI) bij een wilde vogel en een uitbraak van HPAI bij een bedrijf.

Dit hoofdstuk gaat over hoe om te gaan met natuurterreinen indien er een HPAI uitbraak plaats vindt in de omgeving van natuurterreinen, hoe om te gaan met een vondst van HPAI in een terrein en hoe om te gaan met wilde vogels en gehouden bijzondere soorten.

13.2 ALGEMEEN

De algemene beleidslijn ten aanzien van wilde vogels is het creëren van rust. Ten aanzien van natuurterreinen is de situatie niet volledig vergelijkbaar met, bijvoorbeeld MKZ en is gekozen voor een andere strategie. Om rust te creëren kan bijvoorbeeld een gedeeltelijk verbod op jacht en afschot in het kader van beheer- en schadebestrijding worden afgekondigd.

13.3 GEHANTEERDE DEFINITIES

In beleidskader natuur en besmettelijke dierziekten worden natuurdieren in verschillende categorieën opgedeeld. De volgende categorieën natuurdieren zijn relevant in het kader van Aviaire Influenza:

Natuurdieren

- Niet gehouden, niet lokatiegebonden dieren: dieren waar mensen geen beschikkingsmacht over hebben (bijvoorbeeld in het wild levende vogels).
- Dierentuindieren: deze worden niet in dit hoofdstuk behandeld maar in hoofdstuk 12.4.
- Bijzondere soorten: Dieren die voorkomen op de IUCN rode lijst van beschermde diersoorten, of die vallen onder het CITES-verdrag.
- Zeldzame landbouwhuisdierrassen, conform de FAO-lijst.

Natuurterrein

Daar waar gesproken wordt over natuurterrein wordt ook bedoeld op militaire oefenterreinen aangezien die ook vaak beheerd worden als zijnde een natuurterrein.

13.3.4 OVERLEG NATUUR EN BESMETTELIJKE DIERZIEKTEN (ON&BD)

Bij een (dreigende) uitbraak van HPAI onder wilde vogels of onder pluimvee komt het Overleg Natuur en Besmettelijke Dierziekten (ON&BD) bijeen en overlegt over de mogelijk te nemen maatregelen. Directie Natuur heeft dit overleg opgericht met een aantal maatschappelijke organisaties die nauw betrokken zijn bij natuurterreinen en/of natuurdieren. Deelnemers aan het overleg zijn o.a.: de Federatie Particulier Grondbezit, Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen, Ministerie van Defensie, het Bosschap, de

Stichting Zeldzame Huisdierrassen, Directie Natuur en Avionis. Indien gewenst kan ook Directie Voedselkwaliteit en Diergezondheid deelnemen aan dit overleg. Het ON&BD is een officieel overleg dat voor, tijdens en na uitbraken van besmettelijke dierziekten bij elkaar komt, elkaar over en weer informeert, besluiten voorbereidt en de uitvoering van besluiten coördineert. Op veel momenten zal in het ON&BD de maatvoering, de schaal en intensiteit van in te zetten maatregelen besproken worden. Tijdens crises hebben de 'niet-LNV-leden' van het ON&BD tevens de verantwoordelijkheid om door de crisisstaf genomen besluiten aan de achterban terug te koppelen. Voor de goede orde: het ON&BD heeft geen bevoegdheid besluiten te nemen, die zijn voorbehouden aan de Minister van LNV en/of aan de Crisisstaf. Het overleg heeft daarom een adviserend karakter. Het ON&BD betreft bij de advisering ook de gewenste maatvoering en schaal van de maatregelen.

13.5 MAATREGELEN

Wilde vogels die eventueel het virus zouden kunnen verspreiden komen voor in verschillende delen van het land en niet alleen in natuurterreinen. Een belangrijk deel van de wilde vogels die gevoelig zijn voor Aviaire Influenza komt voor een groot deel voor op landbouwgronden.

Om het aantal vliegbewegingen van wilde vogels te beperken is het vooral belangrijk om de de meest versturende activiteiten zoveel mogelijk te beperken.

13.5.1 Maatregelen natuurterreinen en wilde vogels

Hieronder volgt een overzicht van maatregelen die eventueel genomen kunnen worden:

- Instellen van een verbod op jacht en beheer- en schadebestrijding in bepaalde gebieden of het hele land. Duidelijk aangeven dat geen gebruik van de ontheffingen van provincies gemaakt kan worden.
- Afsluiten voor publiek van bepaalde gebieden en bepaalde natuurterreinen
- Prepareren waarschuwingsborden bij afsluiting natuurterreinen (in normale fase)
- Regelmatige actualisatie beleidskader (in normale fase)
- Opschorten van (bepaalde) veldwerkzaamheden in bepaalde terreinen
- Geen excursies in bepaalde terreinen
- Reinigings - en ontsmettings regime toepassen voor gehouden CITES-, FAO- en IUCN- dieren.

Natuurgebieden

Om de mobiliteit van wilde vogels zoveel mogelijk te beperken door het creëren van rust kan eventueel worden besloten om bepaalde natuurterreinen af te sluiten voor publiek.

Voordat LNV besluit dat bos- en natuurterreinen afgesloten worden, wordt een risicoanalyse uitgevoerd door Directie Natuur. In deze risicoanalyse moet argumentatie en weging van factoren expliciet vermeld worden. Deze analyse dient in iedere fase opnieuw gemaakt te worden. Risicoanalyse, argumentatie en weging van factoren tezamen worden hierna kortweg 'analyse' genoemd.

De analyse moet uit de volgende vier onderdelen bestaan:

1. Veterinaire risico's en het nut van afsluiten
2. Dierenwelzijnproblemen
3. Schade, bestaand uit:

- directe schade als gevolg van bijvoorbeeld het stopzetten van beheerswerk, beperkingen van veehouderij en recreatieactiviteiten
- schade als gevolg van het niet na kunnen komen van subsidievoorwaarden en/of subsidietermijnen
- schade voor pachters, huurders en het recreatief-toeristisch bedrijfsleven
- schade doordat oefenwerkzaamheden van defensie kunnen vervallen of stil komen te liggen (uitwijking naar buitenland en schade aan paraatheid van de krijgsmacht)
- mogelijke fiscale gevolgen in het kader van de Natuurschoonwet
- LNV dient helderheid te geven over vergoedingen van schade of het kwijtschelden van schade (in het geval van subsidieregelingen) als gevolg van het afsluiten van terreinen.

4. Gevolgen voor de handhaving

In onderstaande tabel 5, kunnen bovenstaande punten gescoord worden. Een overwegend negatieve score steunt een besluit tot afsluiting, een overwegend positieve score zou een besluit tot niet-afsluiten ondersteunen, dan wel versoepelen.

Tabel 7: Wegingskader

wel veterinaire risico	-	+/-	+	Geen veterinaire risico bij versoepeling
geen welzijnsproblemen	-	+/-	+	wel welzijnsproblemen bij verbod
geen economische schade	-	+/-	+	wel schade bij verbod
handhavingproblemen	-	+/-	+	geen handhavingproblemen bij versoepeling

Praktische uitvoering

- Bij het afsluiten van terreinen dient gebruik gemaakt te worden van een voorgeschreven bebording, met daarop de reden van afsluiting, het wetsartikel waarop afsluiting berust en een informatienummer van LNV (**PM**)
- De tekst van de borden en de logistiek van het aanmaken en verspreiden van borden dienen in het beleidskader opgenomen te worden (**PM**)

Hoe omgaan met verschillende typen natuurdieren

Hoe omgegaan wordt met de verschillende soorten natuurdieren bij een uitbraak wordt weergegeven in tabel 6. In hoofdstuk 12.3 wordt verder ingegaan op hoe om te gaan met bijzondere soorten en rassen.

Monitoring van wilde vogels

Via de Erasmus Universiteit Rotterdam vindt preventief monitoring van wilde vogels plaats. Hierbij wordt o.a. gebruik gemaakt van inzet van eendenkooikers, ganzenflappers en de KNJV.

Indien er sprake is van een vondst van HPAI onder wilde vogels zal met afschot voor monitoring terughoudend moeten worden omgegaan. Er is immers niet voor niets in veel gevallen een jachtverbod ingesteld: het bewaren van rust in voor een minder grote kans op verspreiding van het virus. Aangezien er bij een vondst van HPAI onder wilde vogels sprake zal zijn van een jachtverbod en een verbod op beheer- en schadebestrijding zijn ontheffingen nodig om de monitoring te kunnen uitvoeren.

Tabel 6: Schema 'hoe om te gaan met verschillende typen natuurdieren'

Categorie natuurdieren	soort	Bijzonderheden	Voorkomen	In ruimingsgebied (1 km zone)	In vaccinatiegebied (indien ingesteld)	In b gebied (3 km zone)	In t gebied (10 km zone)	Overige gebieden	Vondst van HPAI onder natuurdieren
1. Wilde vogels	Wilde vogels		Heel Nederland	<u>Optionele maatregelen (afhankelijk van situatie en lokatie):</u> <ul style="list-style-type: none"> - Geen excursies in de terreinen - afsluiten van (bepaalde) bos- en natuurterreinen voor publiek. - Ministerie van Defensie adviseren militaire oefeningen en verplaatsingen in militaire terreinen op te schorten. - Instellen van (gedeeltelijk) jachtverbod en verbod op beheer- en schadestrijding met het geweer. Dit zorgt voor rust in het gebied. - Intensiveren monitoring 				Zoveel mogelijk rust creëren om mobiliteit / aantal vluchtbewegingen te beperken.	
3. Gehouden bedreigde vogelsoorten	IUCN rode lijst soorten zie paragraaf 12.4	Bijzondere behandeling; mogelijkheid tot quarantaine	Heel Nederland, geen registratie	In quarantaine en laten leven met in acht neming R&O voorschriften.	Vaccineren conform landbouwbedrijven	Conform maatregelen landbouwbedrijven	Conform maatregelen landbouwbedrijven	Deskundigen (o.a.CITES-commissie) laten adviseren over wel of niet doden dieren, afhankelijk van zeldzaamheid, veterinaire risico en quarantaine mogelijkheden.	
	CITES soorten & FAO-soorten zie paragraaf 12.4	Bijzondere behandeling; mogelijkheid tot quarantaine	Heel Nederland, geen registratie						

13.5.2 Maatregelen gehouden pluimvee

Wanneer een wilde vogel gevonden wordt die besmet blijkt met HPAI zullen er ook voor het gehouden commercieel pluimvee maatregelen genomen worden. Dit is noodzakelijk om de insleep van HPAI vanuit de besmette wilde vogels te voorkomen.

Commercieel pluimvee

- Afschermen van het gehouden pluimvee voor de wilde vogels, deze verplichting zal waarschijnlijk landelijk ingevoerd worden voor zowel hobbypluimvee als commercieel gehouden pluimvee.
- Bij vaccinatie: de dieren die voldoende gevaccineerd zijn behoeven niet afgeschermd te worden
- Screening van de commerciële pluimveebedrijven een cirkel van 3 en/of 10 km waar de besmette vogel is gevonden. Dit kan bijvoorbeeld telefonisch met behulp van een checklist en vragen (indirecte early detection).
- Het early warning /detection systeem (melden door de pluimveehouder en dierenarts van verschijnselen) nog meer onder de aandacht brengen mbv communicatie, handhaving en controle.
- Bioveiligheidsmaatregelen benadrukken die genomen dienen te worden op de pluimveebedrijven
- Het verbieden van het verzamelen van vogels en pluimvee voor tentoonstellingen of markten, hierbij worden vogels en pluimvee vanuit grote gebieden bij elkaar gebracht, dit vergroot het verspreidingsrisico nadat H5N1 mogelijk ingesleept is.
- Het instellen van een BT-gebied van 3 en 10 km rondom de vindplaats van de besmette wilde vogel (zie ook bijlage 8) met vervoersbeperkingen voor het gehouden pluimvee en de producten hiervan.

Hobymatig gehouden pluimvee en vogels

- De dieren op afschermen in een risicogebied of in het hele land
- Bij vaccinatie: de dieren die voldoende gevaccineerd zijn behoeven niet afgeschermd te worden, dit geldt zeker voor die gehouden vogels die niet zonder meer op te hokken zijn of anderszins een risico lopen.

Hoofdstuk 14: Volksgezondheid

14.1 Risico's voor de mens

14.2 Sociaal-emotionele gevolgen

14.2.1 Inleiding

14.2.2 Taak reguliere hulpverleningsinstanties

14.2.3 LNV: Communicatie en afstemming

14.1 RISICO'S VOOR DE MENS

Aviaire influenza is een zoönose, een infectieziekte die van dieren kan overgaan op de mens. Het besmette pluimvee kan ook de mens infecteren met AI, met ziekte en sterfte tot gevolg. Tijdens de uitbraak van AI (H7N7) in 2003 in Nederland zijn verschillende mensen ziek geworden van het AI-virus. De verschijnselen bij deze mensen varieerden van milde oogontstekingen tot ernstige oogontstekingen en griep. Ook is de dood van een dierenarts waarschijnlijk te wijten aan een infectie met het AI-virus. In Hong Kong (1997) en in Azië (epidemie 2003-2005) zijn ook humane slachtoffers gerapporteerd na uitbraken van Aviaire influenza (H5N1) bij pluimvee. Echter AI kan ook een gevaar vormen voor de hele samenleving, immers wanneer zich een virus ontwikkelt dat gemakkelijk mensen infecteert en waartegen groepsimmunitet ontbreekt, kan dit leiden tot een wereldwijde grootschalige griepepidemie (pandemie).

Na een onderzoek van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) in 2004 is gebleken dat naar schatting minimaal duizend mensen besmet zijn geweest met het AI-virus na de uitbraak van AI in 2003 in Nederland. Daarnaast zijn ook familieleden onderzocht van mensen die betrokken zijn geweest in de ruimingen van besmette bedrijven. Hier bleek dat bij 59% van deze familieleden antistoffen tegen AI gevonden werden. Dit is een aanwijzing dat de transmissie van mens-op-mens mogelijk is.

Bij een uitbraak van Aviaire influenza in Nederland bij pluimvee zullen dus ook maatregelen op het gebied van volksgezondheid worden genomen. Ten eerste zullen de mensen die op verdachte of op besmette bedrijven komen beperkt worden. Ten tweede zullen de mensen die in contact kunnen komen met besmet pluimvee (veehouder en familie, dierenarts, ruimers, enz) hygiënische maatregelen moeten nemen en beschermende kleding, maskers e.d. moeten dragen. Ten derde zal deze groep mensen gevaccineerd moeten worden tegen het op dat moment heersende humane griepvirus en ten vierde zal deze groep mensen ook antivirale middelen (oseltamivir, tamiflu) moeten slikken.

Verantwoordelijk voor het geven van de griepvaccinatie en de anti-virale middelen is het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Voor meer informatie zie: www.infectieziekten.info en www.minvws.nl

14.2 SOCIAAL-EMOTIONELE GEVOLGEN

14.2.1 Inleiding

Het ministerie van LNV richt zich bij het bestrijden van een dierziekte-crisis op de veterinaire-technische aspecten. De impact van de getroffen maatregelen reikt verder: de levensomstandigheden van agrarische gezinnen (man-vrouw-kinderen) en hobbydierhouders worden ingrijpend getroffen en verstoren de gemoedsrust. Beide groepen kunnen dientengevolge in sociaal-emotionele problemen raken, die in sommige gevallen zodanig verergeren dat psychosociale hulp noodzakelijk is. Reacties van mensen en de mogelijke problemen die ontstaan, zijn afhankelijk van de fase van de crisis, de bedrijfssituatie, persoonskenmerken en de wijze waarop men de crisis beleeft en de problemen uit.

Voor sociaal-emotionele problemen is begeleiding nodig. Deze wordt vooral informeel en op vrijwillige basis geboden door familie, vrienden, burens, pastor/dominee, vrijwilligers van organisaties als de THD-A (Telefonische hulpdienst voor agrariërs) en de ZOB (Zorg om Boer en tuinder).

Voor psychosociale problemen is begeleiding niet genoeg en is specifieke hulp nodig. In Nederland wordt deze gegeven door de tweedelijnszorg. Deze tweede lijn bestaat uit psychologen, psychiaters en psychotherapeuten (bijvoorbeeld van het RIAGG – Regionale Instelling voor Ambulante Geestelijke Gezondheidszorg).

Gedurende de verschillende fases van de crisis is behoefte aan informatie, empathie, erkenning, ruimte om het verhaal kwijt te kunnen, een luisterend oor, acute hulp, adviezen (financieel, economisch) en duidelijkheid. Zeer kenmerkend is de verwevenheid tussen sociaal-economische vragen/problemen en sociaal- emotionele vragen/problemen.

14.2.2 Taak reguliere hulpverleningsinstanties

LNV onderkent dat een dierziektecrisis een grote impact op het dagelijks leven heeft en dat dit tot sociaal-emotionele en psychosociale problemen kan leiden. De verantwoordelijkheid voor psychosociale zorg is echter aan reguliere hulpverleningsinstanties.

14.2.3 LNV: Communicatie en afstemming

Het ministerie van VWS is opgenomen in het basisoverleg, ten einde signalen te kunnen doorgeven over de psychosociale problematiek.

Het trechtermodel, zoals beschreven in het handboek communicatie bij crisis (zie ook hoofdstuk 5), geldt ook voor hulpverleningsinstanties, zowel regulier (huisarts, Algemeen maatschappelijk werk, pastoraal werkers, RIAGG's) als agrarisch (ZOB, THD-A, pastoraal werkers van landbouworganisaties). Zij worden in het trechtermodel opgenomen, waardoor ze goed geïnformeerd worden.

In de communicatie van LNV worden aan agrariërs en hobbydierhouders de telefoonnummers doorgegeven van de telefonische hulpdienst voor Agrariërs (THD-A) en de ZOB.

Binnen het Regionaal Crisis Centrum (RCC) kan een contactpersoon aangesteld worden die verantwoordelijk is voor de afstemming met de Regionaal Geneeskundig functionaris op het gebied van psychosociale zorg in de regio.

In haar contacten stimuleert LNV reguliere hulpverlening om psycho-educatie te verlenen. Psycho-educatie geeft mensen (onder andere uit de directe kring rond agrariërs en hobbydierhouders) inzicht in:

1. Wat ze wel/niet kunnen doen tijdens de verschillende fases van de crisis.
 2. Signalen die aangeven dat er meer hulp nodig is dan een luisterend oor.
 3. Hulpverleningsinstanties, zodat men weet waar men moet zijn met vragen.
- Mensen uit de directe kring zijn: familie, vrienden, burens, collega's, leraren van (basis)scholen, geloofsgenoten.

DEEL III

Laag pathogeen aviaire influenza

Hoofdstuk 15: Bestrijding Laag Pathogeen Aviaire Influenza

15.1 Inleiding

15.2 Bestrijding

15.3 Opsporen LPAI

15.3.1 Het monitoringsysteem

15.3.2 Het early warning / detection systeem

15.4 Maatregelen

15.4.1 De pluimveebedrijven die serologisch positief testen op aviaire influenza en waar levend virus wordt aangetoond.

15.4.2 De pluimveebedrijven die serologisch positief testen maar waar geen levend virus wordt aangetroffen

15.1 INLEIDING

Laag Pathogene Aviaire Influenza (LPAI) is een milde vorm van influenza. Bij pluimvee geeft het lichte tot vrijwel geen verschijnselen. De verschijnselen die kunnen waargenomen worden zijn specifieke verschijnselen zoals, eilegproductiedaling en een verminderde voer en wateropname. De wilde watervogels zoals eenden, ganzen, zwanen maar ook meeuwen zijn het natuurlijke reservoir van de LPAI-virussen. Deze dieren worden niet ziek, maar kunnen ongemerkt het virus uitscheiden.

Het LPAI virus kan in elke variant van H 1t/m 16 (Heamagglutinine) en N 1 t/m 9 (Neuraminidase) voorkomen. Alleen de variant met een H5 of een H7 zijn belangrijk, omdat deze varianten kunnen muteren in de gevaarlijke Hoog Pathogene variant (HPAI). Naar men nu aanneemt is voor deze mutatie altijd een kip of een kalkoen noodzakelijk. In de watervogels zal het LPAI-virus niet muteren naar de HPAI variant. De meest bekende route van insleep van LPAI in een pluimvee is door middel van contact met wilde watervogels of trekvogels die besmet zijn met LPAI. Dit kan direct contact zijn, maar dit kan ook via de uitwerpselen van die watervogels plaatsvinden.

In 2005 bleken trekvogels (eenden, ganzen) besmet te zijn met het HPAI virus (H5N1) dat op dat moment in Azië voor een grote epidemie zorgt. Omdat in Azië veel HPAI-virus rondwaart, zijn hier ook de watervogels mee besmet geraakt. Waarschijnlijk gaan deze dieren hier niet dood aan, maar zorgen ze wel voor verspreiding.

15.2 BESTRIJDING

In de nieuwe Richtlijn 2005/94/EG is LPAI bestrijdingsplichtig geworden. Ook in de OIE Animal Health Code is LPAI inmiddels opgenomen als bestrijdingsplichtig. Deze veranderingen zijn een gevolg van de verbeterde inzichten in de dynamiek van het LPAI-virus.

In Nederland wordt LPAI al sinds de uitbraak van HPAI in 2003 bestreden. De toenmalige uitbraak van HPAI is waarschijnlijk via insleep en mutatie van LPAI ontstaan. Omdat LPAI zeer moeilijk op te sporen is, het geeft namelijk vrijwel geen symptomen bij pluimvee, is in Nederland een monitorings- en een early warning / detection systeem ingesteld. Deze hebben als doel een mogelijke insleep van LPAI vroegtijdig te signaleren en zodoende vroeg te kunnen bestrijden.

15.3. OPSPOREN VAN LPAI

In Nederland kan LPAI dus op twee manieren opgespoord worden:

1. Via het monitoringsysteem
2. Via het early warning / early detection systeem

15.3.1 Het monitoringsysteem

Via dit systeem worden alle commerciële pluimveebedrijven minimaal 1 maal per jaar bemonsterd en onderzocht op het voorkomen van Aviaire influenza.

De risicogroepen zoals het pluimvee met vrije uitloop en de kalkoenen worden 3 tot 4 maal per jaar bemonsterd.

15.3.2 Het early warning / detection systeem

Dit is een meldsysteem waarbij veehouders en dierenartsen mogelijke verschijnselen die kunnen wijzen op Aviaire influenza dienen te melden.

Een "early warning" systeem voor Aviaire influenza is een systeem dat er op is gericht om Aviaire influenza in een vroegtijdig stadium te ontdekken. Hoe eerder een besmetting ontdekt wordt, des te beperkter de verspreiding zal zijn. Een dergelijk systeem is in Nederland vanaf 2003 van kracht (Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekte en zoönosen en TSE's).

*Aangezien eiproductiedaling een sterke aanwijzing kan zijn voor de aanwezigheid van AI op een bedrijf, is de pluimveehouder verplicht een dierenarts te consulteren indien er sprake is van een reductie van de eiproductie van 5% of meer per dag op twee opeenvolgende dagen. Voorts is de meldingsplicht van verhoogde sterfte van AI-gevoelige dieren toegespitst op de verschillende pluimveesoorten. Een verhoogde sterfte van leghennen, reproductiedieren en vleeskuikens ouder dan 10 dagen van 0,5% per dag op twee opeenvolgende dagen moet onverwijld worden gemeld aan het Landelijk LNV dierziekten meldnummer. Dit geldt eveneens voor een verhoogde sterfte van vleeskalkoenen van 1 % per dag op twee opeenvolgende dagen. Voor de AI-gevoelige dieren dient ten algemene een verhoogde sterfte van 3% of meer per week onverwijld te worden gemeld. **Het Landelijk LNV dierziekten meldnummer is 24 per dag bereikbaar (045-5354232).***

15.4 MAATREGELEN

Wanneer als gevolg van de serologische monitoring of via het earlywarning / detection systeem op een bedrijf tekenen van AI worden waargenomen, dan ondergaan deze bedrijven verdere onderzoeken.

15.4.1 Serologisch positief testen op AI en levend virus wordt aangetoond.

Op deze bedrijven wordt een positieve serologie en een positieve PCR gevonden. Hier is dus het AI-virus aanwezig.

Wanneer het LPAI betreft worden als maatregelen genomen:

- ruimen van het bedrijf;
- screenen van 1 kilometer;
- traceringsonderzoek;
- mest verwijderen en/of bewerken (zoals uitgevoerd bij een besmetting van HPAI);
- leegstand en R&O van de stal (zoals uitgevoerd wordt bij een besmetting van HPAI).

15.4.2 Serologisch positief testen op AI en geen levend virus wordt aangetroffen.

Op deze bedrijven wordt een positieve serologie maar een negatieve PCR gevonden, er is geen levend virus aanwezig. Waarschijnlijk is de vonst van de positieve serologie een gevolg van een oude infectie en is het virus ongemerkt weer verdwenen.

De maatregelen die dan genomen worden zijn:

- bedrijf op slot voor de duur van de testen;
- de dieren laten zitten;
- hertesten na 1 week (PCR); PCR wederom negatief, bedrijf vrijgeven;
- screenen en traceren van buurt- en contactbedrijven.

DEEL IV

Bijlagen

BIJLAGE 1: AFKORTINGEN EN DEFINITIES

Afkortingen

AI	Aviaire Influenza
AID	Algemene Inspectie Dienst
AVP	Afrikaanse varkenspest
BT-gebied	Beschermings- en toezichtsgebied
BSE	Boviene Spongiforme Encefalopathie
CIDC-Lelystad	Centraal Instituut voor Dierziekte Controle Lelystad, nationaal referentielaboratorium
CVO	Chief Veterinary Officer
DCC-LNV	Departementaal coördinatie centrum van LNV
DBT	Departementaal beleidsteam
DG	Directeur Generaal
DGF	Diergezondheidsfonds
DL	Directie Landbouw
DN	Directie Natuur
DP	Directie Platteland
DV	Directie Voorlichting
EU	Europese Unie
FAO	Wereldvoedselorganisatie van de VN
FBE	Faunabeheerseenheid
FEZ	Directie Financieel-Economische Zaken
GD	Gezondheidsdienst voor Dieren
GWWD	Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren
HAS	Hogere Agrarische Scholen
HPAI	Hoog Pathogeen Aviaire Influenza
IUCN	World Conservation Union
JZ	Directie Juridische zaken
KI	Kunstmatige Inseminatie
KNJV	Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging
KNMvD	Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde
KVP	Klassieke varkenspest
LNv	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
MAS	Middelbaar Agrarische scholen
MKZ	Mond- en klauwzeer
MKZ-V	Mond- en klauwzeer virus
OIE	The World Animal Health Organisation
NCD	Newcastle disease
NVD	Nederlandse Vereniging voor Dierentuinen
NVP	Nederlandse Vereniging voor Proefdierkunde
OM	Openbaar Ministerie
ON&BD	Overleg natuur en besmettelijke dierziekten
PCVD	Permanent Comité voor de voedselketen en de diergezondheid (= SCoFCAH)
PVE	Productschappen Vee, Vlees en Eieren
RBT	Regionaal beleidsteam
RCC-LNV	Regionaal Coördinatie Centrum
RVL	Regeling vervoersbeperkingen varkens
R&O	Reiniging en ontsmetting
SCoFCAH	Standing Committee on the Food Chain and Animal Health (= PCVD)

SG	Secretaris generaal
SKBN	Stichting Kinderboerderijen
SVD	Swine Vesicular Disease
THD-A	Telefonische Hulpdienst voor agrariërs
VIC	Voedsel en Warenautoriteit Incident- en Crisiscentrum
VD	Directie Voedselkwaliteit en Diergezondheid
VROM	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
VWA	Voedsel en Waren Autoriteit
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WUR	Wageningen Universiteit en Research Centrum
ZOB	Zorg om Boer en Tuinder

Definities

Zie ook de definities geformuleerd in Richtlijn 2005/94/EG.

Basisoverleg

Dit is het wederzijdse informeren overleg over de bestrijding van de uitbraak in crisistijd. Het basisoverleg is geen besluitvormend overleg, maar heeft als doel inzicht te krijgen in de consequenties van maatregelen, het uitleggen van maatregelen en het creëren van draagvlak voor maatregelen. Aan het basisoverleg kunnen in beginsel de organisaties deelnemen die betrokken zijn bij of de effecten ondervinden van maatregelen die worden genomen in het kader van de bestrijding. In principe is het basisoverleg niet toegankelijk voor individuele bedrijven en er kan besloten worden per organisatie één deelnemer toe te laten.

Diercontactbedrijven

Bedrijven die in de hoog risico periode dieren hebben ontvangen van of geleverd aan het besmette bedrijf.

Overleg Natuur en Dierziekten

Communicatie met betrokken natuurorganisaties onder leiding van Directie Natuur.

Pelsdieren

Wat betreft de bestrijding van besmettelijke dierziekten behoren pelsdieren tot een aparte categorie dieren en vallen zij dus niet onder vee of pluimvee (GWWD artikel 15.1).

Hoog risico periode

De periode waarin een besmetting met Aviaire influenzavirus aanwezig kan zijn in een land of op een bedrijf voordat deze opgemerkt wordt.

Incubatieperiode of incubatietijd

De incubatieperiode of incubatietijd van een ziekte is de tijd die verstrijkt tussen de besmetting en de eerste klinische symptomen van de ziekte.

Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's

In deze regeling zijn regels opgenomen inzake onder meer het aanwijzen van besmettelijke dierziekten, regels over het verzamelen van dieren, hygiënevoorschriften ter voorkoming van besmettelijke dierziekten (waaronder de reiniging en ontsmetting van veewagens), uitvoeringsmaatregelen tot bestrijding van besmettelijke dierziekten,

het aanwijzen van personen of groepen van personen die toegang hebben tot besmette of van besmetting verdachte gebouwen of terreinen en voorschriften die zijn gesteld over het verlaten van deze gebouwen en terreinen.

Reiniging en ontsmetting (R&O)

Het schoonmaken en vervolgens ontsmetten van vervoermiddelen, gebouwen of materiaal.

Pluimvee

De pluimveedefinitie is van toepassing op alle gehouden soorten die behoren tot de taxonomische families Phasianidae, Anatidae, Columbidae, Struthionidae, Dromaiidae en Rheidae.

Tabel 5: TAXONOMISCHE AFBAKENING PLUIMVEEDEFINITIE

vogels conform huidige definitie "pluimvee"	(voorbeelden) relevante soort(en) (productiedieren)	Toelichting	orde	familie
"kippen"	<i>Gallus gallus</i>	zie besl. aanw. voor prod. geh. dieren	Galliformes	Phasianidae
"kalkoenen"	<i>Meleagris gallopavo</i>	zie besl. aanw. voor prod. geh. dieren	Galliformes	Phasianidae
"parelhoenders"	<i>Numida meleagris</i>	zie besl. aanw. voor prod. geh. dieren	Galliformes	Phasianidae
"eenden"	<i>Anas platyrhynchos</i>	zie besl. aanw. voor prod. geh. dieren	Anseriformes	Anatidae
"ganzen"	<i>Anser anser en Anser cygnoides</i>	zie besl. aanw. voor prod. geh. dieren	Anseriformes	Anatidae
"kwartels"	<i>Coturnix japonica</i>	Bij de in NL voor productie gehouden kwartels gaat het vooral om Japanse kwartels (<i>C. japonica</i>)	Galliformes	Phasianidae
"duiven"	<i>Columbia livia</i>	"vleesduif" volgens besl. aanw. voor prod. geh. dieren; "postduiven" zijn overigens ook <i>C. livia</i>	Columbiformes	Columbidae

“fazanten”	<i>Phasianus colchicus</i>	zie besl. aanw. voor prod. geh. dieren	Galliformes	Phasianidae
“patrijzen”	<i>Perdix perdix</i>	zie besl. aanw. voor prod. geh. dieren	Galliformes	Phasianidae
“loopvogels (ratites)”:		ratites (= ratitae) komt niet voor in officiële nomenclatuur		
- struisvogel	<i>Struthio camelus</i>	zie art. 1 concept-loopvogelbesluit	Struthioniformes	Struthionidae
- emoe	<i>Dromaius novaehollandiae</i>	zie art. 1 concept-loopvogelbesluit	Casuariiformes	Dromaiidae
- nandoe	<i>Rhea americana</i>	zie art. 1 concept-loopvogelbesluit	Rheiformes	Rheidae

Commercieel pluimvee

Alle voor de productie van vlees of consumptie-eieren, broedeieren, voor de productie van andere producten of voor het kweken van deze soorten vogels, in gevangenschap gefokte of gehouden vogels (2005/94/EG).

Commercieel pluimveebedrijf

Bedrijf waar voor commerciële doeleinden pluimvee wordt gehouden (2005/95/EG).

Hobbymatig gehouden pluimvee

Ofwel de zogenaamde ‘back yard poultry’ verstaan we pluimvee dat door de houder wordt gehouden met als doel de dieren en de producten van deze dieren voor eigen consumptie te houden of het pluimvee als gezelschapsdier houdt of voor de fokkerij houdt.

Uitbraak van HPAI en/of LPAI

Een bevestigde uitbraak van HPAI of LPAI op een bedrijf

Besmette wilde vogel

Bevestigde besmetting van HPAI bij een wilde vogel (is geen uitbraak!)

Ruikoppels

Dit zijn leghennen die na de eerste keer ruien voor een tweede legperiode opgezet worden. Normaal gaan deze hennen na de eerste legperiode naar de slacht. Het vervoer van ruikoppels zal alleen spelen in de herbevolkingsfase, wanneer er als gevolg van de verminderde broedcapaciteit tijdens de uitbraak een tekort aan een-dags-kuikens is. De ruikoppels komen dan uit het vrije deel van Nederland of uit het buitenland om opgezet te worden als leghennen. Tijdens de uitbraak zal het vervoer van ruikoppels in het BT gebied, besmet compartiment en buffergebied verboden zijn.

BIJLAGE 2: IMPLEMENTATIETABEL RICHTLIJN 92/40/EEG

Richtlijn 92/40/EEG	Nationale regelgeving
Artikel 1	<ul style="list-style-type: none"> - Artikel 15 GWWD - Artikel 3 Regeling preventie, bestrijding en monitoring besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's
Artikel 2	<ul style="list-style-type: none"> - Artikelen 1 en 15 GWWD - Besluit aanwijzing diersoorten besmettelijke dierziekten - Besluit verdachte dieren
Artikel 3	<ul style="list-style-type: none"> - Artikelen 19 en 100 GWWD
Artikelen 4, 5, 6, 7 en 8	<ul style="list-style-type: none"> - Artikelen 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 29, 31b, 101, 101a, 104 en 114 GWWD - Besluit bescherming tegen bepaalde zoönosen en bestrijding besmettelijke dierziekten - Besluit vervoer van en naar besmette of van besmetting verdachte gebouwen en terreinen - Regeling preventie, bestrijding en monitoring besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's
Artikel 9	<ul style="list-style-type: none"> - Artikelen 17, 18, 21, 22, 30 en 31 GWWD - Titel 5 Regeling preventie, bestrijding en monitoring besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's
Artikel 10	<ul style="list-style-type: none"> - Artikelen 20, 22, 25, 30 en 107 GWWD - Artikel 5:16 Algemene wet bestuursrecht juncto artikel 114 GWWD - Regeling bescherming tegen bepaalde zoönosen en bestrijding besmettelijke dierziekten - Besluit vervoer van en naar besmette of van besmetting verdachte gebouwen en terreinen
Artikel 11	<ul style="list-style-type: none"> - Artikelen 22 en 23 GWWD - Regeling preventie, bestrijding en monitoring besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's
Artikel 12	Behoeft geen implementatie
Artikel 13	<ul style="list-style-type: none"> - Artikel 19, 20, 100, 101, 101a en 104 GWWD
Artikel 14	<ul style="list-style-type: none"> - Besluit bescherming tegen bepaalde zoönosen en bestrijding besmettelijke dierziekten - Aangewezen is Centraal Instituut voor DierziekteControle - Lelystad (CIDC Lelystad)
Artikel 15	Behoeft geen implementatie

Artikel 16	- Artikelen 17 en 22 GWWD
Artikel 17	Rampenplan AI/NCD is in 2000 aan de Commissie overlegd
	<ul style="list-style-type: none"> - Hoofdstuk X GWWD - Artikel 106 GWWD - Wet op de economische delicten

BIJLAGE 3: SAMENSTELLING DIVERSE OVERLEGSTRUCTUREN

De volgende lijsten zullen dienen om in eerste instantie externe organisaties uit te nodigen bij het basisoverleg of het overleg Natuur en Dierziekten. In overleg kunnen niet genoemde organisaties ook deelnemen aan deze overleggen.

Basisoverleg (zie 7.4 en Bijlage 1)

Organisaties

	Afkorting
Algemene Nederlandse Vereniging van Eierhandelaren	Anevei
Centraal Instituut voor Dierziekte Controle – Lelystad	CIDC
Centrale organisatie voor de Vleessector	COV
Consumentenbond	CB
Cumela	
Dierenbescherming	DB
Gezondheidsdienst voor Dieren	GD
Inter Provinciaal Overleg	IPO
Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde	KNMvD
Land en Tuinbouw Organisatie	LTO
Ministerie van VWS	VWS
Nederlandse Belangenvereniging voor hobbydierhouders	NBvH
Nederlandse Federatie Edelpelsdieren	NFE
Nederlandse Melkveehouders Vakbond	NMV
Nederlandse Organisatie Pluimveehouders	NOP
Nederlandse Vakbond Varkenshouders	NVV
Nederlandse vereniging dierentuinen	NVD
Nederlandse Vereniging Diervoederindustrie	Nevedi
Nederlandse Vereniging voor Proefdierkunde	NVP
Nederlandse Zuivel Organisatie	NZO
Productschap zuivel	PZ
Productschappen Vee, Vlees en Eieren	PVE
Productschappen Vee, Vlees en Eieren	PVE / PPE
Productschappen Vee, Vlees en Eieren	PVE / paard
Productschap Diervoeder	PD
Rendac	Rendac
Stichting Kinderboerderijen Nederland	SKBN
Transport en logistiek Nederland	TLN
Stichting Zeldzame Huisdierrassen	SZH
Vereniging van de Nederlandse Pluimveeverwerkende Industrie	NEPLUVI
Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie	ZLTO
Nederlandse Vereniging van Exporteurs van Broedeieren en Eendagskuikens	NVE
Nederlandse Vereniging Pluimveeservicebedrijven	NVPSB
Nederlandse Vakbond Pluimveehouderij	NVP
Nederlandse Werkgroep hobbymatig gehouden Pluimvee- en Parkvogels	NWPP
Biologische Pluimveehouders Vereniging	
Platform verantwoord huisdierbezit	
SOVON	
Wetlands international	
Platform Biologica	
Nederlandse Postduivenhouders organisatie	NPO

Overleg Natuur en Dierziekten

Vereniging Natuurmonumenten
De Landschappen
Staatsbosbeheer
Bosschap
Federatie Particulier Grondbezit
Unie van Bosgroepen
Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging
Ministerie van Defensie
Aviornis

Betrokken LNV directies

Directie Voorlichting (DV)
Bureau Bestuursraad (BBR)
Directie Juridische zaken (JZ)
Directie Landbouw (DL)
Directie Natuur (DN)
Directie Industrie en Handel (I&H)
Directie Platteland (DP)
Directie Financieel en Economische Zaken (FEZ)
Directie Internationale zaken (IZ)
Directie Voedselkwaliteit en Diergezondheid (VD)
Directie Regionale Zaken (DRZ)
Voedsel en Waren Autoriteit (VWA)
Algemene Inspectie Dienst (AID)
Dienst Regelingen (DR)

BIJLAGE 4: TABEL MET BELEIDSINSTRUMENTEN

In de volgende tabel zijn de beleidsinstrumenten aangegeven die per scenario ingezet kunnen worden. In hoofdstuk 7 staat de inhoudelijke beschrijving van de verschillende beleidsinstrumenten. Deze tabel is slechts een checklist om te kijken welk instrument op welk moment ingezet kan of moet worden.

Scenario's

- A Geen uitbraak van Aviaire influenza (niet opgenomen in de tabel, zie tekst hoofdstuk 6 en 7)
- B Uitbraak Aviaire influenza buiten de EU, géén relevante handelspartner
- C Uitbraak van Aviaire influenza binnen de EU óf relevante handelspartner, beschermings- en/of toezichtsgebied niet grensoverschrijdend
- D Uitbraak van Aviaire influenza binnen de EU; beschermings- en of toezichtsgebied grensoverschrijdend
- E Vondst van HPAI in een wilde vogel in een buurland van Nederland of gevonden in een andere Lidstaat maar in dezelfde trekroute gelegen als Nederland.
- F Ernstige verdenking zonder reeds een uitbraak van Aviaire influenza in Nederland
- G Eerste uitbraak van Aviaire influenza in Nederland (wel/niet voortvloeiend uit een ernstige verdenking)
- H Nieuwe uitbraken van Aviaire influenza in Nederland
- I Vondst van Aviaire influenza in wilde vogels in Nederland
- J Uitbraak van Aviaire influenza in dierentuin (niet opgenomen in deze tabel, zie hoofdstuk 12)
- K Explosieve toename van nieuwe uitbraken buiten compartiment met besmette haard in Nederland

Maatregelen

X = Maatregel

A = Advies

O = Optionele maatregel

V = Voorbereiden op te nemen maatregel

INSTRUMENTEN	B	C	D	F	G	H	K	E	I
Import- en exportmaatregelen	X	X	X	X	X	X	X		
Uitvoering van de ingestelde Europese maatregelen Richtlijn + Beschikkingen	O	X	X	X	X	X	X		X
Import verbod vanuit land met uitbraak	O	O	O						
Export verbod van vee, levende producten en dierlijke producten, wanneer uitbraak in NL is		O	X	V	X	X	X		
Blokkade van geïmporteerd vlees	O	X	X						
100 % bestemmingscontrole	O	X	X						
Blokken bedrijven met geïmporteerde dieren	O	X	X						
Overleg met betreffende lidstaat			X						
Informeren van betrokken LNV directies	O	X	X	X	X	X	X	X	X
Informeren en adviseren									
Overleg EC en SCoFCAH	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Bijeenroepen van crisisstaf eerste keer	O	O	X	X	X			O	O
Overleg met andere departementen (VWS, BZK) en lokale overheden	X	X	X	X	X	X	X	O	X
Informeren en adviseren van bedrijfsleven	X	X						O	X
Bijeenroepen van basisoverleg		O	X	X	X	X	X	O	X
Informeren en adviseren van reizigers	X	X	X					X	
Informeren en adviseren dierentuinen	O	O	X	X	X	X	X	O	X
Informeren en adviseren van kinderboerderijen, hobbydierhouders/burgers	O	O	X	X	X	X	X	O	X
Advies tav manifestaties waarbij besmettingsgevaar aanwezig is		A	A	A	A	A	A	A	A
Advies aan veehouderijbedrijven									
Noodvoorzieningen t.b.v. mestopslag.	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Terughoudend zijn met (vaste) mest uitrijden		A	A	A	X	X	X		
Bedrijfshygiëne in acht nemen	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Rantsoeneren voer					A	A	A		
Reinigen en ontsmetten / hygienemaatregelen									
R&O van de gehele pluimveewagens komende uit de lidstaat/land van uitbraak	A	X	X					A	
R&O van alle vervoermiddelen van pluimvee na lossing	A	O	X	X	X	X	X	A	A
R&O van overige vervoermaterialen (kratten, trays ed)	A	X	X	X	X	X	X	A	A
R&O uitwendig van de vervoermiddelen van melk en veevoerders	A	O	X	X	X	X	X	A	A
Diversen									
Landelijke bezoekersregeling			O	O	X	X	X		
Verzamelvebod voor vogels			O	O	X	X	X	X	X
Verbod op seizoensgebonden activiteiten		O	O	O	O	O	O	O	V
Evenementen- en verzamelvebod van pluimvee en andere vogels (markten, verkopen en shows)		O	X	X	X	X	X	X	X

INSTRUMENTEN	B	C	D	F	G	H	K	E	I
Ophokken/afschermen									
Binnen houden of afschermen, zodanig dat er geen contact mogelijk is met wilde vogels, van alle gehouden pluimvee in bepaald gebied		○	X	X	X	X	X	X	X
Monitoren									
Klinische inspecties op bedrijven met pluimvee (telefonisch of dierenartsbezoek)		○	X	X	X	X	X	X	X
Meldingsplicht klinische verschijnselen	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ruimen / ontvolken									
Ruimen van besmet bedrijf				○	X	X	X		
Preventief ruimen van pluimvee op de bedrijven waar pluimvee is geïmporteerd vanuit een bedrijf gelegen in het BT-gebied van land/lidstaat van uitbraak (contactbedrijf)		X	X						
Preventief ruimen van pluimvee van verdacht bedrijf				X			X		
Preventief ruimen van de diercontactbedrijven					X	X	X		
Preventief ruimen van X km rond besmet bedrijf / buffergebieden					X	X	X		
Leegslachten besmet compartiment / buffergebieden					○	○	○		
Instellen gebieden									
Instellen van een beschermings- en/of toezichtsgebied aansluitend op het ingesteld gebied in de lidstaat van uitbraak			X						X
Instellen van een 3 km vervoersbeperringsgebied				X	X				X
Instellen van een 10 km vervoersbeperringsgebied				X	X				X
Instellen van een standstill in heel Nederland gedurende 72 uur				V	X		○		
De compartimentering activeren				V	X	X	X		○
Instellen van een X km ruimingsgebied rond het besmet bedrijf				V	X	○	○		
Instellen van een 3 km beschermingsgebied rond het besmet bedrijf					X	X	X		
Instellen van een 10 km toezichtsgebied rond het besmet bedrijf					X	X	X		
Instellen van een buffergebied					X	X	X		
Vervoersverboden in bepaalde gebieden			X	X	X	X	X		X
Vaccinatie									
Vaccinatie dierentuindieren		○	○	○	○	○	○	○	○
Vaccinatie hobbymatig gehouden pluimvee		○	○	○	○	○	○	○	○
Vaccinatie pluimvee met vrije uitloop		○	○	○	○	○	○	○	○
Maatregelen natuur									
Informeren via Overleg Natuur en Besmettelijke Dierziekten		○	X	X				○	X
Afsluiten voor publiek van bepaalde gebieden en bepaalde bos en natuurterreinen		A	A	V	○	○	○	○	○

INSTRUMENTEN	B	C	D	F	G	H	K	E	I
Instellen van een jachtverbod in bepaalde gebieden				A	O	O	O	O	O
Opschorten van (bepaalde) veldwerkzaamheden in de terreinen		A	A	A	O	O	O	O	O
Geen excursies in de terreinen				A	O	O	O	O	O
Defensie									
R&O-regime voor militaire troepen en materieel afkomstig uit land met aviaire influenza-besmetting.		A	A					A	A
Advies militaire oefeningen en –verplaatsingen in militaire terreinen in bepaalde gebieden op te schorten.				A	A	A	A	A	A
Welzijn									
Instellen van een regeling voor de opkoop van dieren op basis van dierwelzijnseisen						O	O		

Compartimenteringskaart 28 november 2003

 Compartimentbegrenzing

1 Compartimentnummer

 0 10 20 30 40 50 60 Kilometers

Uitgegeven door: veldaf en waren autoriteit

kaartvervaardiging door: dienst landelijke gebied

voor omroepbeleg en beheer
TIJDSBUIKERS/WW (algemeen)compartimentering.apr

Beschrijving van de deel-compartimenten:

Compartiment 1

1. Vanaf het Eierlandse Gat de provinciegrens van Friesland volgend (via de waddeneilanden Vlieland, Terschelling, Ameland, Schiermonnikoog) in noordelijke richting overgaand in de Provinciegrens van Groningen (via de waddeneilanden Rottumerplaat en Rottumeroog) tot de Westereems.
2. Vanaf de Westereems het water volgend in zuidelijke richting overgaand in de Waddenzee, overgaand in de Eems, overgaand in de Dollard, tot aan de landgrens Nederland en Duitsland.
3. De Landgrens volgend in zuidelijke richting tot aan de A7, bij afslag 49 Nieuwerschans.
4. De A7 volgens in westelijke richting tot aan het Knooppunt Europaplein N28/N7.
5. De N28/N7 volgend westelijke richting overgaand in de A7 tot aan de N7.
6. De N7 volgend in noordwestelijke richting tot aan de A7.
7. De A7 volgend in westelijke richting tot aan het Knooppunt Zurich.
8. Vanaf het Knooppunt Zurich de waddenzee volgend in westelijke richting tot aan het Eierlandse Gat.

Compartiment 2

1. Vanaf het Eierlandse Gat de provinciegrens van Noord-Holland via het IJsselmeer volgend, overgaand in het Markermeer, overgaand in het IJ-meer, overgaand in het IJ, overgaand in het Noordzee Kanaal, overgaand in het Noordzeebuitenkanaal tot aan de Buitenhaven van IJmuiden
2. Vanaf de Buitenhaven in IJmuiden de kustlijn volgend in Noordelijke richting langs de westkust van Noorderhaaks en de westkust van Texel tot aan de Eierlandse Gat.

Compartiment 3

1. Vanaf Knooppunt Zurich (Friesland) de A7 volgend in oostelijke richting overgaand in de N7 bij Sneek, overgaand in de A7 tot aan de kruising van de A7 met de A32, Knooppunt Heerenveen.
2. De A32 volgend in Zuidoostelijke richting overgaand in de A28 tot aan Afslag 21 Ommen.
3. Vanaf Afslag 21 Ommen de rivier de Overijsselse Vecht volgend in noordelijke richting tot aan de rivier het Zwarte Water.
4. De rivier het Zwarte Water volgend in zuidelijke richting tot aan het Zwolle-IJssel Kanaal.
5. Het Zwolle-IJssel Kanaal volgend in zuidwestelijke richting tot aan de rivier de IJssel.
6. De rivier de IJssel volgend in Westnoordelijke richting tot aan het Ketelmeer.
7. Het Ketelmeer volgend in westelijke richting overgaand in het IJsselmeer
8. Vanaf het IJsselmeer de provinciegrens van Flevoland volgend in noordelijke richting overgaand in de Provinciegrens van Friesland tot aan het Knooppunt Zurich (Friesland) de A7.

Compartiment 4

1. Vanaf Knooppunt Heerenveen de A7 volgend in noordoostelijke richting tot aan de kruising van de A7 met de A28, Knooppunt Julianaplein.
2. De A28 volgend in zuidelijke richting overgaand in de N48 tot aan de rivier de Vecht.
3. De rivier de Vecht volgend in westelijke richting tot aan de Afslag 21 Ommen van de A28

4. Vanaf Afslag 21 Ommen de A28 volgend in noordelijke richting overgaand in de A32 het Knooppunt Heerenveen van de A7.

Compartment 5

1. Vanaf Knooppunt Julianaplein de N28/N7 volgend in oostelijke richting tot aan de kruising van de N28/N7 met de A7, Knooppunt Europaplein.
2. De A7 volgend in oostelijke richting tot aan de landgrens met Duitsland (Bij afslag 49 Nieuwerschans)
3. De landgrens van Duitsland volgend in zuidelijke richting tot aan de rivier de Vecht.
4. De rivier de Vecht volgend in westelijke richting tot aan de N48.
5. De N48 volgend in noordelijke richting overgaand in de A28 tot aan het Knooppunt Julianaplein de N28/N7.

Compartment 6

1. Vanaf de Ketelbrug, ter hoogte van afslag 12 Swifterbant het Ketelmeer volgend in oostelijke richting overgaand in het Vossemeer, overgaand in Drontermeer, overgaand in het Veluwemeer, overgaand in het Wolderwijd, overgaand in het Nuldernauw, overgaand in het Nijkerkernauw, overgaand in het Eemmeer, overgaand in het Gooimeer, overgaand in het IJ-meer, overgaand in het Markermeer, tot aan de Ketelbrug ter hoogte van afslag 12 Swifterbant.

Compartment 7

1. Vanaf de kruising van de A27 met het Eemmeer, het Eemmeer volgend in oostelijke richting overgaand in de Nijkerkernauw, overgaand in de Nuldernauw, overgaand in de Wolderwijd, overgaand in het Veluwemeer, overgaand in het Drontermeer overgaand in het Vossemeer tot aan de rivier de IJssel
2. De rivier de IJssel volgend in zuidelijke richting tot aan de Kruising A1 met de rivier de IJssel bij Deventer (vlakbij de afslag 23 Deventer)
3. De A1 volgend in westelijke richting tot aan de kruising van de A1 met de A27, bij Knooppunt Eemnes.
4. De A27 volgend in noordelijke richting tot aan de kruising van de A27 met het Eemmeer.

Compartment 8

1. Vanaf de kruising van de rivier IJssel en het Zwolle-IJssel Kanaal, het Zwolle-IJssel Kanaal volgend in noordelijke richting tot aan de rivier het Zwarte Water.
2. De rivier het Zwarte Water volgend in noordelijke richting tot aan de rivier Overijsselse Vecht.
3. De rivier de Overijsselse Vecht volgend in oostelijke richting overgaand in de Vecht tot aan de Landgrens van Nederland met Duitsland.
4. De Landgrens van Nederland met Duitsland volgend in zuidelijke richting tot aan de A1 (De Lutte)
5. De A1 volgend in oostelijke richting tot aan de Kruising A1 met de rivier de IJssel bij Deventer (vlakbij de afslag 23 Deventer)
6. De rivier de IJssel volgend in noordelijke richting tot aan de kruising de rivier de IJssel en het Zwolle-IJssel Kanaal.

Compartment 9

1. Vanaf de Buitenhaven bij IJmuiden de Noorderbuitenkanaal volgend in oostelijke richting overgaand in de Noordzeekanaal, overgaand in het IJ,

- overgaand in het IJ-meer, overgaand in het Gooimeer tot aan de kruising van het Gooimeer met de A27 (ter hoogte van de plaats Huizen)
2. De A27 volgend in zuidelijke richting tot aan de kruising van de A27 met de A12, Knooppunt Lunetten.
 3. Vanaf A12 de weg volgend in westelijke richting tot aan de Benoordenhoutseweg.
 4. De Benoordenhoutseweg volgend in noordelijke richting tot aan de Van Alkemadelaan.
 5. De Van Alkemadelaan volgend in westelijke richting overgaand in de Zwolsestraat tot aan de Kust van Scheveningen.
 6. Vanaf de Kust van Scheveningen de kustlijn volgend in Noordelijke richting tot aan de Buitenhaven in IJmuiden.

Compartment 10

1. Vanaf de kruising van de A27 en de A1 (Knooppunt Eemnes), de A1 volgend in oostelijke richting tot aan de Kruising A1 met de rivier de IJssel bij Deventer (vlakbij de afslag 23 Deventer)
2. De rivier de IJssel volgend in zuidelijke richting tot aan de kruising van de rivier de IJssel en de rivier de Rijn.
3. De rivier de Rijn volgend in westelijke richting overgaand in de rivier de Nederrijn tot aan het Amsterdam Rijn Kanaal.
4. Het Amsterdam Rijn Kanaal volgend in noordwestelijke richting tot aan de Afslag 29 Houten van de A27.
5. Vanaf Afslag 29 Houten de A27 volgend in noordelijke richting tot aan de A1 Knooppunt Eemnes.

Compartment 11

1. Vanaf de Kruising van de A1 met de rivier de IJssel (Deventer), de A1 volgend in oostelijke richting overgaand in de A35/A1 (Knooppunt Azelo) overgaand in de A1 (Knooppunt Buren) tot aan de grens met Duitsland ter hoogte van de plaats De Lutte.
2. De Landgrens van Nederland met Duitsland volgend in zuidelijke richting overgaand in westelijke richting tot aan de rivier de Rijn (ter hoogte van de plaats Spijk)
3. De rivier de Rijn volgend in westelijke richting, overgaand in het Bijlands Kanaal, overgaand in het Pannerdens Kanaal overgaand in de rivier de Nederrijn, overgaand in de rivier de IJssel tot aan de kruising van de rivier de IJssel met de A1 (Deventer)

Compartment 12

1. Vanaf de kust van Scheveningen de Zwolsestraat volgend in Oostelijke richting overgaand in de Van Alkemadelaan tot aan de Benoordenhoutseweg.
2. De Benoordenhoutseweg volgend in Zuidelijke richting tot aan de A12.
3. De A12 volgend in Oostelijke richting tot aan de kruising van de A12 met de A27, Knooppunt Lunetten.
4. De A27 volgend in Zuidelijke richting tot aan de kruising A27 met de A2 bij Knooppunt Everdingen.
5. De A2 volgend in zuidelijke richting tot aan de kruising van de A2 met de rivier de Maas.
6. De rivier de Maas volgend in westelijke richting overgaand in de Bergsche Maas overgaand in de rivier de Amer de tot aan de A16.
7. De A16 volgend in noordelijke richting tot aan de Drechtunnel.

8. Vanaf de Drechtunnel de rivier de Oude Maas volgend in noordelijke richting tot aan de rivier de Noord.
9. De rivier de Noord volgend in noordelijke richting tot aan de rivier de Nieuwe Maas.
10. De rivier de Nieuwe Maas volgend in Westelijke richting overgaand in de Nieuwe Waterweg tot aan de Kust van Hoek van Holland.
11. Van de Kust van Hoek van Holland de kustlijn volgend in Noordelijke richting tot aan de Kust van Scheveningen.

Compartment 13

1. Vanaf de kruising van Afslag 29 Houten van de A27 en het Amsterdam-Rijn Kanaal, het Amsterdam-Rijn Kanaal volgend in zuidoostelijke richting tot aan de rivier Nederrijn.
2. De rivier de Nederrijn volgend in oostelijke richting overgaand in de rivier de Rijn overgaand in het Pannerdens Kanaal overgaand in Bijlands Kanaal tot aan de Landgrens van Nederland met Duitsland.
3. De Landgrens van Nederland met Duitsland volgend in zuidelijke richting tot aan de Zwarteweg (N843) Milsbeek.
4. De Zwarteweg (N843) volgend in zuidelijke richting tot aan de Rijksweg (N271)
5. De Rijksweg (N271) volgend in noordelijke richting tot aan de Witteweg.
6. De Witteweg volgend in zuidelijke richting tot aan het Mookerplas.
7. Het Mookerplas volgend in noordelijke richting tot aan de rivier de Maas.
8. De rivier de Maas volgend in westelijke richting tot aan de A2.
9. De A2 volgend in noordelijke richting tot aan Knooppunt Everdingen.
10. Vanaf Knooppunt Everdingen de A27 volgend in noordelijke richting tot aan afslag 29 Houten van de A27.

Compartment 14

1. Vanaf Hoek van Holland de rivier de Nieuwe Waterweg volgend in oostelijke richting, overgaand in de rivier de Scheur, overgaand in de rivier de Nieuwe Maas tot aan de rivier de Noord.
2. De Noord volgend in zuidelijke richting tot aan de rivier de Oude Maas.
3. De rivier de Oude Maas volgend zuidwestelijke richting tot aan de Drechtunnel.
4. Vanaf de Drechtunnel de A16 volgend in zuidelijke richting tot aan de rivier het Hollandsch Diep
5. De rivier het Hollandsch Diep volgend in westelijke richting overgaand in de rivier de Krammer tot aan het Schelde-Rijn Kanaal
6. Het Schelde-Rijn Kanaal volgend in zuidelijke richting tot aan de Zeelandweg West (N257) (Slaakdam)
7. De Zeelandweg West (N257) volgend in westelijke richting tot aan de Krabbenbeek (Water)
8. De Krabbenbeek (water) volgend in westelijke richting overgaand in de rivier de Mastgat overgaand in de rivier de Keeten, overgaand in de Oosterschelde, overgaand in de Westgast tot aan de Noordzee.
9. Vanaf de Noordzee, de kustlijn volgend in noordelijke richting van Schouwen Duiveland, Goeree Overflakkee en Voorne Putten tot aan de kust van Hoek van Holland (de Nieuwe Waterweg)

Compartment 15

(Zuid 7, zijn de Eilanden Walcheren, Noord en Zuid Beveland en Zeeuws Vlaanderen inclusief de Delta Expo)

1. Vanaf de kust van Westkapelle de kustlijn van Walcheren volgend via de Delta Expo, tot aan de Roompot.

2. De Roompot volgend in oostelijke richting overgaand in de Oosterschelde tot aan de Schelde-Rijnkanaal.
3. De Schelde-Rijnkanaal volgend in zuidelijke richting aan de Landgrens van Nederland met België.
4. De Landgrens van Nederland met België volgend in westelijke richting tot aan de kust van Westkapelle.

Compartment 16

1. Vanaf de Moerdijk Brug de rivier de Amer volgend in oostelijke richting overgaand in de Bergsche Maas tot aan de Sluisweg (Waalwijk)
2. De Sluisweg (Waalwijk) volgend in zuidelijke richting tot aan de Biesbosweg.
3. De Biesbosweg volgend in westelijke richting overgaand in de Midden Brabantweg (N261), overgaand in de A261, overgaand in de Midden Brabantweg, overgaand in de Ringbaan West (Tilburg), overgaand in de Blaakweg (N283), overgaand in de Turnhoutsebaan (N283) overgaand in de Poppelseweg (N283) tot aan de Landsgrens van Nederland met België.
4. De Landsgrens van Nederland met België volgend in westelijke richting tot aan het Schelde-Rijn Kanaal
5. Het Schelde-Rijn Kanaal volgend in noordelijke richting tot aan de rivier de Krammer.
6. De rivier de Krammer volgend in oostnoordelijke richting overgaand in het Volkerak, overgaand in het Hollandsch Diep tot aan de kruising van het Hollandsch Diep met de A16, de Moerdijkbrug.

Compartment 17

1. Vanaf de kruising van de Sluisweg (Waalwijk) en de rivier de Bergsche Maas, de rivier de Bergsche Maas volgend in oostelijke richting overgaand in de Maas tot aan de A2 (ter hoogte van Knooppunt Empel.)
2. De A2 volgend in zuidelijke richting tot aan de rivier de Zuid-Willemsvaart (Afslag 21 Veghel van de A2)
3. De rivier de Zuid-Willemsvaart volgend in oostzuidelijke richting tot aan de A67 (Afslag 35 Someren van de A67)
4. De A67 volgend in westelijke richting tot aan de Landgrens van Nederland met België.
5. De Landgrens van Nederland met België volgend in westelijke richting tot aan de Poppelseweg (N283)
6. De Poppelseweg (N283) volgend in noordelijke richting overgaand in de Turnhoutsebaan (N283) overgaand in de Blaakweg (N283) overgaand in de Ringbaan West (Tilburg) overgaand in de Midden Brabantweg, overgaand in de A261, overgaand in de Midden Brabantweg (N261) overgaand in de Biesbosweg (Waalwijk) tot aan de Sluisweg.
7. De Sluisweg volgend in noordelijke richting tot aan de brug over de rivier de Bergsche Maas.

Compartment 18

1. Vanaf de kruising van de A2 met de rivier de Maas ter hoogte van Den Bosch, de rivier de Maas volgend oostelijke richting tot aan de Mookerplas.
2. De Mookerplas volgend in oostelijke richting tot aan de Witteweg.
3. De Witteweg volgend in noordoostelijke richting tot aan de N271.
4. De N271 volgend in zuidoostelijke richting tot aan Zwarteweg (N843)
5. De Zwarteweg (N843) volgend in noordelijke richting tot aan de Landgrens van Nederland met Duitsland

6. De Landgrens van Nederland met Duitsland volgend in zuidelijke richting tot aan de A67 (ter hoogte van de plaats Herungerberg)
7. De A67 volgend in westelijke richting tot aan de kruising van de A67 met de rivier de Zuid-Willemsvaart (Afslag 35 Someren van de A67)
8. De rivier de Zuid-Willemsvaart volgend in westnoordelijke richting tot aan de A2 (Afslag 21 Veghel van de A2)
9. De A2 volgend in noordelijke richting tot aan de kruising van de A2 met de rivier de Maas.

Compartment 19

1. Vanaf de Kruising van de Landgrens van België met Nederland en de A67 de A67 volgend in noordoostelijke richting tot aan de Landgrens van Nederland met Duitsland ter hoogte van de plaats Herungerberg.
2. De Landgrens van Nederland met Duitsland volgend in zuidelijke richting tot aan de N68 (bij de plaats Asenray)
3. De N68 volgend in westelijke richting tot aan de Sint Wirosingel (Roermond)
4. De Sint Wirosingel volgend in noordelijke richting tot aan de N280.
5. De N280 volgend in westelijke richting tot aan de kruising van de N280 met de rivier de Maas.
6. De rivier de Maas volgend in zuidelijke richting tot aan de Landgrens van Nederland met België.
7. De Landgrens van Nederland met België volgend in westelijke richting tot aan de Kruising van de Landgrens van Nederland met België met de A67

Compartment 20

1. Vanaf de kruising van de Landgrens van Nederland met België en de rivier de Maas, de rivier de Maas volgend in noordoostelijke richting tot de kruising van de rivier de Maas met de N280, Knooppunt Haelen.
2. De N280 volgend in oostelijke richting tot aan de Sint Wirosingel (Roermond)
3. De Sint Wirosingel (Roermond) volgend in zuidelijke richting tot aan de N68.
4. De N68 volgend oostelijke richting tot aan de landgrens Nederland en Duitsland (Bij de plaats Asenray)
5. De Landgrens van Nederland met Duitsland volgend in zuidelijke richting tot de Landgrens van Nederland met België bij de plaats Vaals, Drielandenpunt.
6. Vanaf het drielandenpunt bij Vaals de Landgrens van Nederland met België volgend in westelijke richting tot aan de rivier de Maas.

BIJLAGE 6: KAART PLUIMVEEDICHTHEID

BIJLAGE 7: Beschikking van de Commissie tot vaststelling van bepaalde beschermende maatregelen in verband met hoog pathogene aviaire influenza bij pluimvee in de Gemeenschap (2006/135/EG).

BIJLAGE 8: Beschikking van de Commissie tot vaststelling van bepaalde beschermende maatregelen in verband met hoog pathogene aviaire influenza bij wilde vogels in de Gemeenschap (2006/115/EG).

BIJLAGE 9: AFBOUWTABEL

In deze bijlage is een ontwerp tabel opgenomen. Het doel van deze tabel is een handvat te bieden om tijdens de crisis de beslissing te nemen bepaalde maatregelen op te heffen of te versoepelen. Daarbij worden maatregelen beoordeeld op een aantal criteria. Op regelmatige tijden moeten de maatregelen getoetst worden aan de criteria, om zo de afbouw tijdig in te zetten. Deze toetsing moet per gebied plaatsvinden. De volgende gebieden worden daarbij onderscheiden:

Beschermingsgebied
Toezichtsgebied
Compartiment besmet
Compartiment vrij
Vaccinatiegebied (fase 1,2,3)

De criteria waaraan de maatregelen getoetst worden, zijn hier opgesomd. Deze toetsing is pas mogelijk ten tijde van een crisis, aangezien het een groot verschil maakt op welk tijdstip in de crisis je een bepaalde maatregel toetst. De verschillende criteria zullen verschillend wegen. Indien het een EU verplichting betreft zal uiteraard pas opgeheven of versoepeld kunnen worden wanneer de EU dit toelaat. Wat betreft de andere criteria zal het risico op verspreiding het zwaarst wegende criterium zijn bij het nemen van de beslissing.

EU VERPLICHTING

Is dit een maatregel op basis van EU verplichting?
X = EU verplichting

RISICO

Is er zonder deze maatregel een groot risico op de verspreiding van het virus?
+ = groot risico, - = klein risico

UITVOERBAARHEID

Is de maatregel uitvoerbaar?
+ = goed uitvoerbaar, - = moeilijk uitvoerbaar

ECONOMISCHE GEVOLGEN

Hoe groot zijn de economische gevolgen van de maatregel?
+ = groot, - = klein

HINDER

Hoe groot is de hinder veroorzaakt door de maatregel?
+ = veel hinder, - = weinig hinder

HANDHAAFBAARHEID

Is deze maatregel goed te handhaven?
+ = goed te handhaven, - = moeilijk te handhaven

FRAUDE BESTENDIGHEID

Is de maatregel fraude bestendig?
+ = ja, - = nee

... - gebied	EU	risico	uitvoeren	economis	hinder	handhave	fraude	Opmerkingen
Vervoer								
Ongevoelige dieren binnen gebied								
Ongevoelige dieren uit gebied								
Ongevoelige dieren het gebied in								
Evenhoevigen naar slachthuis								
Evenhoevigen buiten gebied naar slachthuis in gebied								
Evenhoevigen naar locatie zonder evenhoevigen binnen gebied								
Evenhoevigen naar lokatie met evenhoevigen binnen gebied								
Evenhoevigen uit het gebied								
Vervoermiddelen voor vee binnen gebied								
Vervoermiddelen voor vee uit het gebied								
Vervoermiddelen voor vee het gebied in								
Verzamelverbod								
Verzamelen van ongevoelige dieren								
Verzamelen van gevoelige dieren								
Levende producten								
Leveren van sperma aan de openbare weg								
Fokverbod								
Mest								
Vervoer van mest binnen het gebied voor opslag of behandeling								
Vervoer van mest uit het gebied voor opslag of behandeling								
Aanwenden van mest op percelen grenzend aan huiskavel								
Aanwenden van mest op andere percelen, binnen het gebied								
Aanwenden van mest op percelen buiten het gebied								
Melk								
Registratie en R&O								
Afleveren alleen toegestaan aan aangewezen melkfabriek								
Voorwaarden aan melk vervoermiddelen (RMO's)								
Ophalen melkmonsters verboden								
Diervoeder								
Vervoer van diervoeder vanaf een bedrijf met evenhoevigen								
Registratie en R&O								

... - gebied	EU	risico	uitvoeren	economis	hinder	handhave	fraude	Opmerkingen
Bezoekersregeling								
Registratie en R&O								
Bezoek bedrijfsgedeelte van bedrijf met evenhoevigen								
Destructie								
Registratie en R&O								
Routeplanning								
Natuur								
Afsluiten natuurgebieden								
Jacht verbod								
Dierentuinen								
Sluiten voor publiek								
Afschermen gevoelige dieren								
R&O								
Kinderboerderijen								
Sluiten voor publiek								
R&O								

BIJLAGE 10: VOORBEELD ATTEST/EIGEN VERKLARING

VOORBEELD ATTEST DIERENARTS VOOR VERVOER VAN PAARDEN NAAR KLINIEK IN LEVENSBEDREIGENDE SITUATIE.

(Plaats)
(Datum)

Hierbij verklaart:

(naam dierenarts)
(naam praktijk)
(plaats)

dat het als volgt geïdentificeerde dier:

(identificatie)

eigendom van:

(naam eigenaar)
(adres eigenaar)

in levensbedreigende situatie verkeert.

Ik heb contact opgenomen met:

(naam kliniek)

(naam dierenarts kliniek)

en verklaar dat deze toestemming heeft gegeven dit dier op de kliniek te ontvangen.

Het dier zal vervoerd worden met:

(kenteken)

De te rijden route is gemeld aan/gefaxed naar de Algemene Inspectie Dienst van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

(naam)
(handtekening)
(stempel praktijk)

VOORBEELD EIGEN VERKLARING HERKOMSTBEDRIJF

(in te vullen door eigenaar paard)

(datum, plaats)

Hierbij verklaart:

(naam)

(adres)

dat het dier:

(identificatie)

afkomstig is van een locatie waar in de afgelopen 30 dagen géén voor pluimvee aanwezig is geweest.

(naam)

(handtekening)

VOORBEELD EIGEN VERKLARING BESTEMMINGSBEDRIJF

(in te vullen door eigenaar van bestemmingsadres)

(datum, plaats)

Hierbij verklaart:

(naam)

(adres)

dat op ondergenoemd adres in de afgelopen 30 dagen géén pluimvee aanwezig is geweest:

(adres van bestemming)

(naam)

(handtekening)

VOORBEELD EIGEN VERKLARING VOOR HET VERZAMELEN VAN DIEREN

(in te vullen door eigenaar paard)

(datum, plaats)

Hierbij verklaart:

(naam)

(adres)

dat het dier:

(identificatie)

de afgelopen 14 dagen niet in een beschermings- of toezichtsgebied is geweest.

(naam)

(handtekening)

VOORBEELD PROTOCOL VERVOERSREGISTRATIE PAARDENVERVOERMIDDEL

EIGENAAR:

KENTEKEN PAARDENVERVOERMIDDEL: - -

Hierbij verklaart de eigenaar van bovengenoemd vervoermiddel dat dit vervoermiddel uitsluitend voor paarden gebruikt is, en zodanig herkenbaar is.

Datum	Vervoer		Gereinigd	Naam en Handtekening
	Van (adres en woonplaats)	Naar (adres en woonplaats)	Datum/tijd	

BIJLAGE 11: REINIGEN PAARD

Leidraad reinigen paard:

1. Borstelen om zoveel mogelijk stof en mest deeltjes te verwijderen uit vacht, manen en staart.
2. Hoeven uitkrabben en afsputten, tot alle mestdelen verwijderd zijn.
3. Hoeven afwassen met doeltreffend ontsmettingsmiddel (voorgeschreven tijdens de crisis)

BIJLAGE 13: bijlage A van de Europese CITES-verordening en de IUCN rode lijst van bedreigde dieren.

Soorten waarvoor een uitzonderlijke behandeling geldt bij de crisisbestrijding.

Soorten met een bijzondere internationale beschermingsstatus (soorten op bijlage A van de Europese CITES-verordening, m.u.v. soorten die op relatief grote schaal worden gefokt, en/of soorten behorend tot de categorie critically endangered (CR), Extinct in the Wild (EW), Endangered (EN) of vulnerable (VU) op de mondiale rode lijst van de IUCN (2002).

Bij (preventieve) ruimingen worden de categorieën VU en EN niet uitgezonderd. Bij vaccinatie worden de categorieën VU en EN wel uitgezonderd van (preventieve) ruimingen.

Tabel A: orde van de hoendervogels (GALLIFORMES):

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Engelse naam	Status
PHASIANIDAE	FAZANTACHTIGEN		
<i>Afropavo congensis</i>	Kongo-pauw	Congo Peafowl	VU
<i>Arborophila ardens</i>	Hainanbospatrijs	Hainan partridge	VU
<i>Arborophila cambodiana</i>	Cambodjaanse bospatrijs	Chestnut-headed partridge	VU
<i>Arborophila davidi</i>	Dauids bospatrijs	Orange-necked partridge	VU
<i>Arborophila gingica</i>	Rickets bospatrijs	White-necklaced partridge	VU
<i>Arborophila mandellii</i>	Roodborst bospatrijs	Chestnut-breasted partridge	VU
<i>Arborophila orientalis</i>	Sumatraanse bospatrijs	White-faced hill partridge	VU
<i>Arborophila rufipectus</i>	Boultons boskwartel	Sichuan partridge	EN
<i>Catreus wallichi</i>	Wallichs fazant	Cheer pheasant	VU
<i>Crossoptilon harmani</i>	Tibetaanse oorfazant		A
<i>Crossoptilon mantchuricum</i>	Bruine oorfazant	Brown eared pheasant	VU
<i>Dendrotyx barbatus</i>	Grijskeel bospatrijs	Bearded wood-partridge	VU
<i>Francolinus camerunensis</i>	Kameroenfrankolijn	Cameroon francolin	EN
<i>Francolinus griseostriatus</i>	Grants frankolijn	Grey-striped francolin	VU
<i>Francolinus gularis</i>	Moerasfrankolijn	Swamp francolin	VU
<i>Francolinus harwoodi</i>	Harwoods frankolijn	Harwood's francolin	VU
<i>Francolinus nahani</i>	Nahans frankolijn	Nahan's francolin	EN
<i>Francolinus ochropectus</i>	Djibouti-frankolijn	Djibouti francolin	CR
<i>Francolinus swierstrai</i>	Swierstra's frankolijn	Sierstra's francolin	VU

Tabel A: orde van de hoendervogels (GALLIFORMES):

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Engelse naam	Status
<i>Lophophorus lhuysii</i>	Chinese glansfazant	Chinese impeyan	A, VU
<i>Lophophorus sclateri</i>	Sclaters glansfazant	Crestless monal	A, VU
<i>Lophura bulweri</i>	Bulwers fazant	Bulwer's pheasant	VU
<i>Lophura edwardsi</i>	Edwards fazant	Edward's pheasant	EN
<i>Lophura erythrophthalma</i>	Vuurrugfazant	Crestless fireback	VU
<i>Lophura hatinhensis</i>	Vo guy's fazant	Vietmanese pheasant	EN
<i>Lophura hoogerwerfi</i>	Hoogerwerf-fazant	Aceh pheasant	VU
<i>Lophura imperialis</i>	Keizerfazant	Imperial pheasant	A
<i>Lophura inornata</i>	Salvadori's fazant	Salvadori's pheasant	VU
<i>Melanoperdix nigra</i>	Zwarte bospatrijs	Black partridge	VU
<i>Odontophorus atrifrons</i>	Zwartmaskertandkwartel	Black-fronted wood-quail	VU
<i>Odontophorus dialeucos</i>	Zwartkeeltandkwartel	Tacarcuna wood-quail	VU
<i>Odontophorus melanonotus</i>	Zwartrugtandkwartel	Dark-backed wood-quail	VU
<i>Odontophorus strophium</i>	Witkeeltandkwartel	Gorgeted wood-quail	CR
<i>Ophrysia superciliosa</i>	Himalaya-patrijs	Himalayan quail	A, CR
<i>Pavo muticus</i>	Groene pauw	Green peafowl	VU
<i>Perdica manipurensis</i>	Manipurdwergpatrijs	Manipur bush-quail	VU
<i>Polyplectron emphanum</i>	Palawanspiegelpauw	Napoleon's peacock-pheasant	VU
<i>Polyplectron germaini</i>	Germain's pauwfazant	Germain's peacock-pheasant	VU
<i>Polyplectron inopinatum</i>	Rotschilds pauwfazant	Mountain peacock-pheasant	VU
<i>Polyplectron malacense</i>	Maleise spiegelpauw	Crested peacock pheasant	VU
<i>Polyplectron schleiermacheri</i>	Borneo pauwfazant	Bornean peacock-pheasant	EN
<i>Rheinardia ocellata</i>	Gekuijde argusfazant	Crested argus	A, VU
<i>Syrnaticus ellioti</i>	Eliots fazant	Chinese barred-backed pheasant	VU
<i>Syrnaticus humiae</i>	Hume's fazant	Hume's Bar-Tailed Pheasant	VU
<i>Syrnaticus reevesii</i>	Koningsfazant	Reeves's pheasant	VU
<i>Tetraogallus caspius</i>	Kaspisch berghoen		A

Tabel A: orde van de hoendervogels (GALLIFORMES):

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Engelse naam	Status
Tetraogallus tibetanus	Tibetaans berghoen		A
Tragopan blythii	Blyths trapogan	Blyth's tragopan	VU
Tragopan caboti	Cabots saterhoen	Cabot's tragopan	VU
Tragopan melanocephalus	Zwartkapsaterhoen	Black-headed tragopan	VU
Tragopan blythii	Blyths tragopan		A
Tragopan caboti	Cabots saterhoen		A
Tragopan melanocephalus	Westelijke tragopan		A
Tympanuchus cupido attwateri	Attwaters prairiehoen		A
Xenoperdix udzungwensis		Udzungwa forest-partridge	EN
MEGAPODIIDAE	GROOTPOOTHOENDERS		
Aepyodius bruijnii	Bruijns boskalkoen	Bruijn's brush-turkey	VU
Eulipoa wallacei	Moluks grootpoothoen	Moluccan megapode	VU
Leipoa ocellata	Thermometervogel	Malleefowl	VU
Macrocephalon maleo	Hamerhoen	Gray's brush-turkey	A, EN
Megapodius geelvinkianus		Biak megapode / geelvink scrubfowl	VU
Megapodius laperouse	Marianenboshoen	Marianas scrubfowl	EN
Megapodius layardi	Vanuata-boshoen	New hebrides scrubfowl	EN
Megapodius nicobariensis	Nicobarenboshoen	Nicobar megapode	VU
Megapodius pritchardii	Polinesisch boshoen	Polynesian scrubfowl	EN
NUMIDIDAE	PARELHOENDERS		
Agelastes meleagrides	Kalkoenparelhoen	White-breasted guinea fowl	VU
TETRAONIDAE	RUIGPOOTHOENDERS		
Centrocercus minimus		Gunnison sage grouse	EN
Tympanuchus cupido	Prairiehoen	Greater prairie-chicken	VU
Tympanuchus pallidicinctus	Klein prairiehoen	Lesser prairie-chicken	VU
CRACIDAE	SJAKOHOENDERS &		

Tabel A: orde van de hoendervogels (GALLIFORMES):

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Engelse naam	Status
	HOKKO's		
<i>Crax alberti</i>	Blauwknobbelhokko	Blue-billed curassow	A, CR
<i>Crax blumenbachii</i>	Roodsnavelhokko	Mutum	A, EN
<i>Crax globulosa</i>	Knobbelhokko	Wattled curassow	VU
<i>Crax mitu</i> (Mitu mitu)	Mesbekpauwies	Alagoas curassow	A, EW
<i>Crax pauxi</i> (Pauxi pauxi)	Helmhokko	Helmeted curassow	VU
<i>Crax unicornis</i>	Hoornhokko	Horned curassow	VU
<i>Oreophasis derbianus</i>	Gehoornde goean	Horned guan	A, EN
<i>Ortalis erythroptera</i>	Roodkopchachalaca	Rufous headed chachalaca	VU
<i>Penelope albipennis</i>	Witvleugelsjakohoen	White-winged guan	A, CR
<i>Penelope barbata</i>	Baardsjakohoen	Bearded guan	VU
<i>Penelope jacucaca</i>	Spix'sjakohoen	White-browed guan	VU
<i>Penelope ochrogaster</i>	Rosig sjakohoen	Chestnut-bellied guan	VU
<i>Penelope ortonii</i>	Ortons sjakohoen	Baudo guan	EN
<i>Penelope perspicax</i>	Cauca-sjakohoen	Cauca guan	EN
<i>Pipile jacutinga</i>	Zwartmaskergoan	Black-fronted curassow	A, EN
<i>Pipile pipile</i>	Trinidad-blauwekeelgoan	Trinidad piping-guan	A, CR

Tabel B: Orde van eendvogels (ANSERIFORMES)

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Engelse naam	Status
ANATIDAE ZWANEN, GANZEN EN EENDEN			
<i>Anas aucklandica</i>	Nieuw-Zeelandse taling	Auckland Island Teal	A, VU
<i>Anas bernieri</i>		Madagascar Teal	EN
<i>Anas chlorotis</i>		Brown Teal	EN
<i>Anas eatoni</i>		Eaton's pintail	VU
<i>Anas formosa</i>		Baikal teal	VU
<i>Anas laysanensis</i>		Laysan duck	CR
<i>Anas luzonica</i>		Philippine duck	VU
<i>Anas melleri</i>		Meller's duck	EN
<i>Anas nesiotis</i>	Campbell's taling	Campbell island teal	CR
<i>Anas oustaleti</i>	Marianen-eend		A
<i>Anas wyvilliana</i>		Hawaiian duck	EN
<i>Anser cygnoides</i>		Swan goose	EN
<i>Anser erythropus</i>		Lesser-white fronted goose	VU
<i>Aythya baeri</i>		Baer's pochard	VU
<i>Aythya innotata</i>	Madagaskar-witoogeend		A, CR
<i>Branta canadensis leucopareia</i>	Canadese gans (ondersoort van de Aloeten)		A
<i>Branta scandvicensis</i>		Hawaiian goose	VU
<i>Cairina scutulata</i>	Witvleugeleend	White-winged duck	A, VU
<i>Dendrocygna arborea</i>		Black-billed wood-duck	VU
<i>Hymenolaimus malacorhynchos</i>		Blue duck	EN
<i>Marmaronetta angustirostris</i>		Marbled duck	VU
<i>Mergus octosetaceus</i>	Braziliaanse zaagbek	Brazilian merganser	A, CR
<i>Mergus squamatus</i>		Chinese merganser	EN
<i>Oxyura leucocephala</i>		White-headed duck	CR
<i>Rhodonessa caryophyllacea</i>	Rozekopeend		A, CR
<i>Salvadorina waigiensis</i>		Slavadori's teal	VU
<i>Tadorna cristata</i>	Kuifcasarca		A, CR

Tabel C: Orde van de nandoes (RHEIFORMES)

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Engelse naam	Status
RHEIDAE	NANDOES		
Rhea pennata			A (*1)

(*1): de ondersoort Rhea pennata pennata maakt geen deel uit van bijlage A van de CITES-verordening.

BIJLAGE 14: ZELDZAME NEDERLANDSE PLUIMVEERASSEN: FAO LIJST

Zie ook Landerrapport Nederland over Dierlijke Genetische bronnen, appendix 3 september 2002.

Duiven

- Oud-Hollandse Tuimelaar
- Nederlandse Schoonheids- postduif (vnl. blauw-zwart geband)
- Nederlandse Hoogvlieger (zes kleurslagen)
- Hagenaar (duif), diverse kleurslagen
- Nederlandse Helmduif
- Amsterdamse tuimelaar
- Gelderse slenk
- Nederlandse Krulveerkropper
- Holle kropper
- Groninger slenk
- Hyacinthduif (blauw zilver geschubd)
- Oud Hollandse meeuwen
- Voorburgse schildkropper
- Hollandse kropper
- Oud-Hollandse Kapucijnen
- Amsterdamse tipler (duif)

Ganzen

- Twentse landgans (wit en bont)

Eenden

- Overbergse eend
- Krombekeend
- Noord-Hollandse witborsteend (donkerwildkleur met witborst)
- Kuifeend (diverse kleurslagen)
- Kwaker

Hoenders

- Hollandse Kuifhoenders
- Hollandse Kuifhoenkrielen
- Baardkuifhoenders
- Baardkuifhoenkrielen
- Welsumer (roodpatrijs) groot
- Welsumer (roodpatrijs) kriel
- Barnevelder groot
- Barnevelder kriel
- Groninger Meeuw (hoen) groot
- Groninger Meeuw (hoen) kriel
- Drentse Hoen groot
- Drentse Hoen kriel
- Fries Hoen groot
- Fries Hoen kriel
- Lakenvelder hoen groot (zwart)
- Lakenvelder hoen kriel
- Nederlandse sabelpootkriel
- Brabanter groot

- Brabanter kriel
- Kraaikop groot
- Kraaikop kriel
- Uilebaard groot
- Uilebaard kriel
- Chaams Hoen
- Hollands Hoen
- Hollands Hoen kriel
- Assendelfts Hoen groot
- Assendelfts Hoen kriel
- Noord-Hollandse Blauwe groot, koekoek
- Noord-Hollandse Blauwe kriel, koekoek
- Hollandse kriel (21 kleurslagen erkend)
- Twentse hoen

BIJLAGE 15: ZELDZAME BUITENLANDSE RASSEN IN NEDERLAND

Lijst van hoenderrassen zonder basisland of niet te traceren basisland en rassen waarvan de vormgeving buiten het land van oorsprong heeft plaatsgevonden, waarvan minder dan 1500 dieren in Europa aanwezig zijn.

Ras	Land van oorsprong
Ancona	Italië
Ancona kriel	idem
Andalusiërs	Spanje
Andalusiër krielen	Spanje
Appenzeller spitskuifkrielen ras	in Nederland gefokte dwergvorm van een Zwitsers
Burma krielen	Burma, in Nederland teruggefokt
Cemani	Indonesië
Cochins	China, de daar aanwezige Cochins wijken volledig af van in Europa gefokt Cochins
Croad Langshans	China, idem
Croad Langshan krielen	in Europa gefokt
Minorca's	Spanje
Minorca krielen	idem
Siciliaanse bekerkamhoender	Italië
Soedanese Vechthoenders	Indonesië
Spaanse Witwangen	Spanje
Spaanse Witwang krielen	Spanje
Sultan hoenders	???? volgens verhalen Turkije, na eerste import in 1854 geen dier meer te vinden in dat land.
Sumatra's	Indonesië
Sumatra krielen	???? gefokt in Europa
Yokohama's	ontstaan in Europa
Yokohama krielen	idem

BIJLAGE 16: TREFWOORDENREGISTER

